

ΑΠΛΗ ΚΑΤΗΧΗΣΗ

«Μορφώστε τόν λαό ἐν σιωπῇ. Αὐτός θά'ναι ὁ μοναχικός σας ἄθλος.
Γιατί αὐτός ὁ λαός εἶναι θεοφόρος» (Ντοστογιέφσκι, ἀπό τίς διδαχές τοῦ στάρετς Ζωσιμᾶ)

Ἰούλιος 2009 – Ἀριθμ. 31

Συντάκτης: Ἐπίσκοπος Ἱερεμίας Φούντας, Μητροπολίτης Ἱ. Μ. Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως
Δημητσάνα Τ.Κ. 220 07 ἢ Μεγαλόπολη Τ.Κ. 222 00
Ἡλεκτρονική Διεύθυνσις: www.imgortmeg.gr

ΟΜΙΛΙΑ ΣΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΟΥ ἉΓΙΟΥ ὈΡΟΥΣ

Τήν 22αν τοῦ μηνός Ἰουλίου (κατά τό νέο ἡμερολόγιο) βρέθηκα στό Ἅγιον Ὄρος, προσκεκλημένος ἀπό τήν Ἱερά Μονή Βατοπαιδίου, γιά νά μετάσχω στήν πανήγυρη τῆς ἐορτῆς ὅλων τῶν Βατοπαιδινῶν Ἁγίων. Πήγα γιά δύο μόνο ἡμέρες. Τήν μία ἡμέρα ἔμεινα στήν Ἱ. Μονή Ἰβήρων, ὅπου προσκύνησα τόν τόπο καί τό κελί, στό ὁποῖο ἐξόρισαν τόν ἱερομάρτυρα Πατριάρχη Γρηγόριο τόν Ε', τόν ὑπέρ πίστεως καί πατρίδος ἀπαγχονισθέντα, τόν ἀπό τήν Δημητσάνα τῆς Γορτυνίας καταγόμενο. Ὁφελήθηκα πολύ στό Ἅγιον Ὄρος, ἄν καί ἔμεινα δύο ἡμέρες μόνο, γιατί εἶδα τήν ἁγία ζωή τῶν Μοναχῶν του καί τόν ἀγώνα τους γιά τόν καθαρμό τῆς ψυχῆς τους. Στήν τράπεζα τῆς Ἱεράς Μονῆς Βατοπαιδίου, μετά τό γεῦμα τῆς πανηγύρεως, ὁ ἅγιος Καθηγούμενος αὐτῆς πατήρ Ἐφραίμ, μού εἶπε ὅτι κατά τό τυπικό τοῦ Ἁγίου Ὄρους πρέπει νά ὁμιλήσω. Ἀρνήθηκα στήν ἀρχή, ἀλλά ὑποχρεώθηκα ἔπειτα σέ ὑπακοή καί ὁμίλησα. Ὄταν ἔφθασα στόν κόσμο, μού εἶπαν ὅτι ἡ ὁμιλία μου αὐτή μεταδόθηκε ἀπό τό Ἴντερνετ. Μού τήν ἔδωσαν καί τήν παραθέτω ἐδῶ στό ταπεινό μου περιοδικό.

Ὅσιώτατοι Πατέρες καί Ἀδελφοί,

1. (α) Πιέζομαι ἀπό τόν ἅγιο Γέροντα νά ἀπευθύνω λόγο καί ἐπειδή δέν πρέπει νά λησμονῶ ὅτι εἶμαι Μοναχός, τό δέ κόσμημα τοῦ Μοναχοῦ πρέπει νά εἶναι ἡ ὑπακοή, γι' αὐτό ὡς ὑπακοή, τίμιε Γέροντα, στήν πατρότητά Σας, θά πῶ, διά τῶν εὐχῶν Σας, λίγα λόγια. Τό θεωρῶ ὅμως τόλμημα νά ὁμιλεῖ κανείς σέ Ἀγιορεῖτες Πατέρες, γιατί, ὅπως εἶπα καί στήν προσλαλιά μου κατά τήν ὑποδοχή, ἡμεῖς, οἱ διαμένοντες στόν κόσμο, θεωροῦμε ὅτι τό Ἅγιον Ὄρος εἶναι τό Πανεπιστήμιο τῶν θεολογικῶν μαθημάτων. Μπορεῖ νά εἴμεθα ἱερεῖς καί ἀρχιμανδριῖτες, δός δ' εἰπεῖν καί ἐπίσκοποι, ἀλλά δέν γνωρίζουμε τήν μέθοδο τῆς πορείας πρός τήν θέωση, τήν ὁποία γνωρίζετε Σεῖς οἱ Ἀγιορεῖτες Πατέρες. Ἡμεῖς, ὅποιοιδήποτε καί ἂν εἴμεθα, πρέπει νά ἐρχόμεθα

ὡς ταπεινοὶ προσκυνητὲς καὶ μαθητὲς. Ναί, ὡς μαθητὲς! Ἐάν ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος εἰς γεροντικὴν τοῦ ἡλικία καὶ μάλιστα πορευόμενος διὰ τὸ μαρτύριο, ἔλεγε «νῦν ἄρχομαι μαθητὴς εἶναι» – «τώρα ἀρχίζω νὰ γίνωμαι μαθητὴς» – πολὺ περισσότερο ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι οὔτε διὰ μαρτύριον πορευόμεθα, ἀλλὰ ζοῦμε μίαν εὐχάριστη καὶ ἀνετη ζωὴν στὸν κόσμον, οὔτε καὶ τὴν Χάρη τῶν ἁγίων ἔχομε – ἂν καὶ ἔχομε τὴν τιμὴν τῶν ἁγίων, λόγῳ τῆς ἱερωσύνης μας – πολὺ περισσότερο ἡμεῖς, λέγω, πρέπει νὰ θεωροῦμε τὸν ἑαυτὸν μας μαθητὴν.

(β) Θεωρῶ λοιπὸν πολὺ τολμηρὸν νὰ ἀπευθύνει κανεὶς λόγον σὲ Ἀγιορεῖτες Πατέρες. Ἦλθα ἐδῶ ὡς προσκυνητὴς καὶ διὰ νὰ πάρω τὴν εὐχὴν τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἡγουμένου κ. Ἐφραίμ, τοῦ καὶ μάρτυρος, διότι ὁ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ εἰδικώτερα κατὰ τοῦ Μοναχισμοῦ πόλεμος τῶν ἀνθρώπων τοῦ κόσμου ξέσπασε κατ' αὐτοῦ. Ἀλλὰ ὁ Γέροντας ἔχει ἐν ἑαυτῷ πλουσία τὴν Χάρη τοῦ Θεοῦ καὶ δι' αὐτὸ ὑπομένει θαυμαστῶς τὴν ἐναντίον του πολεμικὴν τοῦ κόσμου. Ἐπιθυμοῦμε νὰ γνωρίζετε, τίμιε Γέροντα, τὴν ἀλήθεια αὐτὴν πού εἶπα, ὅτι ὁ καθ' ἑμῶν πόλεμος εἶναι καὶ ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὅλου τοῦ ἱεροῦ Μοναχισμοῦ μας πόλεμος. Ἔτσι συναγωνιοῦμε μαζί Σας καὶ εἴμεθα πρόθυμοι διὰ τὴν ὑπεράσπιση τοῦ σεπτοῦ προσώπου Σας, ἂν καὶ Σεῖς, καὶ ὅλοι μας στήν πολεμικὴν τῶν ἀνθρώπων τοῦ κόσμου, ἔχομε ὑπερασπιστὴν τὴν Κυρία τοῦ Ἁγίου Ὄρους, τὴν Ὑπέρμαχο Στρατηγόν, τὴν γλυκεῖάν μας Παναγία.

Ἐδῶ, στήν Ἱερά Μονὴ Βατοπαιδίου πού ἦλθα, εἶχα καὶ τὴν ἄλλη μεγάλη χαρὰ, τὸ νὰ προσκυνήσω καὶ τὸν ἄλλο τίμιον Γέροντα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Καρακάλου, τὸν π. Φιλόθεο, ὁ ὁποῖος ἦλθε καὶ αὐτὸς μέ τὴν Κουκουζέλειο καλλικέλαδο χορωδία του καὶ ἐλάμπρυνε τὴν πανήγυρὴν μας.

2. (α) Ἐπειδὴ λοιπὸν θεωρῶ τολμηρὸν τὸ νὰ ἀπευθύνω λόγον πρὸς Ἀγιορεῖτες Μοναχοὺς, τὰ ὅσα, τιμιώτατοι Γέροντες, θὰ πῶ δὲν θὰ ἀπευθύνονται πρὸς Σᾶς, ἀλλὰ θὰ εἶναι σὲ Σᾶς μία ἐξομολογητικὴ κατάθεση. Διαβάζομε, Πατέρες καὶ Ἀδελφοί καὶ εὐλαβεῖς προσκυνητὲς, διαβάζομε, λέγω, σὸ βιβλίον τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων καὶ στήν πρὸς Γαλάτας ἐπιστολὴν ὅτι ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ἐνῶ ὁ ἴδιος ἦταν θεοφόρος – εἶχε μάλιστα καὶ θεοπτία – ὅμως, γιὰ τὸ κήρυγμα πού κήρυττε, δὲν ἀρκέστηκε στήν προσωπικὴν του μαρτυρία, ἀλλὰ ἐπῆγε στὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ἐκεῖ, ἐνώπιον τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, ἔκανε κατάθεση τοῦ κηρύγματός του. Λοιπὸν, Ἅγιε Καθηγούμενε τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς, ἐπειδὴ ἐπιμένετε νὰ ἀπευθύνω λόγον ὠφελείας, δὲν θὰ τὸ πράξω ἀκριβῶς αὐτό, ἀλλὰ, πρὸς Σᾶς καὶ πρὸς ὅλην τὴν ἐδῶ Ἱερά Σύναξιν τῶν Πα-

τέρων καί τῶν Ἀδελφῶν, θά καταθέσω ἐξομολογητικά τό κήρυγμά μου, πού κηρύττω στόν κόσμον, ὅπου διακονῶ.

(β) Ὁ κόσμος, Πατέρες καί Ἀδελφοί, κεῖται ἐν τῷ πονηρῷ. Ἡ ἁμαρτία στόν κόσμο εἶναι πλεονάζουσα καί καιρό μέ τόν καιρό γίνεται ἀκόμη πιό ἁμαρτία, γίνεται «ἔτι ἁμαρτωλός», ὅπως λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος. Ἀλλά – πρὸς παρηγορία τό λέγω – στόν κόσμο ὑπάρχει καί ἀρετή. Εἶναι τό ποίμνιο τοῦ Χριστοῦ τό εὐλογημένο, οἱ εὐσεβεῖς καί ὀρθόδοξοι χριστιανοί, πού ἀγαποῦν τόν Χριστό μας καί ἀγωνίζονται νά τηροῦν τάς ἀγίας Του ἐντολάς. Ἀπό τήν μιά μεριά λοιπόν στόν κόσμο εἶναι πλεονάζουσα ἁμαρτία, ἀλλά ἀπό τήν ἄλλη μεριά εἶναι στόν κόσμο καί ἡ ἀρετή πολύ μεγάλη. Αὐτό τό λέγει τό βιβλίον τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Ἰωάννου. Λέγει ὁ ἄγγελος: «Ὁ ρυπαρός ρυπανθήτω ἔτι», ἀλλά καί «ὁ ἅγιος ἀγιασθήτω ἔτι» (Ἀποκ. 22,11). Αὐτά τά δύο ρεύματα, τῆς ἀρετῆς καί τῆς ἁμαρτίας, ὑπῆρχαν καί στήν πρό Χριστοῦ ἐποχή, καί ὅσο πλησίαζαν τά χρόνια τῆς ἐλεύσεως τοῦ Χριστοῦ, γίνονταν ἀκόμη πιό ἰσχυρά. Τό πόσο θολό ἦταν τό ρεῦμα τῆς ἁμαρτίας μᾶς τό λέγει τό κεφ. 1 τῆς πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῆς. Καί τό πόσο ὑψηλά ἔφθασε ἡ ἀρετή τίς παραμονές τῆς ἐλεύσεως τοῦ Χριστοῦ – ὑψηλότερα δέν μπορούσε νά φθάσει! – μᾶς τό ἐκφράζει τό πρόσωπο τῆς Παναγίας μας. Αὐτά τά δύο ρεύματα πάλι, τῆς ἀρετῆς καί τῆς κακίας, ὑπάρχουν καί σήμερα καί ὅσο πορευόμεθα πρὸς τήν Δευτέρα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ Παρουσία, θά γίνονται ἀκόμη ἰσχυρότερα. Γι' αὐτό, ξαναλέγω, καί τό βιβλίον τῆς Ἀποκάλυψης, ἐκεῖ πού εἶπε τά παραπάνω λόγια, γιά τήν αὔξησιν δηλαδή τῆς ἀρετῆς καί τῆς κακίας, λέγει «ὁ καιρός ἐγγύς ἐστίν» καί παρουσιάζει αὐτόν τόν Ἰησοῦ Χριστό νά λέγει: «Ἴδού ἔρχομαι ταχύ» (Ἀποκ. 22,10.7).

Στόν κόσμο λοιπόν πού διακονῶ, ἅγιοι Πατέρες, εἶναι πολλοί μέν οἱ ἄνθρωποι τῆς ἀνομίας, πού ἀσχημίζουν καί ρυπαίνουν τήν κοινωνία, ἀλλά εἶναι καί τό μικρό ποίμνιο τοῦ Χριστοῦ τό εὐλογημένο, τό «λεῖμμα», πού λέγουν οἱ προφῆτες, τό «σπέρμα», πού λέγει ὁ Ἡσαΐας: «Καί εἰ μή Κύριος Σαβαώθ ἐγκατέλιπεν ἡμῖν σπέρμα, ὡς Σόδομα ἂν ἐγενήθημεν καί ὡς Γόμορρα ἂν ὠμοιώθημεν» (Ἠσ. 1,9).

3. (α) Ὅμως, Τιμιώτατε Γέροντα, καί λοιποί Πατέρες, στόν κόσμο ἔχει γίνει μιά ζημιά, ἀφήσαμε ὅλοι νά γίνει ἡ ζημιά αὐτή. Ἔχει θολωθεῖ ἡ ὀρθόδοξη πνευματικότητα. Τόν ξέρετε καλά καί σεῖς οἱ Ἀγιορεῖτες τόν κόσμο, γιατί πολλοί ἀπό τόν κόσμο καταφεύγουν ἐδῶ στό Ἅγιον Ὄρος, γιά νά ἐξομολογηθοῦν καί νά βροῦν πνευματική καθοδήγηση. Τό ὅτι δέ οἱ χριστιανοί φεύγουν ἀπό τόν κόσμο καί ἔρχονται ἐδῶ, στό

Ἅγιον Ὄρος, γιά ἐξομολόγηση, αὐτό σημαίνει ὅτι ἀπογοητεύονται ἀπό μᾶς πού τούς διακονοῦμε ἢ, τουλάχιστον, ἐνόησαν ἀπό μᾶς ὅτι δέν γνωρίζουμε τήν μέθοδο τῆς καθάρσεως τῆς ψυχῆς ἀπό τά πάθη· ὅτι, τέλος πάντων, δέν εἴμαστε ἐπιστήμονες θεράποντες ἰατροί τῶν ψυχικῶν νοσημάτων. Γνωρίζετε λοιπόν καί σεις, Ἅγιο Καθηγούμενε, γνωρίζετε, λέγω, τήν ἐπικρατούσα στόν κόσμον λανθασμένη πνευματικότητα. Τήν εἶπα λανθασμένη, γιατί ἡ πνευματικότητα τῶν ἀνθρώπων τοῦ κόσμου δέν ἀκολουθεῖ τήν γραμμή τῶν Ἁγίων Πατέρων, ἀλλά μιᾶ ἄλλη, μιᾶ τεθλασμένη γραμμή, πού δέν πηγαίνει πρὸς τήν θέωση. Στόν κόσμο λέγεται καί πολυλέγεται ὅτι φτάνει νά εἶσαι καλός ἄνθρωπος. Καί τῆς Ἐκκλησίας τό ἔργο νομίζουν ὅτι εἶναι τό νά κάνει γενικά καλούς ἀνθρώπους. Ἀλλά τούς λέω – κατάθεση τοῦ κηρύγματός μου κάνω τούτη τήν ὥρα, ὅπως εἶπα – ὅτι τό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας, κύριοι, ὄχι δέν εἶναι νά κάνει καλούς ἀνθρώπους. Καλούς ἀνθρώπους ἔκανε καί ἡ σχολή τοῦ Πλάτωνα καί τοῦ Ἀριστοτέλη. Καί σέ μία ποδοσφαιρική ἀκόμη ομάδα ὁ προπονητής δέν λείπει στούς παῖκτες νά εἶναι κακοί ἄνθρωποι, ἀλλά τούς λέγει καί αὐτός νά εἶναι καλοί ἄνθρωποι. Τό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας ὅμως, κύριοι, εἶναι νά κάνει θεοφόρους ἀνθρώπους. Νά κάνει ἁγίους ἀνθρώπους.

(β) Ἐδῶ τώρα, Ἅγιο Γέροντα, ἀφοῦ καθόρισα τόν σκοπό τῆς σωστῆς ὀρθοδόξου πνευματικότητος, πού εἶναι ἡ ἀγιότητα, τώρα θέλω νά κάνω τήν κατάθεση τοῦ κηρύγματός μου, πού ὀδεύει σ' αὐτόν τόν σκοπό. Τό κήρυγμά μου εἶναι διάφορο κάθε φορά, ἀλλά στρέφεται πάντοτε γύρω ἀπό τό ἴδιο διάγραμμα. Καί ὁ Ἅγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλός, ὅπως φαίνεται ἀπό τίς ποικίλες καί διάφορες διδαχές του, εἶχε ἕνα βασικό διάγραμμα, γύρω ἀπό τό ὁποῖο ἔπλεκε κάθε φορά τήν σοφή του διδαχή.

Κατά πρῶτον λέγω στό κήρυγμά μου ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι εἰκόνα τοῦ Θεοῦ. Αὐτό εἶναι ἡ ἀξία μας, τούς λέγω. Καί τί εἶναι ὁ Θεός, γιά νά βροῦμε τί εἶναι καί ὁ ἄνθρωπος, ἡ εἰκόνα Του; Τόση πολλή ἄγνοια, Πατέρες, περί Θεοῦ ὑπάρχει στόν κόσμο, ὥστε, ἂν πᾶτε στήν Ὀμόνοια καί ἐρωτήσετε ἕνα μπουλούκι ἀνθρώπων τί εἶναι ὁ Θεός, θά σᾶς ἀπαντήσουν ὅτι ὁ Θεός εἶναι μιᾶ «ἀνώτερη δύναμη». Καί ἐγώ, γιά νά ἀποκρούσω τήν ἔννοια αὐτή τοῦ Θεοῦ, τούς λέγω δυναμικά: Δέν τήν θέλω αὐτή τήν δύναμη. «Ἀνώτερη δύναμη» εἶναι καί τό ἠλεκτρικό ρεῦμα, πού ἂν τό ἀγγίξεις, σέ κάνει κάρβουνο. «Ἀνώτερη δύναμη» εἶναι καί ὁ ἀέρας, πού γίνεται ἀνεμοστρόβιλος, καί ξεριζώνει δέντρα. Ὅχι, ὁ Θεός μας δέν εἶναι αὐτό! Ὁ Θεός μας κατά τήν Ἁγία Γραφή εἶναι Πρόσωπο καί Ἀγάπη. Καί ἀφοῦ ὁ Θεός, λέγω στό κήρυγμά μου, εἶναι Πρόσωπο καί Ἀγάπη, ἄρα καί ὁ ἄνθρωπος, λέγω, πού εἶναι εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, εἶναι καί αὐτός

πρόσωπο και αγάπη. Και άρα ή σχέση μας και ή κοινωνία μας μέ τόν Θεό και τούς ανθρώπους πρέπει νά εἶναι προσωπική και αγαπητική.

Σάν πρόσωπο και αγάπη πού εἶναι ὁ Θεός αλλά και ήμεῖς, πρέπει νά ἔχουμε αγαπητική, νά ἔχουμε ἐρωτική κοινωνία μαζί Του. Οἱ Ἅγιοι Πατέρες, τούς λέγω, μιλάνε γιά ἔρωτα Θεοῦ. «Ἔθελξας πόθω με, Χριστέ, και ἠλλοίωσας τῷ θείῳ σου ἔρωτι!» Και ἐδῶ βρίσκω τήν μεγάλη ἁμαρτία τῶν ἀνθρώπων τοῦ κόσμου, τοῦ συγχρόνου κόσμου. Ἡ μεγάλη ἁμαρτία τῶν ἀνθρώπων σήμερα, ή μεγαλύτερη ἀπό ὅλες τίς ἄλλες, εἶναι ὅτι δέν ἀγαποῦν θερμά, δέν ἀγαποῦν ἐρωτικά τόν Χριστό. Μιλάνε γιά ἀγάπες, ἀγάπες και γιά ἀηδῆ ἀκόμη πράγματα, τραγουδᾶνε τίς ἀγάπες τους, ὑψώνουν τά μεγάφωνα τους στήν διαπασῶν, αλλά δέν μιλάνε γιά ἀγάπη Χριστοῦ, δέν μιλάνε γιά θεῖο ἔρωτα. Αυτό δέ, τό ὅτι οἱ ἄνθρωποι τοῦ κόσμου ἐνθουσιάζονται και θυσιάζονται ἀκόμη γιά εὐτελῆ πράγματα, ὥστε νά κάνουν και τά φούτ-μπῶλ θεό και εἶδωλο, και τόν ἀληθινό Θεό, τόν Κύριον ήμῶν Ἰησοῦ Χριστό, νά Τόν περιφρονοῦν και νά Τόν ὑβρίζουν, αὐτό, λέγω στά κηρύγματά μου, εἶναι ή ἀποστασία και ή εἰδωλολατρία τοῦ συγχρόνου κόσμου.

(γ) Ἀρχίζω λοιπόν τά κηρύγματά μου ἀπό τό ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι εἰκόνα τοῦ Θεοῦ. Ἀλλά τούς λέγω ἔπειτα ὅτι, ἐπειδή συνέβη ή θλιβερή πτώση, ὁ ἄνθρωπος εἶναι τώρα μαυρισμένη και τσακισμένη εἰκόνα. Στέκομαι σ' αὐτό, γιατί νομίζω ὅτι πρέπει νά καταλάβουμε καλά ὅτι εἴμεθα πεπτωκότες. Και ἂν ἐπιθυμοῦμε τήν ἀνόρθωσή μας πρέπει νά ἀρχίσουμε ἀπό τήν πτώση μας. Και τά δικά μας ἁμαρτήματα και τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τά ἁμαρτήματα πρέπει νά τά ἐρμηνεύουμε ἀπό τήν συμβάσα πτώση, ἀπό τήν ἁμαρτία δηλαδή τῶν πρωτοπλάστων. Ἔτσι θά εἴμεθα και συμπαθεῖς πρὸς τούς ἄλλους γιά τά λάθη τους. Δέν φταῖνε αὐτοί, ή πτώση τά φταίει! Αυτό δέ πού τήν «ἔπαθε» κατά τήν πτώση τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι ὁ «νοῦς» του. Μιλάω τακτικά στόν κόσμο γιά τόν νοῦ, χωρίς νά μπορῶ ὅμως νά τό καθορίσω ἀκριβῶς τί εἶναι αὐτός. Τόν παριστάνω σάν ἓνα ὄργανο πού ἔβαλε ὁ Θεός στόν ἄνθρωπο, γιά νά ἐπικοινωνεῖ αὐτός μαζί Του. Ὅπως ἔχουμε τά αὐτιά, γιά νά ἀκοῦμε τούς ἤχους τοῦ ἔξω κόσμου, και ὅπως ἔχουμε τά μάτια, γιά νά βλέπουμε τά ὠραῖα τῆς κτίσεως, ἔτσι μᾶς ἔδωσε ὁ Θεός και τόν νοῦ, γιά νά ἐπικοινωνοῦμε μαζί Του. Πάντως ὁ νοῦς στήν πατερική Θεολογία δέν ταυτίζεται μέ τήν λογική. Λαθεύουν μερικοί θεολόγοι πού δέν ἔχουν κάνει τό ξεκαθάρισμα αὐτό και δέν ἔχουν διαχωρίσει αὐτά τά δύο, τόν νοῦ και τήν λογική. Ἐγώ στά κηρύγματά μου τό διαχωρίζω. Μπορεῖ ἓνας, λέγω, νά ἔχει δυνατή λογική, νά λύνει ἀλγεβρικά προβλήματα, νά κάνει ἐρευνες και ἀνακαλύψεις και ὅμως

νά ἔχει «μπαφιασμένο» νοῦ καί ἀδύνατη θέληση καί νά μή μπορεῖ νά κόψει οὔτε ἓνα του ἐλάττωμα, οὔτε ἓνα βρωμόχορτο, πού τό λένε τσιγάρο. Ἄλλο νοῦς λοιπόν καί ἄλλο λογική. Καί ἐπειδή δέν μπορούμε νά καθορίσουμε ἀκριβῶς, ὅπως εἶπα, τό τί εἶναι νοῦς, γι' αὐτό αὐτός δηλώνεται καί μέ ἄλλες λέξεις: Μέ τό πνεῦμα, τήν ψυχή καί τήν καρδιά.

(δ) Ἡ πτώση λοιπόν, γιά τήν ὁποία μιλῶ συχνά στά κηρύγματά μου, εἶναι πτώση τοῦ νοῦ. Ἐνῶ στόν παράδεισο, στήν προ-πτωτική κατάσταση, ὁ νοῦς στρεφόταν πρός τόν Θεό, μέ τήν πτώση ὁ νοῦς στράφηκε πρός τήν κτίση. Ὁ ἄνθρωπος πίστεψε στήν συμβουλή τοῦ ὄφους ὅτι θά θεωθεῖ τάχα, ἂν γευθεῖ τόν ἀπηγορευμένο καρπό. Ἔτσι ἔγινε ἓνα «βραχυκύκλωμα» τοῦ νοῦ. Ὁ νοῦς χάλασε καί μέ χαλασμένο καλώδιο δέν μπορούμε νά ἔχουμε φῶς· μέ θολωμένο νοῦ δέν μπορούμε νά κοινωνήσουμε μέ τόν Θεό. Γι' αὐτό λέγω στά κηρύγματά μου, σεβαστοί μου Πατέρες καί Ἀδελφοί, ὅτι ἡ ἀνόρθωσή μας ἀπό τήν πτώση πρέπει νά ἀρχίσει μέ τήν θεραπεία τοῦ νοῦ. Νά πετύχουμε δηλαδή τό νά κλίνουμε τόν νοῦ στόν Θεό, ὅπως ἔτσι ἦταν ἀπό τήν ἀρχή. Μοῦ ἀρέσει νά παριστάνω τόν νοῦ σάν βελόνα. Αὐτή ἡ βελόνα, τούς λέγω, νά κλίνει σταθερά στόν Θεό. Καί ἀναφέρω ἐδῶ τό ψαλμικό λόγιό: «Πνεῦμα εὐθές», νοῦ δηλαδή ὁ ὁποῖος νά μήν κινεῖται πέρα-δῶθε, ἀλλά αὐτή ἡ βελόνα νά στρέφεται σταθερά πρός τόν Θεό. Τέτοιο πνεῦμα παρακαλεῖ ὁ Ψαλμωδός τόν Θεό νά βάλει μέσα στά ἔγκατά του, «ἐγκαίνισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου», λέγει.

(ε) Εἶναι μιά ἐπιστήμη αὐτό, λέγω στους ἀνθρώπους τοῦ κόσμου, τό πῶς ὁ νοῦς, ὁ κολλημένος μέ τήν πτώση στά σαρκικά καί τά ὑλικά, πῶς αὐτός τώρα θά ἀποσπαστεῖ ἀπό αὐτά καί θά στραφεῖ σταθερά πρός τόν Θεό. Καί τήν ἐπιστήμη αὐτή ἐγώ, ἂν καί ἐπίσκοπος, δέν τήν γνωρίζω. Οὔτε ἐγώ προσωπικά μπορῶ νά πῶ ὅτι ἔχω θεραπευμένο νοῦ, οὔτε καί ἄλλους μπορῶ νά θεραπεύσω. Τότε, ἂν οἱ ἴδιοι δέν εἴμεθα θεραπευμένοι καί ἂν δέν γνωρίζουμε καί τήν ἐπιστήμη γιά νά θεραπεύσουμε τούς ἄλλους, τί πνευματικοί πατέρες καί τί ποιμένες εἴμαστε; Ἀφήστε τα! Τήν ἐπιστήμη αὐτή, ὧ σεβασμία χορεία τῶν Ἀγιορειτῶν Πατέρων, τήν γνωρίζετε Σεῖς. Τήν γνωρίζετε ὄχι μόνον ἀπό τήν μελέτη τῶν πατερικῶν κειμένων, πού εἶναι κείμενα θεραπευτικά τῶν ψυχικῶν νοσημάτων, ἀλλά τήν γνωρίζετε κυρίως ἐμπειρικά, ἀπό τόν ἀγώνα σας γιά τήν κάθαρση τῆς ψυχῆς ἀπό τά πάθη. Γι' αὐτό καί εἶπα ἀπό τήν ἀρχή ὅτι τό Ἅγιον Ὄρος εἶναι Πανεπιστήμιο τῶν θεολογικῶν μαθημάτων καί ἡμεῖς, οἱ ἀπό τόν κόσμο ἐρχόμενοι, εἴμεθα μαθητές Σας καί πρέπει νά θέτουμε φυλακή στό στόμα μας καί νά μήν τολμοῦμε νά κηρύττουμε πρός Σᾶς.

(ς) Ὡς πρῶτο λοιπόν καί βασικό στήν πνευματική μας πορεία τονίζω, Πατέρες, τήν θεραπεία τοῦ νοῦ, τήν ἀνόρθωσή του ἀπό τήν πτώση, τόν φωτισμό του ἀπό τόν σκοτασμό του, τόν καθαρισμό του. Αὐτό εἶναι πολύ ἀναγκαῖο, τονίζω συχνά στά κηρύγματά μου, γιά νά πετύχουμε τόν σκοπό γιά τόν ὁποῖο εἴμαστε πλασμένοι. Καί ὁ σκοπός γιά τόν ὁποῖο ἦλθαμε στόν κόσμο εἶναι νά ἐνωθοῦμε μέ τόν Θεό. Ὁ κύριος σκοπός μας εἶναι νά βροῦμε τόν Θεό καί νά ἐνωθοῦμε μαζί του. Πολύ τό τονίζω, Γέροντα, αὐτό, ἐπειδή ξέρω ὅτι οἱ ἄνθρωποι τοῦ κόσμου μεριμνοῦν καί τυρβάζουν γιά ἄλλα πράγματα καί θέματα: Γιά τά ἐμπορικά τους, γιά τά πολιτικά καί πολιτιστικά τους, γιά τά ποδοσφαιρικά τους καί γιά πολλά ἄλλα. Καί τά θεωροῦν ὅλα αὐτά ὡς σκοπούς τους καί λησμονοῦν τόν πραγματικό τους σκοπό, πού εἶναι τό νά βροῦν τόν Θεό καί νά ἐνωθοῦν μαζί Του. «Θέωση», τούς λέγω, λέγεται ἡ ἐνωσή μας μέ τόν Θεό· γιατί ὅταν ἕνα πράγμα ἐνώνεται μέ τό ἄλλο, τό κατώτερο παίρνει τό ὄνομα ἀπό τό ἀνώτερο. Ἔτσι, γιά παράδειγμα, ὅταν ὁ σίδηρος ἐνώνεται μέ τήν φωτιά, λέμε ὅτι «πυροῦται» ὁ σίδηρος.

Ἀλλά, ὅταν λέγω αὐτό στό κήρυγμά μου, ὅτι δηλαδή ὁ σκοπός μας εἶναι νά ἐνωθοῦμε μέ τόν Θεό, τούς λέγω ἔπειτα, τό ἐξῆς φοβερό: Προσέχετε, τούς λέγω, γιατί γιά τόν Θεό, πού τά μπορεῖ ὅλα, ἕνα δέν τό μπορεῖ! Ἐαφνιάζονται ὅταν τό ἀκοῦν τόν λόγο αὐτόν. Ναί!, τούς ξαναλέγω. Ἔνα ὁ παντοδύναμος Θεός δέν τό μπορεῖ! Τί δέν μπορεῖ ὁ Θεός; Δέν μπορεῖ νά ἐνωθεῖ μέ ἀκάθαρτο!!! Αὐτή τήν ἀλήθεια τήν λέγει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς στήν ὁμιλία του *Εἰς τά Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου*. Καί συμπεραίνω στό κήρυγμά μου: Ἄφοῦ ὁ σκοπός τοῦ ἀνθρώπου, χριστιανοί μου, εἶναι νά ἐνωθεῖ μέ τόν Θεό, διά δέ τόν Θεό εἶναι ἀδύνατο νά ἐνωθεῖ μέ ἀκάθαρτο, ἄρα – πέστε μου ἐσεῖς τό συμπέρασμα – , ἄρα, λέγω, πρέπει νά καθαρίσουμε τήν ψυχή μας, γιά νά μπορέσουμε νά ἐνωθοῦμε μέ τόν Θεό. Μέ τίς ἄκτιστες ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ ἐννοῶ, Πατέρες μου, νά ἐνωθοῦμε μέ τόν Θεό καί ὄχι ἀσφαλῶς μέ τήν οὐσία τοῦ Θεοῦ, πού εἶναι ἀδύνατον καί εἶναι βλάσφημο νά τό πεῖ κανείς.

(ζ) Τήν κάθαρση λοιπόν τῆς ψυχῆς ἀπό τά πάθη τονίζω στόν κόσμο, γιατί ὁ Κύριός μας εἶπε – τούς λέγω, «οἱ καθαροί στήν καρδιά θά δοῦν τόν Θεό» (Ματθ. 5,8). Καί συνεχίζω τό κήρυγμά μου λέγοντάς τους: Πῶς θά πετύχουμε, χριστιανοί μου, τόν καθαρισμό μας ἀπό τά πάθη; Ἀκοῦστε νά σᾶς πῶ. Τά παιδιά σας γιά νά μάθουν ἀγγλικά κάνουν exercises· οἱ ἀθλητές πάλι καί σεῖς, γιά νά ἀποκτήσετε γερό σῶμα κάνετε ἀσκήσεις. Ἔτσι καί στά πνευματικά. Γιά νά ἀποκτήσουμε τόν καθαρισμό τῆς ψυχῆς μας, πρέπει νά κάνουμε πνευματικές ἀσκήσεις. Δηλαδή, τούς λέγω, πέστε μου τήν

λέξη· πρέπει νά γίνουμε «ἀσκητές», ἀφοῦ πρέπει νά κάνουμε ἀσκησιή γιά τόν καθαρμό μας. Βέβαια, τούς λέγω, δέν εἶναι ἡ ἀσκησιή τῶν μοναχῶν μόνον ἔργο, ἀλλά ὅλοι οἱ χριστιανοί πρέπει νά εἶναι ἀσκητές. Δέν κήρυξε ὁ Χριστός δύο Εὐαγγέλια, ἓνα γιά τούς μοναχοὺς καί ἓνα γιά τούς λαϊκοὺς. Ἐνα Εὐαγγέλιο ὑπάρχει, τό ὁποῖο ὅλοι πρέπει νά ἐφαρμόσουμε, γιά νά σωθοῦμε, γιά νά δοῦμε τό πρόσωπο τοῦ Θεοῦ μέ καθαρότητα. Καί ὡς ἀπόδειξη γι' αὐτό πού τούς λέγω, ὅτι δηλαδή καί οἱ λαϊκοί χριστιανοί πρέπει νά ἀγωνίζονται καί αὐτοί νά σηκώνουν τόν ζυγό τοῦ Σταυροῦ, πού αἴρουν οἱ μοναχοί μας, τούς λέγω στήν συνέχεια: Τόν λόγο του ὁ Κύριος νά ἄρουμε τόν Σταυρό Του, δέν τόν εἶπε μόνο στόν στενό κύκλο τῶν μαθητῶν Του, ἀλλά τόν εἶπε σέ ὅλους τούς ἀκολούθους Του· γιατί λέει τό Εὐαγγέλιο ὅτι ὁ Χριστός, ὅταν εἶπε τό «ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν καί ἀράτω τόν σταυρόν αὐτοῦ καί ἀκολουθεῖτω μοι», τό εἶπε, ἀφοῦ κάλεσε πρῶτα καί τούς μαθητές Του καί ὅλους τούς ἀκροατές Του (βλ. Μάρκ. 8,34). Γιά νά τούς πείσω πάλι ὅτι πρέπει καί αὐτοί, οἱ λαϊκοί στόν κόσμο, νά ζοῦν καί αὐτοί σάν μοναχοί, τούς λέγω: Τρία πράγματα, χριστιανοί μου, τρία καί ἱερά πράγματα εἶναι ὁ μοναχισμός μας. Εἶναι ἡ ὑπακοή, εἶναι ἡ ἀκτημοσύνη καί εἶναι καί ἡ παρθενία. Ἀλλά αὐτά τά τρία πράγματα, χριστιανοί, εἶναι καί γιά σᾶς καί ὄχι μόνο γιά τούς μοναχοὺς. Γιατί, ἀκοῦστε: Ἡ προσευχή «Πάτερ ἡμῶν» εἶναι μόνο γιά τούς μοναχοὺς ἢ εἶναι καί γιά σᾶς τούς λαϊκοὺς; Βεβαίως εἶναι προσευχή γιά ὅλα τά παιδιά τοῦ Θεοῦ τό «Πάτερ ἡμῶν». Λοιπόν: Τό «Πάτερ ἡμῶν» λέγει: «Γενηθήτω τό θέλημά Σου». Αὐτό εἶναι ἡ ἀρετή τῆς ὑπακοῆς. Τό δικό Σου θέλημα νά γίνει, Θεέ μου, καί ὄχι τό δικό μου. Παρακάτω τό «Πάτερ ἡμῶν» λέγει: «Τόν ἄρτον ἡμῶν τόν ἐπιούσιον δός ἡμῖν σήμερον». Αὐτό εἶναι ἡ ἀρετή τῆς ἀκτημοσύνης. Δέν ζητᾶμε ἀπό τόν Θεό σπιταρῶνες καί μεγαθήρια! Δέν ζητᾶμε νά κερδίσουμε τόν πρῶτο λαχνό τοῦ λαχείου, ἀλλά ζητᾶμε ἓνα κομμάτι φωμί, γιά νά περάσουμε τήν ἡμέρα. «Τόν ἄρτον ἡμῶν τόν ἐπιούσιον δός ἡμῖν σήμερον». Καί στό τέλος τό «Πάτερ ἡμῶν» ἔχει τό αἶτημα «ἀλλά ρῦσαι ἡμᾶς ἀπό τοῦ πονηροῦ». Εἶναι εὐχή παρθενίας αὐτό. Βλέπετε λοιπόν, χριστιανοί μου, λέγω, ὅτι τό τρίπτυχο τοῦ μοναχισμοῦ, τήν ὑπακοή, τήν ἀκτημοσύνη καί τήν παρθενία, πρέπει νά τό ἐξασκοῦν καί οἱ λαϊκοί καί ὄχι μόνον οἱ μοναχοί; Κηρύττω λοιπόν, Πατέρες καί Ἀδελφοί τοῦ Ἁγίου Ὁρους, κηρύττω καί στοὺς λαϊκοὺς ὡς ἀναγκαῖα τήν ἀσκησιή γιά τήν σωτηρία μας. Καί μάλιστα τήν κηρύττω μέ ἰσχυρά τήν φωνή, γιά νά τήν παραστήσω ὡς ἀναγκαῖα γιά τήν σωτηρία μας. Τούς λέγω: Ὁ Κύριός μας εἶπε ὅτι ἡ ὁδός γιά τήν σωτηρία μας εἶναι «στενή καί τεθλιμμένη». Λοιπόν· ἄνθρωποι, πού παχύνετε τήν

σάρκα μέ τήν γαστριμαργία, σκεφθεῖτε ὅτι «στενή καί τεθλιμμένη ἡ ὁδός». Δέν χωρᾶτε! Γυναῖκες μέ τά φανταχτερά φορέματα, τά κοσμήματα καί τά «λούσα», πετάξατέ τα! Εἶναι στενό τό πέρασμα. Δέν χωρᾶτε!

Ἄλλά ἐδῶ, ἅγιοι Πατέρες καί Ἀδελφοί, πρέπει νά σταματήσω, γιατί ὁ ἅγιος Καθηγούμενος μοῦ λέγει ὅτι ἔχει ἔλθει ἤδη τό πλοῖο γιά τήν Ἱερισσό καί πρέπει νά φύγουμε. Εὐχαριστῶ τήν Κυρία Θεοτόκο πού μέ ἔφερε στόν παράδεισό σας, στήν εὐλογημένη σας συνοδεία. Σᾶς εὐχαριστῶ γιά τά δῶρα πού μοῦ ἐδώσατε, ἀλλά ἰδιαιτέρα εὐχαριστῶ γιά τήν πνευματική χαρά καί ὠφέλεια πού μοῦ προσφέρατε μέ τό νά δῶ τά ἱερά πρόσωπά σας, στά ὁποῖα λάμπει ἡ καθαρότητα τῆς ψυχῆς σας, καί μέ τό νά ἀπολαύσω τήν ἁγία σας βιοτή καί πολιτεία. Ζητῶ τήν εὐχή Σας, ἅγιε Καθηγούμενε τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς, καί ἀπό Σᾶς ἅγιε Γέροντα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Καρακάλου, καί τήν εὐχή ὄλων σας, ἅγιοι Πατέρες καί Ἀδελφοί. Στόν κόσμο πού πηγαίνω εἶναι πολλοί οἱ πειρασμοί καί οἱ κίνδυνοι καί ὡς φυλαχτό ἐναντίον τους θέλω νά ἔχω τήν εὐχή Σας.

ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

Ἐκφωνηθεῖς τήν 10η Ἰουλίου 2009 στήν Στεμνίτσα Γορτυνίας
κατά τήν κηδεῖα τῆς Εὐγενίας Φουσιάνη,
τελευταίας ἀνιψιάς τοῦ μακαριστοῦ Καθηγητοῦ Παναγιώτου Τρεμπέλα.

1. Τούτη τήν ὥρα, ἀδελφοί χριστιανοί, ψάλαμε τήν νεκρώσιμη Ἀκολουθία καί θά παραδώσουμε στήν μητέρα γῆ, στό Νεκροταφεῖο τῆς Στεμνίτσας, μία εὐλαβεστάτη χριστιανή, γέννημα καί θρέμμα τοῦ χωρίου αὐτοῦ, τήν μακαριστή νεκρή Εὐγενία Φουσιάνη (τό πατρικό της Βασιλάκου).* Ἡ μακαριστή ἦτανμανούλα. Εὐλογήθηκε ἀπό τόν Θεό καί εἶδε τέκνα καί ἐγγόνια καλά καί ἐκλεκτά καί ὅλα μορφωμένα, τά ὁποῖα τώρα θρηνοῦν γύρω ἀπό τό φέρετρό της. Ἦταν παράδειγμα καλῆς καί εὐσεβοῦς μητέρας καί ἀλλοίμονό μας, γιατί φεύγουν τά παλαιά παραδείγματα τῶν μανάδων, τῶν ἀρχοντικῶν ἐκείνων γυναικῶν, πού μωσχοβολοῦσαν ἀπό πίστη καί ὀρθόδοξα ἑλληνικά ἤθη.

2. Τήν προκειμένη νεκρά δέν τήν ἐγνώρισα καθόλου, γιατί, ἐπειδῆ διέμενε στήν Ἀθήνα, δέν εἶχα τήν καλή εὐκαιρία νά συναναστραφῶ μαζί της καί νά γνωρίσω τίς ἀρετές της. Ἀπό τούς γνωρίμους της ὅμως ἀκουσα πολύ καλά λόγια γιά τήν εὐσέβειά της καί τήν ἀρχοντιά της. Ἐμένα προσωπικά ἀπό τήν προκειμένη νεκρά μοῦ κάνουν ἐντύπωση δύο πράγματα, τά ὁποῖα καί θά θίξω στήν παρούσα ταπεινή μου ἐπικήδειο ὁμιλία.

(α) Ἡ μακαριστή μητέρα Εὐγενία, λόγω τῶν οἰκογενειακῶν της ὑποχρεώσεων καί λόγω τῆς ἀσθενείας της, ἀναγκάστηκε ἀπό χρόνια νά φύγει ἀπό ἐδῶ, ἀπό τήν πατρίδα της τήν Στεμνίτσα, καί νά μετοικήσει στήν Ἀθήνα. Ἀλλά μοῦ κάνει ἐντύπωση ἡ ζωηρά της ἐπιθυμία, τήν ὁποῖα καί ἐξετέλεσαν τά παιδιά της, νά ἐνταφιαστεῖ στήν Στεμνίτσα, στόν τόπο πού γεννήθηκε καί ἀνατράφηκε. Αὐτό δείχνει τό ὁμορφο καί ὠραῖο ἦθος τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς, ἡ ὁποῖα διακρίνεται γιά τήν ἀγάπη καί τόν πόθο πρός τήν πατρίδα. Τό φτωχικό σπιτάκι τοῦ χωριοῦ, ὅπου εἶδαμε τό φῶς τῆς ἡμέρας, τό σχολεῖο, ὅπου μάθαμε τά πρῶτα γράμματα, ἡ κρύα βρύση, ἡ πλατεία καί οἱ δρόμοι, ὅπου παίζαμε τά παιδικά μας παιχνίδια, ἡ ὁμορφή αὐτή ζωή στό χωριό μιλάει πολύ δυνατά μέσα μας καί δέν μπορούμε μέ τίποτα νά τήν λησμονήσουμε. Ἐτσι λοιπόν ἡ ἀγάπη στό χωριό της, στήν ὁμορφή Στεμνίτσα, ἦταν πολύ δυνατή στήν μακαριστή νεκρά καί γι' αὐτό καί ἀπαίτησε τό κουρασμένο της κορμί νά ταφεῖ στό νεκροταφεῖο τῆς πατρίδας της. Αὐτό τώρα θά κάνει καί τά παιδιά καί τά ἐγγόνια

* Ὁ ἀνδρας της ἦταν πρῶην Κοινοτάρχης.

τῆς μακαριστῆς νά ἔρχονται ἀναγκαστικά στό χωριό, γιατί ἔχουν σ' αὐτό ἕνα ἱερό ἀγκυροβόλημα, τό μνημα τῆς ἀγαπητῆς μητέρας καί γιαγιᾶς τους. Αὐτό γιά μᾶς πού κατοικοῦμε αὐτήν τήν εὐλογημένη γωνιά, πού λέγεται Γορτυνία, εἶναι καί παρήγορο. Γιατί ἡ ἐπαρχία μας, πού ἄλλοτε ἔσφυζε ἀπό κόσμο, τώρα, φεῦ!, παρέμεινε μέ λιγοστούς μόνο ἀνθρώπους καί αὐτούς γέροντες. Καί ἀκόμη ποιός τό ξέρει τό τί θά ἀπομείνει στήν ἐπαρχία μας! Ἀλλά τέτοια φαινόμενα, σάν τῆς μακαριστῆς, μᾶς κάνουν νά θαρρεῦουμε καί νά ἐλπίζουμε ὅτι οἱ μακαριστές μητέρες καί γιαγιές θά μᾶς φέρουν ἐδῶ τά παιδιά τους καί τούς συγγενεῖς τους, γιά νά προσκυνοῦν τά ἱερά τους μνημάτα, ἀλλά καί νά μένουν στά παλαιά ἀρχοντικά τους.

(β) Τό ἄλλο πού μοῦ κάνει ἐντύπωση, καί μάλιστα θέλω ἰδιαίτερα νά τό τονίσω αὐτό, εἶναι ὅτι ἡ νεκρά ἦταν, ὅπως μοῦ εἶπαν, ἡ τελευταία ἀνιψιά τοῦ μακαριστοῦ Διδασκάλου τῶν ἱερῶν γραμμάτων, τοῦ πατριάρχου τῆς θεολογίας, τοῦ πεφημισμένου Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, τοῦ γνωστοῦ σέ ὅλη τήν ὀρθόδοξη καθολική Ἐκκλησία, τοῦ Παναγιώτου Τρεμπέλα. Ὁ Καθηγητής μας αὐτός, ἀπό τόν ὁποῖον ἀπαξάπαντες οἱ θεολόγοι, εἴτε ἀπό τόν προφορικό του λόγο εἴτε ἀπό τά ἀναρίθμητα συγγράμματά του, ὅλοι ἔχουμε πιεῖ τό καθαρό νερό τῆς ὀρθοδόξου θεολογίας, καταγόταν ἀπό ἐδῶ, ἀπό τήν Στεμνίτσα. Καί θεωρῶ μεγάλη μου τιμή καί εὐλογία τό ὅτι ἦρθα σήμερα νά κηδέψω τήν ἀνιψιά Του, τήν ὁποία, ὅπως μοῦ εἶπαν, ἀγαποῦσε καί συνεβούλευε πολύ. Θεωρῶ δέ τόν ἐρχομό μου σήμερα στήν ἐδῶ κηδεῖα ὡς ἰδική Του, τοῦ μακαριστοῦ Καθηγητοῦ Τρεμπέλα, πρόσκληση. Γιατί, πῶς ἦρθα σήμερα ἐδῶ στήν κηδεῖα; Δέν ἦμουν καλεσμένος ἀπό κανέναν. Ἐπειδὴ ὅμως τούτη τήν περίοδο ἡ Στεμνίτσα παρέμεινε καί αὐτή χωρίς ἱερέα, μὴ ὑπάρχοντος ἐφημερίου ἱερέως νά τελέσει τήν Νεκρώσιμο Ἀκολουθία, ἦρθα ἐγώ νά τελέσω αὐτήν. Γι' αὐτό εἶπα ὅτι θεωρῶ τό συμβάν σάν μία πρόσκληση τοῦ μακαριστοῦ Διδασκάλου γιά τήν ἀνιψιά Του, ἡ ὁποία ἀπό μικρή ποτίστηκε μέ τά ἅγια του λόγια καί εἶχε μιά σωστή πνευματική καθοδήγηση ἀπό αὐτόν. Γιά τόν καταγόμενο ἀπό ἐδῶ ἀκριβῶς, ἀπό τήν Στεμνίτσα, μακαριστό Διδάσκαλο Παναγιώτη Τρεμπέλα, τόν πρῦτα τῶν θεολόγων καί εἰδικώτερα τῶν ἱεροκηρύκων – βλέπετε, χριστιανοί μου, τί μεγάλους ἀνδρες πού ἔβγαλαν τά χωριά τῆς Γορτυνίας μας; – , γιά τόν Καθηγητή Τρεμπέλα λέγω, ἔχω νά ἐκφράσω, μέ τήν εὐκαιρία τοῦ λόγου, καί μία πικρία σχετικά μέ τήν κατοικία του. Ἐδῶ στήν Στεμνίτσα εἶναι τό σπίτι, ὅπου γεννήθηκε καί ἀνατράφηκε αὐτός ὁ μέγας τῆς θεολογίας ἀνδρας. Ἐμεῖς πού μένουμε ἐδῶ πρέπει νά θεωροῦμε ὡς ἱερό τό σπίτι του αὐτό καί νά αἰσθανόμαστε ἕνα ἱερό δέος, ὅταν περνᾶμε ἔξω ἀπό αὐτό. Ποιός τό ἔχει τώρα τό σπίτι του; Τό ἔχει βέβαια κάποιος καλός καί χρηστός τῆς κοινωνίας

άνθρωπος, αλλά λάθος! «Τ' άντρειωμένου τ' άρματα δέν πρέπει νά πωλοῦνται, μά πρέπει τα στην Έκκλησιά και 'κει νά λειτουργοῦνται». Λάθος, ξαναλέγω, πού ή κατοικία του Τρεμπέλα έγινε ένα συνηθισμένο σπίτι, έστω κι άν κατοικοῦν σ' αυτό καλοί άνθρωποι. Τό σπίτι του Καθηγητου Παναγιώτου Τρεμπέλα έπρεπε νά τό είχε αγοράσει ή Έκκλησία, έπρεπε νά είχε φροντίσει ή Αδελφότητα των θεολόγων ΣΩΤΗΡ νά είναι στά δικά της χέρια και νά τό κάνει μετόχι της και νά γίνονται σ' αυτό θεολογικά σεμινάρια. Έτσι ή αγιασμένη αυτή κατοικία θά γινόταν κολυμβήθρα πνευματικῶν αναγεννήσεων. Και αυτό βεβαίως θά ήταν μία δόξα και για την Στεμνίτσα και για την έπαρχία μας γενικώτερα. Τό ίδιο, μέ πόνο πάλι, έχω νά πῶ και για την κατοικία του μακαριστου αγίου ιερομονάχου Εϋσεβίου Ματθιοπούλου, του δικου μας και τούτου, γιατί καταγόταν και αυτός από την Γορτυνία, από τό χωριό Μελισσόπετρα. Αυτοί οί δύο, χριστιανοί μου, ο π. Εϋσέβιος ο Ματθιόπουλος και ο Καθηγητής Παναγιώτης Τρεμπέλας, αυτοί οί δύο υπήρξαν οί αναγεννητές της πνευματικότητας στην χώρα μας.

Σεβόμαστε, λοιπόν, και στεκόμαστε μέ δέος στην προκειμένη νεκρά, γιατί είχε ιερή φλέβα. Ήταν ανιψιά του πεφημισμένου Τρεμπέλα, του φοβερου ιεροκήρυκος και δεινου ορθοδόξου θεολόγου.

3. Η μακαριστη Εϋγενία Φουσιάνη, πορεύεται τώρα, άδελφοί μου, στην αιωνιότητα. Θά προσκυνήσει την Παναγία Τριάδα και την Παναγία Δέσποινα. Έκει θά συναντηθει «έν ήλικία μιᾷ» μέ όλους τους μεταστάντες από την παρούσα ζωή. Προσωπικῶς εγώ την παρακαλῶ νά πει τον βαθύ μου σεβασμό και θαυμασμό και αγάπη στον μακαριστό Διδάσκαλο και θειο της Παναγιώτη Τρεμπέλα, όλοι δέ την παρακαλοῦμε πάλι νά πει τά χαιρετίσματα και την αγάπη μας και στά δικά μας αγαπητά πρόσωπα, πού φύγαν από την αγκάλη μας. Καρτεροῦμε, πότε κάποια μέρα νά συναντηθοῦμε όλοι μαζί στην Βασιλεία του Θεου την έπουράνιο. Τέλος την παρακαλοῦμε νά πρεσβεύει στον Θεό για την Έπαρχία μας νά την εϋλογήσει ο Θεός, ώστε νά γεμίσουν πάλι τά χωριά της και τά λαγκάδια της και νά γίνει ανθηρά ή Γορτυνία, και στον πληθυσμό της και στά σεμνά της ήθη, όπως πρώτα.

Αιωνία σου ή μνήμη αξιομακάριστη και αείμνηστη μητέρα και αδελφή ήμῶν!

Εϋχόμεθα καλή παρηγορία στους οικείους της και 'ς ελθει ή αγία της εϋχή στά εκλεκτά της παιδιά. Η δέ εϋχή της μάνας, ὦ καλά παιδιά της θανούσης, ή εϋχή της μάνας, λέγω, είναι βακτηρία στον ανήφορο της ζωής, είναι φυλακτό, πού φυλάγει από πειρασμούς και κινδύνους τά παιδιά.

ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΟ ΕΓΚΥΚΛΙΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ

Δημητσάνα - Μεγαλόπολη, Κυριακή 12 Ιουλίου 2009

1. Ο ΑΡΡΩΣΤΗΜΕΝΟΣ ΝΟΥΣ

1. Τό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας μας, ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, εἶναι νά θεραπεύει ψυχικά τόν ἄνθρωπο. Γιατί ὁ ἄνθρωπος μέ τήν ἁμαρτία του ἀρρώστησε ψυχικά καί ἡ ψυχική του αὐτή ἀρρώστια ἔφερε καί τήν σωματική του ἀρρώστια.

Ἡ ἁμαρτία θόλωσε τόν νοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Προσέχετε, ἀγαπητοί μου, τό θέμα τοῦ «νοῦ». Ὁ νοῦς στά θεολογικά μας βιβλία δέν εἶναι ἡ λογική, τό μυαλό πού λέμε, ἀλλά ἔχει μιᾶ ἄλλη βαθειά θεολογική ἔννοια. Ὁ νοῦς, γιά νά τό πῶ ἀπλᾶ, εἶναι τό ὄργανο πού ἔβαλε ὁ Θεός στόν ἄνθρωπο, γιά νά ἐπικοινωνεῖ μαζί Του. Εἶναι τό μέσον μέ τό ὁποῖο δέχεται ὁ ἄνθρωπος τήν ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ σ' αὐτόν. Γι' αὐτό καί λέγεται καί «ψυχή» καί «πνεῦμα» καί ἀκόμη λέγεται καί «καρδιά». «Ψυχή», «νοῦς» καί «καρδιά» θεολογικά εἶναι τό ἴδιο πράγμα. Γι' αὐτό, ἄλλο εἶναι ἡ λογική καί ἄλλο εἶναι ὁ νοῦς. Μπορεῖ ἕνας νά ἔχει δυνατό μυαλό, νά εἶναι ἐξυπνότατος, ἀλλά νά ἔχει θολωμένο τόν νοῦ του καί νά μή μπορεῖ νά κόψει οὔτε ἕνα μικρό του ἐλάττωμα. Ἄλλο λοιπόν νοῦς καί ἄλλο λογική.

2. Στήν ἀρχή ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου ἦταν στραμμένος στόν Θεό. Φανταστεῖτε τον σάν μιᾶ βελόνα, πού στρεφόταν σταθερά πρός τά ἄνω, πρός τόν Θεό. Μέ τήν «πτώση» ὅμως τοῦ ἀνθρώπου, μέ τήν παράβασή του δηλαδή στήν ἐντολή τοῦ Θεοῦ, ὁ νοῦς του ἔπαθε ἕνα «βραχυκύκλωμα», ἄς τό πῶ ἔτσι, καί θολώθηκε. Καί λοιπόν ἀπό τέτοιο θολωμένο νοῦ, ἀπό τέτοιο χαλασμένο «καλώδιο» δέν μπορεῖ νά ῥθει μέσα στόν ἄνθρωπο τό Φῶς τοῦ Θεοῦ.

Οἱ ἅγιοι Πατέρες, ἀδελφοί μου, στά βιβλία τους μᾶς λένε γιά «θόλωση» καί γιά «σκοτασμό» τοῦ νοῦ. Καί αὐτό εἶναι ἡ δυστυχία τοῦ ἀνθρώπου· γιατί μέ θολωμένο νοῦ καί καρδιά σκοτισμένη ἀπό τά πάθη δέν μπορούμε νά γευθοῦμε τόν Θεό. Καί ἂν δέν μπορούμε νά νοήσουμε τόν Θεό, μέ τέτοιο νοῦ πού ἔχουμε, τί νά τά κάνουμε, χριστιανοί μου, τά πλούτη καί τά κοσμικά μεγαλεῖα; Τί νά τήν κάνω ἐγώ τήν καινούργια μάρκα αὐτοκινήτου ἢ καί ὅλους τούς θησαυρούς τῆς γῆς, ἂν δέν πρόσεξα καί χάλασα τόν νοῦ μου καί δέν μπορῶ νά νοιώσω τώρα τόν Θεό;

Ἡ εὐτυχία τοῦ ἀνθρώπου, ἀγαπητοί μου, εἶναι νά γεύεται τόν Θεό καί ἡ δυστυχία του εἶναι τό νά ἀποκοπεῖ ἀπό τόν Θεό. Ἀλλά γιά νά γευόμαστε τόν Θεό πρέπει νά ἔχουμε καθαρῆ ψυχή, καθαρό νοῦ. Ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός μᾶς τό εἶπε ξεκάθαρα: «Οἱ καθαροί στήν καρδιά θά δοῦν τόν Θεό» (Ματθ. 5,8)!

3. Ἀφοῦ ὁ νοῦς μας, χριστιανοί μου, εἶναι θολωμένος μέ τήν ἁμαρτία, δηλαδή

εἶναι ἀρρωστημένος, πρέπει νά φροντίσουμε γιά τήν θεραπεία του. Πρέπει νά φροντίσουμε γιά τήν ψυχική μας ὑγεία. Γιά τήν θεραπεία τοῦ νοῦ μας, πού δέν εἶναι εὐκόλη, πρέπει νά βροῦμε ἕνα θεραπευτή γιατρό. Εἶναι λογικό αὐτό. Ὅπως συμβαίνει μέ τά σωματικά, ἔτσι γίνεται καί μέ τά πνευματικά. Γιά τά σωματικά, ὅταν ἔχουμε ἕνα νόσημα, πηγαίνουμε στόν γιατρό. Καί γιά τά νοσήματα τῆς ψυχῆς πρέπει νά καταφύγουμε στόν πνευματικό γιατρό. Κύριο νόσημα δέ τῆς ψυχῆς ἀπό τό ὁποῖο προέρχονται τά ἄλλα, εἶναι ἡ ἀσθένεια τοῦ νοῦ. Αὐτός ὁ θεράπων ἰατρός τοῦ ἀρρωστημένου νοῦ, χριστιανοί μου, εἶναι ὁ Ἱερέας τοῦ Θεοῦ, ὁ πνευματικός πατέρας. Ἐννοεῖται ὅμως ὅτι ὁ πνευματικός αὐτός πατέρας ξέρεي τήν ἐπιστήμη τῆς θεραπείας τῆς ψυχῆς. Ξέρει νά διορθώσει τό «βραχυκύκλωμα» τοῦ νοῦ, αὐτό τό μπερδεμα πού παθαίνουμε, καί νά κάνει νά στρέψουμε πάλι, ὅπως καί πρῶτα, ἀλλά σταθερά τώρα, τήν βελόνα τοῦ νοῦ μας στόν Θεό. Καί θά ξέρει ὁ πνευματικός πατέρας νά μᾶς διδάξει τόν τρόπο καί τήν μέθοδο πῶς νά ἀποκτήσουμε τήν καθαρότητα τῆς καρδιάς μας, γιατί ὁ ἴδιος ἐννοεῖται ὅτι ἔχει θεραπευμένο νοῦ καί ἐφήρμοσε στόν ἑαυτό του τήν μέθοδο αὐτή καί μιλάει λοιπόν ἀπό τήν προσωπική του πείρα.

4. Ἐνας τέτοιος θεράπων ἰατρός μπορεῖ νά εἶναι καί ἕνας ἀπλός μοναχός καί μία μοναχή, πού δέν ἔχουν ἱερωσύνη. Ὅμως, ἐπειδή ἔκαναν πολλούς ἀγῶνες, γιά νά «φτιάξουν» τόν νοῦ τους, ὥστε νά γεύεται τόν Θεό, τελικά, καί οἱ ἴδιοι ἀπέκτησαν καθάρο νοῦ, ἀλλά καί ἔγιναν καί διδάσκαλοι καί καθοδηγητές τῶν ἄλλων γιά τήν θεραπεία τοῦ νοῦ τους. Ἐνας τέτοιος ἐπιστήμονας διδάσκαλος γιά τό πῶς θεραπεύεται ἡ ψυχή μας καί γιά τό τί νά κάνουμε νά βροῦμε τόν Θεό, ἦταν ὁ μοναχός πατήρ Παῖσιος. Τήν διδαχή του, πού ἔχει τήν Χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, γιατί ἦταν φωτισμένος, θά τή βρεῖτε σέ πολλά βιβλία, πού ἔχουν γραφεῖ γι' αὐτόν, ἀλλά προπαντός στούς πέντε τόμους πού ἔχουν ἐκδοθεῖ μέχρι τώρα στήν Σειρά Λόγοι Γέροντος Παΐσιου Ἀγιορείτου. Τό ἴδιο λέγω καί γιά τά βιβλία τῶν ἄλλων δύο Ἀββάδων Ἱερομονάχων καί πνευματικῶν διδασκάλων, πού μᾶς χάρισε ὁ Θεός τά τελευταῖα χρόνια: Τοῦ πατρός Ἰακώβου τῆς Εὐβοίας καί τοῦ πατρός Πορφυρίου. Τέτοια βιβλία σᾶς συνιστῶ νά διαβάσετε, χριστιανοί μου. Εἶναι βιβλία πού μᾶς κάνουν μιά σωστή ἀκτινογραφία τῆς ψυχῆς καί μᾶς δίνουν τά πρέποντα φάρμακα γιά τήν κάθε πνευματική μας ἀρρώστια. Εἶναι τά Γεροντικά γιά τήν σύγχρονη ἐποχή μας.

Ἀλλά θά συνεχίσουμε γιά τό μεγάλο θέμα τῆς θεραπείας τῆς ψυχῆς πού ἀρχίσαμε στά ἐπόμενα κηρύγματά μας.

Μέ πολλές εὐχές, † Ὁ Μητροπολίτης Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως Ἱερεμίας

ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΟ ΕΓΚΥΚΛΙΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ

Δημητσάνα - Μεγαλόπολη, Κυριακή 19 Ιουλίου 2009

2. Η ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΕΙΝΑΙ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

1. Στο προηγούμενο κήρυγμά μας, αδελφοί μου χριστιανοί, μιλήσαμε για τον νοῦ. Καί είπαμε ὅτι ὁ νοῦς εἶναι αὐτό πού λέμε πνεῦμα ἢ τό λέμε καί ψυχή. Ἄρα λοιπόν ὁ νοῦς δέν εἶναι τό ἴδιο μέ τήν λογική. Ἔχουμε δύο γνωστικά κέντρα, αδελφοί: Τό ἕνα εἶναι ὁ νοῦς ἢ τό πνεῦμα, μέ τό ὁποῖο δεχόμαστε τά ὅσα μᾶς ἀποκαλύπτει ὁ Θεός καί τό ἄλλο γνωστικό κέντρο εἶναι ἡ λογική, μέ τήν ὁποία ἐπικοινωνοῦμε μέ τόν γύρω μας κόσμο, δημιουργοῦμε ἐπιστήμη, ἀλλά καί διατυπώνουμε τά ὅσα ἀποκαλύπτει ὁ Θεός σέ μᾶς.

Μέ τόν νοῦ, λοιπόν, μέ τό πνεῦμα μας, ἐπικοινωνοῦμε μέ τόν Θεό· καί είπαμε ὅτι πρέπει νά διατηροῦμε καθαρό τόν νοῦ μας, γιά νά ἔχουμε καλή ἐπικοινωνία μέ τόν Θεό καί νά Τόν ἀπολαμβάνουμε. Ἔτσι εἶναι, χριστιανοί μου. Ἄν ὁ νοῦς μας εἶναι ἀκάθαρτος ἀπό κακούς λογισμούς, δέν μποροῦμε νά γευθοῦμε τόν Θεό. Εἶναι λογικό αὐτό: Ἄν τό καλώδιο εἶναι χαλασμένο, δέν μπορεῖ νά περάσει ἀπό αὐτό ἡλεκτρικό ρεῦμα καί ἔτσι ἔχουμε σκοτάδι. Καί μέ χαλασμένο καί ποδοπατημένο ἀπό τήν ἁμαρτία νοῦ δέν μπορεῖ νά ἔρθει μέσα μας τό Φῶς τοῦ Χριστοῦ καί λοιπόν ἔχουμε πνευματικό σκοτάδι. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, πού ἀγωνιζόταν πολύ γιά τήν καθαρότητα τοῦ νοῦ του, ἔλεγε συνέχεια αὐτή τήν μικρή, ἀλλά πολύ ὠραία προσευχή: «Χριστέ μου, φώτισόν μου τό σκότος»!

2. Τό πᾶν, χριστιανοί μου, στήν πνευματική ζωή εἶναι ἡ καθαρότητα τοῦ νοῦ μας. Ὁ ἀγώνας τῶν ἁγίων ἦταν νά στρέψουν τόν νοῦ τους σταθερά στόν Θεό, καί μόνο στόν Θεό. Διαβάζουμε στό ἅγιο Συναξάριο γιά τόν ἅγιο Μακάριο τόν πολιτικό, πού ἐορτάζει στίς 19 Ἰανουαρίου, ὅτι ἀγωνίστηκε καί τά κατάφερε γιά πέντε μέρες, νύχτα καί ἡμέρα, ὁ νοῦς του νά σκέπτεται τόν Θεό, μόνο τόν Θεό καί τίποτε – τίποτε ἄλλο. Αὐτό, λέγει ὁ Συναξαριστής, πολύ θύμωσε τόν διάβολο καί τόν ἔσκασε.

Ὅταν ὁ νοῦς μας, ἀγαπητοί μου – δηλαδή ἡ ψυχή μας – εἶναι στραμμένος στόν Θεό, τότε ἔχουμε ψυχική υγεία. Ἀντίθετα, ὅταν ὁ νοῦς μας εἶναι ἐμπαθής, ὅταν ἔχει υπερήφανους καί σαρκικούς λογισμούς, τότε πάσχει ἡ ψυχή μας, δηλαδή τότε ἔχουμε ψυχοπάθεια. Μέ τήν θεολογική βέβαια ἔννοια ἡ λέξη ψυχοπάθεια. Τρία, χριστιανοί μου, τρία εἶναι τά στάδια τῆς πνευματικῆς πορείας τοῦ ἀνθρώπου: Τό πρῶτο στάδιο λέγεται «κάθαρση». Καταλάβαμε, δηλαδή, ὅτι ἡ ψυχή μας εἶναι ἀκάθαρτη καί κάνομε τόν ἀγώνα μέ τήν μετάνοια, γιά νά τήν καθάρισουμε. Καί ὅταν καθαρίζεται ἡ καρδιά, ἔρχεται καί κατοικεῖ σ' αὐτήν ὁ Χριστός. Προσέξτε τί λέω: Μόνον ὅταν κα-

θαρίζεται ἡ καρδιά, ἔρχεται ὁ Χριστός καί κατοικεῖ σ' αὐτήν, γιατί γιά τόν Θεό εἶναι ἀδύνατον νά κατοικήσει σέ ἀκάθαρτη ψυχή. Ὁ Χριστός εἶναι τό Φῶς τοῦ κόσμου. «Φῶς Χριστοῦ, φαίνει πᾶσι»! Ὅταν, λοιπόν, ὁ Χριστός ἔρχεται καί κατοικεῖ στήν ψυχή, πού ἀγωνίζεται νά καθαριθεῖ ἀπό τά πάθη της, τότε πᾶμε στό δεύτερο στάδιο, πού λέγεται «ἐλλαμψη», γιατί τήν ψυχή αὐτή τήν λάμπει τό Φῶς τοῦ Χριστοῦ. Κι ὅταν σ' αὐτό τό δεύτερο στάδιο ὁ ἀγώνας τοῦ χριστιανοῦ εἶναι σταθερός καί ὁ νοῦς του ἔχει πιά κολλήσει στόν Θεό, εὐτυχισμένος καί τρισευτυχισμένος αὐτός, γιατί πάει γιά τό τρίτο στάδιο πού λέγεται «θέωση». Ἡ «θέωση», χριστιανοί μου, εἶναι ὁ σκοπός τοῦ ἀνθρώπου, ὁ σκοπός γιά τόν ὁποῖο ἤρθαμε στόν κόσμο. Ἀλλά αὐτός ὁ σκοπός πετυχαίνεται μέ τόν ἀγώνα γιά τήν κάθαρση τοῦ νοῦ.

3. Εἶναι ὀλόκληρη ἐπιστήμη, ἀγαπητοί μου χριστιανοί, ἡ καθαρότητα τοῦ νοῦ καί αὐτή τήν ἐπιστήμη τήν ξέρουν καί τήν ἐφαρμόζουν στήν ζωή τους οἱ ἅγιοι. Τότε θά εἴμαστε πραγματικά ὀρθόδοξοι χριστιανοί, ὅταν γίνουμε ἐπιμελεῖς μαθητές γιά τήν καθαρότητα τοῦ νοῦ. Γιατί, ἀκοῦστε νά σᾶς πῶ: Τά ὀρθόδοξα δόγματα τῆς πίστεως μας σκοπό ἔχουν νά μᾶς δείχνουν τόν σωστό δρόμο γιά τόν Θεό. Πολεμοῦμε τήν πίστη τῶν παπικῶν καί τῶν προτεσταντῶν, γιατί τά δόγματά τους μπερδεύουν τόν δρόμο γιά τόν Θεό. Ὅταν ὅμως ἐμεῖς λεγόμαστε μέν ὀρθόδοξοι, ἀλλά τόσα χρόνια τώρα δέν βρήκαμε καί δέν ἀπολαύσαμε τόν Θεό, τί ὀρθόδοξοι εἴμαστε; Ὡς ὀρθόδοξο δόγμα γιά τήν ἀπόλαυση τοῦ Θεοῦ, κατά τήν διδασκαλία τῶν ἁγίων μας Πατέρων, θεωροῦμε τήν καθαρότητα τοῦ νοῦ καί μ' αὐτό καταγίνεται κυρίως ἡ ὀρθόδοξη Ἐκκλησία μας. Γιατί ἡ Ὀρθοδοξία μας, ἀγαπητοί μου, δέν εἶναι μία ἰδεολογία, δέν εἶναι ἓνα φιλοσοφικό σύστημα κάποιων ἀληθειῶν, ἀλλά εἶναι θεραπευτική ἀγωγή. Δηλαδή: Ἡ Ἐκκλησία ἔχει ὡς σκοπό της νά παραλαμβάνει τήν τραυματισμένη καί ἀρρωστημένη ἀπό τήν ἁμαρτία ψυχή, νά τῆς δίνει τά κατάλληλα φάρμακα καί ἐφαρμόζοντας σ' αὐτήν μιά σωστή θεραπευτική ἀγωγή νά τήν θεραπεύει. Γι' αὐτό ἐμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι, καί μόνο ἐμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι, στά τροπάρια τῆς Ἐκκλησίας μας τόν Χριστό τόν καλοῦμε Ἰατρό. Ἰατρό ὄχι μόνο τῶν σωμάτων, ἀλλά καί τῶν ψυχῶν μας. Ἀντίθετα οἱ παπικοί καί οἱ προτεστάντες δέν ὀνομάζουν τόν Χριστό Ἰατρό, γιατί δέν νοιάζονται αὐτοί γιά θεραπεία τοῦ νοῦ καί δέν πιστεύουν ὅτι τόν Θεό Τόν γευόμαστε μόνο μέ τήν καθαρή ψυχή. Πιστεύουν πιά πολύ στήν ἰσχυρή λογική. Γι' αὐτό καί οἱ παπικοί, μαζί μέ τούς προτεστάντες, γελοῦν ὅταν ἐμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι τούς λέμε ὅτι ἡ Ὀρθοδοξία εἶναι θεραπευτική ἀγωγή. Ἀλλά θά συνεχίσουμε τό θέμα αὐτό στό ἐπόμενο κήρυγμά μας.

Μέ πολλές εὐχές,

† Ὁ Μητροπολίτης Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως Ἱερεμίας

ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΟ ΕΓΚΥΚΛΙΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ

Δημητσάνα - Μεγαλόπολη, Κυριακή 26 Ιουλίου 2009

3. ΤΟ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

1. Είπαμε και πάλι ξαναλέμε, αγαπητοί μου χριστιανοί, ότι ο σκοπός της Ἐκκλησίας μας είναι νά θεραπεύει τόν ἀρρωστημένο ψυχικά ἄνθρωπο. Μέ τήν ἁμαρτία ἀρρώστησε ἡ ψυχή τοῦ ἀνθρώπου καί ἔχουμε ὅλοι μας ἀνάγκη ἀπό τόν θεραπευτή Ἰατρό, τόν Κύριο ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστό. Τί ὠραῖο εἶναι ἐκεῖνο τό σύντομο καί μικρό, πού ἀκοῦμε στήν δοξολογία: «Ἰασαι τήν ψυχή μου, ὅτι ἤμαρτόν Σοι». Δηλαδή, μέ αὐτό πού λέμε, δεχόμαστε ὅτι ἡ ἁμαρτία εἶναι ἀρρώστια, γι' αὐτό καί λέμε στόν Θεό τό «ἴασαί με», δηλαδή «θεράπευσέ με».

Εἴπαμε στά δύο προηγούμενα κήρυγματά μας ὅτι αὐτό πού ἀρρωσταίνει εἶναι ὁ νοῦς, τόν ὁποῖο ὀνομάζουμε καί πνεῦμα καί ψυχή, ἀκόμη δέ καί καρδιά. Ὅλα αὐτά σημαίνουν σχεδόν τό ἴδιο πράγμα. Ὁ νοῦς, αγαπητοί μου, εἶναι τό ὄργανο ἐκεῖνο, μέ τό ὁποῖο μόνον ὁ ἄνθρωπος εἶναι προικισμένος, καί μέ τό ὁποῖο γεύεται τόν Θεό. Πῶς, γιά παράδειγμα, μέ τά αὐτιά μας δεχόμαστε τά ἀκούσματα τοῦ ἔξω κόσμου; Ἡ, πῶς μέ τά μάτια μας βλέπουμε τά ὠραῖα τῆς φύσεως; Ἐτσι καί ὁ νοῦς μας εἶναι τό πνευματικό αὐτί, μέ τό ὁποῖο δεχόμαστε τά ἀκούσματα τοῦ Θεοῦ· καί εἶναι τό πνευματικό μας μάτι, μέ τά ὁποῖο βλέπουμε τά μεγαλεῖα Του. Ἄν ὅμως τό αὐτί καί τό μάτι τοῦ ἀνθρώπου χαλάσει, οὔτε ἀκούει οὔτε βλέπει καθαρά τόν γύρω του κόσμο. Ἐτσι λοιπόν καί ὅταν ὁ νοῦς μας εἶναι θολωμένος, ἔχουμε ψυχικό σκοτάδι καί δέν γεύομαστε τά μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ. Τί δυστυχία!... Μπορεῖ βέβαια ὁ ἄλλος νά εἶναι ἕνας «τζέντλεμαν» ἄνθρωπος, μπορεῖ νά εἶναι πλούσιος καί ἄρχοντας, ἀλλά ἄν ἔχει θολωμένο τόν νοῦ του καί δέν γεύεται τό μεγαλεῖο τοῦ Θεοῦ, πού τό λέμε «δόξα Θεοῦ» εἶναι πραγματικά δυστυχισμένος. Τί ὠφελεῖ σέ ἕναν κουφό νά παίζεις μία ὠραία συναυλία καί τί ὠφελεῖ σέ ἕναν τυφλό νά δείχνεις ἕναν κάμπο μέ λουλούδια;

2. Γι' αὐτό, αγαπητοί μου ἀδελφοί, αὐτό πού πρωτεύει εἶναι ἡ θεραπεία τοῦ νοῦ μας, ἡ φώτιση τοῦ νοῦ μας. Σᾶς εἶπα στό προηγούμενο κήρυγμα γιά τήν προσευχή τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, φώτισέ μου τό σκοτάδι», καί σᾶς παρακαλῶ νά λέτε τακτικά τήν προσευχή αὐτή, ὅπου καί νά εἴστε. Καί ὁ Χριστός πού εἶπε «Ἐγώ εἰμι τό φῶς τοῦ κόσμου» (Ἰωάν. 8,12), θά μᾶς ἀκούσει καί θά μᾶς στείλει ἀκτίνες τοῦ θείου Φωτός Του στήν καρδιά μας, γιά νά χαροῦμε τήν ψυχική μας ὑγεία.

Ἡ ὀρθόδοξη πνευματικότητα, αγαπητοί μου, εἶναι αὐτό ἀκριβῶς: Τό νά καθαρῶσθαι ἡ ψυχή μας ἀπό τά πάθη, τό νά ξεκολλήσῃ ὁ νοῦς μας ἀπό τά ἁμαρτωλά ἐνδιαφέροντα καί νά κολλήσῃ σταθερά στόν Θεό! Ἄλλη ὅμως εἶναι ἡ πνευματικότητα τῶν Προτεσταντῶν καί τῶν Καθολικῶν. Αὐτοί οἱ δύο, ἄς ἔχουν διαφορετικό ὄνομα· στήν πραγματικότητα εἶναι τό ἴδιο πράγμα. «Ὅλοι οἱ Προτεστάντες εἶναι κρυφοπαπικοί», ἔλεγε

ὁ Ρῶσος θεολόγος Κομιάκωφ. Αὐτοὶ λοιπὸν οἱ μεγάλοι αἵρετικοί, οἱ Παπικοί, ἀπὸ τοὺς ὁποίους βγῆκαν καὶ οἱ Προτεστάντες, δὲν μιᾶνε γιὰ θεραπεία τοῦ νοῦ. Δὲν λένε γιὰ ψυχικά νοσήματα, γι' αὐτὸ καὶ δὲν ὀνομάζουν τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ ὡς Ἴατρό. Μὲ τὴν ἔκφραση αὐτὴ, ξαναλέω, μόνο ἔμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι ὀνομάζουμε στὶς προσευχὲς μας τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ, γιατί αὐτὸ πού μᾶς ἐνδιαφέρει κυρίως εἶναι τὸ νὰ χαροῦμε τὴν ὑγεία τῆς ψυχῆς μας. Καὶ ἡ ὑγεία τῆς ψυχῆς μας λέγεται ΑΓΙΟΤΗΤΑ. Μόνο ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, ἀγαπητοί μου, ἔχει ἁγίους. Ἄς μᾶς παρουσιάσουν οἱ Καθολικοί καὶ οἱ Προτεστάντες ἕναν ἅγιο Νεκτάριο ἢ ἕναν πάτερ Πορφύριο. Δὲν ἔχουν! Αὐτοὶ ἔχουν ἀπλᾶ καλοὺς ἀνθρώπους μὲ φιλοσοφικὸ στοχασμὸ τῆς πίστεως τους. Δὲν ἔχουν θεοφόρους καὶ θαυματουργοὺς ἁγίους μὲ τὰ ἀφθαρτα καὶ μοσχοβολητὰ λείψανά τους, πού ἔχει ἡ Ὁρθοδοξία μας.

Τὸ ξεχωριστὸ χαρακτηριστικὸ τῶν Ὁρθοδόξων ἀπὸ τοὺς Καθολικούς εἶναι ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο οἱ Ὁρθόδοξοι ζητοῦν νὰ βροῦν τὸν Θεό. Καὶ ἔτσι βέβαια πρέπει νὰ συμβαίνει, γιατί ἔχουμε διαφορὰ στὰ δόγματα. Βλέπετε λοιπὸν, ἀδελφοί μου χριστιανοί, ὅτι τὰ δόγματα τῆς πίστεως μας εἶναι γιὰ νὰ ζοῦμε ὀρθά, εἶναι γιὰ ν' ἁγιασούμε. Οἱ Καθολικοί, ἐπειδὴ παραποίησαν τὰ δόγματα καὶ κόπηκαν ἀπὸ τὸ δέντρο τῆς Ὁρθοδόξιας μας, δὲν μποροῦν νὰ γίνουν θεοφόροι ἄνθρωποι.

3. Θέλω ὅμως τώρα στὸ τέλος, ἀδελφοί, νὰ σᾶς πῶ κάτι τὸ λυπηρὸ καὶ ἐπικίνδuno. Θὰ τὸ ἔχετε παρατηρήσει καὶ σεῖς ὅτι στὰ τελευταῖα χρόνια, μὲ τὸ μπερδεμα καὶ τίς ἐπικοινωνιές τῶν λαῶν, ἔχει ἀλλάξει στὸν χῶρο μας ἡ ὀρθόδοξη πνευματικότητα. Πολλοὶ ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ σήμερα δὲν ἐνδιαφέρονται γιὰ καθαρότητα καὶ γιὰ φωτισμὸ τοῦ σκοτισμένου νοῦ. Καὶ πολλὰ ἀκουόμενα κηρύγματα δὲν λένε γιὰ τὴν μέθοδο καὶ τὸν τρόπο τῆς θεραπείας τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὰ πάθη, ὅπως αὐτὸ τὸ βλέπουμε στὴν φαρμακοποθήκη τῶν βιβλίων τῶν ἁγίων Πατέρων, ἀλλὰ μιᾶνε πῶς θὰ γίνουμε ἀπλᾶ «καλοὶ ἄνθρωποι» δυτικοῦ τύπου. Ἔτσι δυτικοποιούμαστε. Ἡ ζημιὰ αὐτὴ δὲν ἔγινε, ὅπως εἶπα παραπάνω, μόνο στὰ τελευταῖα χρόνια, ἀλλὰ τὸ κακό ἄρχισε στὴν πατρίδα μας μετὰ τὴν Ἐπανάσταση τοῦ 1821. Εἶναι φοβερό καὶ φρικτὸ αὐτὸ, χριστιανοί μου! Ἐνῶ, ὅταν ἤμασταν στὴν σκλαβιά τῶν Τούρκων μὲ ἕναν ἅγιο Κοσμᾶ Αἰτωλὸ καὶ ἕναν ἅγιο Νικόδημο Ἁγιορείτη καὶ ἄλλους τέτοιους ἁγίους κρατήσαμε τὴν ὀρθόδοξη πνευματικότητα, ὅταν ἐλευθερωθήκαμε θολώθηκε ἡ ὀρθόδοξη γραμμὴ στὸν τόπο μας. Καὶ ξέρετε γιατί; Γιατί μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση, μὲ τίς ξενόφερτες ἰδέες, πού ἦρθαν στὸν ἁγιασμένο καὶ αἵματοβαμμένο τόπο μας, ἄρχισε σκληρὸς πόλεμος ἐναντίον τοῦ Μοναχισμοῦ. Καὶ ὁ πόλεμος αὐτὸς συνεχίζεται καὶ μέχρι σήμερα. Ὁ δὲ πόλεμος κατὰ τοῦ Μοναχισμοῦ εἶναι πόλεμος κατὰ τῆς σωστῆς μεθόδου τῆς θεραπείας τῆς ψυχῆς, γιατί στὰ Μοναστήρια μας εἶναι οἱ Ἀββάδες καὶ οἱ Ἀμμάδες, πού γνωρίζουν ἀπὸ τὸ ἀσκητικὸ τους βίωμα καὶ τὴν ἀδιάλειπτη προσευχὴ τους τὸν τρόπο τῆς θεραπείας τοῦ ἀρρωστημένου νοῦ. Καὶ αὐτοὶ πραγματικὰ εἶναι οἱ ἀληθινοὶ θεολόγοι τῆς Ἐκκλησίας μας μὲ τὴν πατερικὴ ἔννοια τοῦ ὄρου. Ἀλλὰ θὰ συνεχίσουμε στὰ ἐπόμενα κηρύγματά μας.

Μὲ πολλές εὐχές,

† Ὁ Μητροπολίτης Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως Ἱερεμίας

ΙΕΡΑΤΙΚΑ – ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ – ΜΟΝΑΧΙΚΑ

Γιά τούς Πατέρες Ἱερεῖς καί Μοναχούς

ΕΓΚΥΚΛΙΟ ΓΡΑΜΜΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΙΕΡΕΙΣ

Δημητσάνα - Μεγαλόπολις, Δευτέρα 20 Ἰουλίου 2009

Συμπρεσβύτεροι Πατέρες καί Συλλειτουργοί ἀδελφοί,

1. Τώρα ἰδιαίτερα τό καλοκαίρι ἔχουμε πολύ λαό στήν Μητρόπολή μας. Καί ὁ λαός αὐτός εἶναι δικός μας, τόν βλέπουμε καί τόν χειμώνα σέ μερικά Σαββατοκύριακα. Εἶναι Γορτύνιοι καί Μεγαλοπολίτες, πού οἱ οἰκογενειακές ἀνάγκες τούς ἔκαναν νά βρεθοῦν στήν Ἀθήνα ἢ σέ ἄλλες μεγάλες πόλεις. Εἶναι λοιπόν δικό μας Ποίμνιο, ἀφοῦ ἔρχονται συχνά στήν Μητρόπολή μας, καί γι' αὐτό εἴμαστε ὑπεύθυνοι γιά τήν σωτηρία του. Ἄς τούς πλησιάζετε μέ ἀγάπη καί νά τούς λέτε πνευματικούς λόγους, γιά νά εὐφρανθοῦν καί νά ὠφεληθοῦν οἱ ψυχές τους. Κάνετέ τους νά ποῦν: Ἄς εἶναι καλά ὁ παπᾶς τοῦ χωριοῦ μας, πού κρατάει τήν πίστη τῶν πατέρων μας.

2. Σᾶς παρακαλῶ, πατέρες, ὅ,τι γράφουμε κατά καιρούς στίς Ἐγκυκλίους μας νά τηρεῖται. Πονῶ πολύ, ὅταν κάτι τό λέμε καί τό ξαναλέμε καί τελικά δέν ἐφαρμόζεται. Ἀλλά μοῦ τό ἀπαγορεύει ἡ ἀδελφότητά μας καί ἡ ἀγάπη μας νά προβῶ σέ τιμωρίες. Εἶπαμε λοιπόν ὅτι στούς Ἱεροῦς Ναοῦς νά μὴν ὑπάρχουν μανουάλια μπροστά στό Τέμπλο καί νά ἀνάβουν ἐκεῖ οἱ χριστιανοί τά κεριά τους. Αὐτό κάνει ζημιά στήν προσευχή τῶν χριστιανῶν. Καί οἱ χριστιανοί ἔρχονται στήν Ἐκκλησία γιά νά προσευχηθοῦν. Σκεφτεῖτε λοιπόν: Οἱ χριστιανοί νά παίρνουν ἀπό τό παγκάρι τό κεριό, νά περνοῦν τόν κυρίως Ναό γιά νά ἀνάψουν τό κεριό τους, μετά νά φεύγουν, μετά νά ἔρχονται καί ἄλλοι πιστοί νά ἀνάψουν καί αὐτοί τά κεριά τους καί στήν συνέχεια νά ἔρχεται κάθε τόσο ὁ νεωκόρος γιά νά τά σβήσει... Ὅλες αὐτές οἱ κινήσεις καί τά πέρα - δῶθε ἀποσποῦν τόν νοῦ τοῦ λαοῦ ἀπό τήν προσευχή. Ἀλλά εἶναι καί τό ἄλλο κακό: Τό ὅτι τά πολλά κεριά σ' αὐτήν τή θέση, μπροστά στό Τέμπλο, δημιουργοῦν μέ τήν κάπνα τους ἀναθυμιάσεις, πού δυσκολεύουν τήν ἀναπνοή γιά ὅσους μάλιστα ἔχουν καρδιακά προβλήματα. Καί ἔχουμε ἐμεῖς στήν ἐπαρχία μας εὐπαθεῖς γέροντες. Γι' αὐτούς ἀκριβῶς τούς λόγους, ἔχω πεῖ μέ Ἐγκύκλιό μου τά μανουάλια στίς πανηγύρεις νά εἶναι ἐκτός τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ, ὅπου βέβαια θά εἶναι καί εἰκόνησιν τοῦ ἐορταζομένου ἀγίου γιά

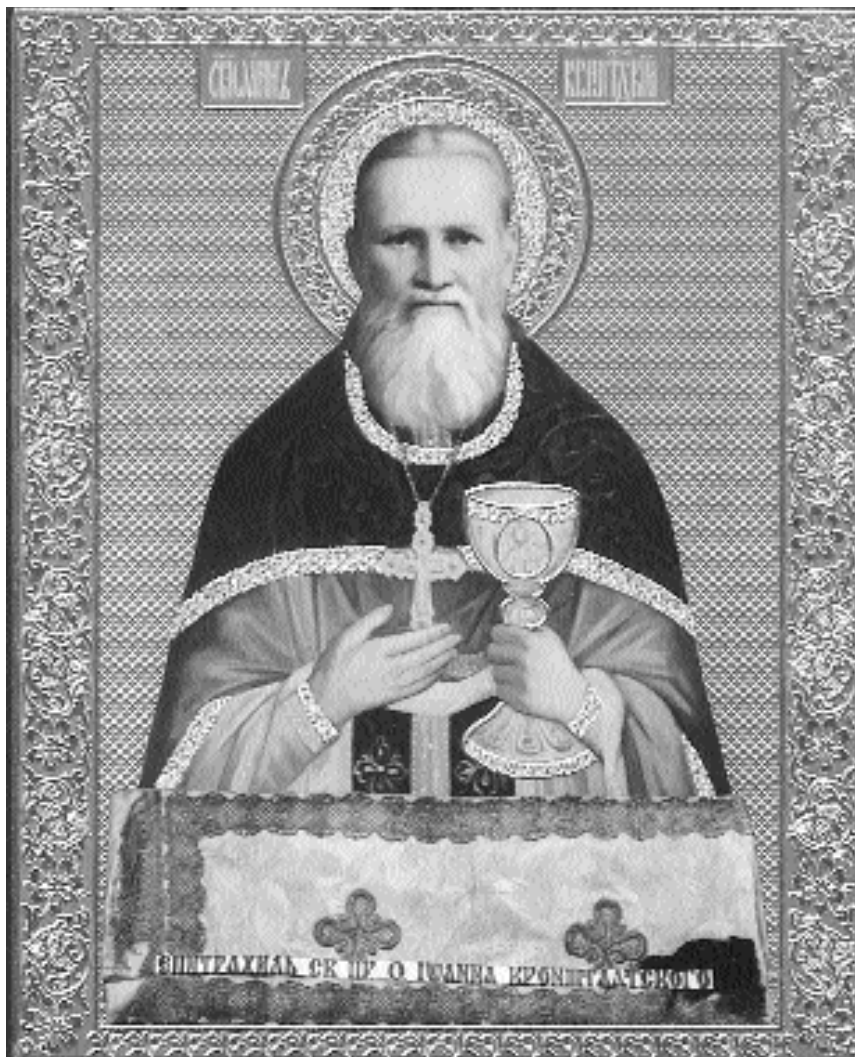
νά τό ἀσπάζονται οἱ πιστοί. Ἀσφαλῶς ἐκεῖ, ἐκτός τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ, πρέπει νά εἶναι καί τό παγκάρι, ὥστε νά μήν μπαίνουν οἱ πιστοί στόν Ναό νά παίρνουν κεριά καί νά βγαίνουν πάλι ἐκτός τοῦ Ναοῦ, γιά νά τό ἀνάψουν καί νά προσκυνήσουν.

3. Σᾶς παρεκάλεσα καί σᾶς χιλιοπαρεκάλεσα νά προσέχετε τό θέμα τῶν προσφερομένων Δώρων, τοῦ προσφόρου καί τοῦ νόματος. Γιά μέν τό πρόσφορο σᾶς εἶπα νά εἶναι ζυμωτό, ἀλλά ζυμωμένο καλά, μέ καλό ἀλεύρι καί μέ προζύμι (ὄχι μέ μαγιά). Ἔτσι τό πρόσφορο εἶναι σφιχτό καί γευστικό. Παρατηρῶ ὅτι πολλοί Ἱερεῖς ἐτήρησαν τήν ἐπιθυμία μου καί τήν ἐντολή αὐτή. Ἄς τούς δώσει ἡ Παναγία χίλια καλά καί ψυχῆς τήν σωτηρία. Παρατηρῶ ὅμως πάλι, ὅτι ἀρκετοί Ἱερεῖς χρησιμοποιοῦν μέν ζυμωτά πρόσφορα, ὄχι ὅμως μέ καλό ἀλεύρι καί προζύμι ζυμωμένα, γι' αὐτό καί τό πρόσφορο τρίβεται, πράγμα πού εἶναι ἐπικίνδυνο μήν πέσουν Θεῖοι Μαργαριῖτες. Ἀλλά καί μέ τέτοιο προστριβόμενο πρόσφορο οἱ Θεῖοι Μαργαριῖτες λειώνουν μέσα στό Θεῖο Αἷμα καί δέν γεύονται οἱ πιστοί τήν κοινωνία τοῦ Σώματος. Παρακαλῶ ὅλους τούς πατέρες νά φροντίζουν νά λειτουργοῦν μέ καλά ζυμωμένα πρόσφορα. Τί ἔχουν ἐπιτέλους οἱ πλευρικές Μητροπόλεις Μαντινείας καί Ἡλείας καί τά πρόσφορα πού μᾶς προσφέρουν οἱ ἀπό ἐκεῖ ἐρχόμενοι χριστιανοί εἶναι θαῦμα;! Ρωτήστε τους τί ἀλεύρι χρησιμοποιοῦν καί πῶς τό ζυμώνουν, γιά νά λειτουργοῦμε καί ἐμεῖς ἐδῶ στήν Μητρόπολή μας μέ πρόσφορα καλά σάν τά δικά τους. Γιά δέ τό νόμα σᾶς ἔχω συστήσει τό Βυζαντινό. Ἄν ἔχετε ἐσεῖς ἄλλη προτίμηση καλοῦ καί γευστικοῦ νόματος νά μοῦ τό δείξετε νά τό συστήσουμε καί αὐτό. Ἔχετε ὑπ' ὄψιν ὅτι, ὅταν ἔρχομαι νά λειτουργήσω στίς ἐνορίες σας, θά φέρνω ἐγώ τό πρόσφορο καί τό νόμα, ἀφοῦ μάλιστα αὐτά, κατά τόν Κλήμεντα Ρώμης (Α' ἐπιστολή του) λέγονται «δῶρα ἐπισκοπῆς», δῶρα δηλαδή πού πρέπει νά προσφέρει ὁ Ἐπίσκοπος, γιατί αὐτός μόνο πρῶτα τελοῦσε τήν Θεῖα Λειτουργία.

4. Τό κοσμικό φρόνημα πού ἐκφράζεται καί στήν ἄσεμνη ἐνδυμασία, πράγμα πού ἐλέγχουν ἀπό παλαιά καί οἱ προφῆτες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἔχει μπεῖ, φεῦ!..., καί μέσα στούς Ἱερούς Ναούς καί κατά τήν Θεῖα Λατρεία ἀκόμη. Πῶς τά κατάφερε καί μπῆκε; Μπῆκε αὐτή ἡ ἄσεμνη ἐνδυμασία στούς Ἱερούς μας Ναούς, γιατί ἀπλούστατα ἐμεῖς οἱ κληρικοί δέν γινόμαστε φραγμός στό κοσμικό αὐτό φρόνημα καί ἦθος καί παράγινε πιά τό κακό, ὅπως τό βλέπουμε τώρα τήν θερινή περίοδο κατά τήν Θεῖα Λειτουργία καί στά ἱερά Μυστήρια τοῦ Γάμου καί τῆς Βαπτίσεως ἰδιαίτερα. Πατέρες, μιλήστε λιγάκι γιά τό κακό αὐτό. Πέστε – μέ τρόπο καλό ὅμως – ὅτι ὁ Ναός εἶναι κατοικία Θεοῦ (ναῖω = κατοικῶ· στόν Ναό εἶναι καί σωματικά παρών ὁ Ἰησοῦς Χριστός, μέσα στό Ἄρτοφόριο)· εἶναι τόπος προσευχῆς καί πρέπει λοιπόν νά εἰσερχόμαστε σ' αὐτόν «μετά πίστεως, εὐλαβείας καί φόβου Θεοῦ».

5. Είχα ένα απλό και μικρό σταυρό, πού τόν φοροῦσα συνέχεια ὡς Ἀρχιμανδρίτης. Τόν ἀγαποῦσα ιδιαίτερα τόν σταυρό αὐτό, γιατί ἦταν δῶρο τῆς μακαριστῆς μητέρας μου. Στήν πίσω πλευρά ὁ σταυρός ἔγραφε: Δῶρον τῆς μητέρας σου Ἰωάννας Φ. Ἀλλά καί ὡς Ἐπίσκοπος φοροῦσα τόν σταυρό αὐτό καί εἶχα μάλιστα ἀποκτήσει ένα μικρό ἐγκόλπιο, ἀνάλογο μέ τόν σταυρό. Δυστυχία μου ὅμως, ἔχασα τόν σταυρό αὐτό. Ἐψάξα παντοῦ, ἀλλά δέν τόν βρῆκα. Ἰποθέτω ὅτι θά τόν ἄφησα στόν Ναό κάποιου χωριοῦ, γιατί τόν ἔφερα πάντα μαζί μου ὡς ἐπιστήθιο σταυρό. Παρακαλῶ, πατέρες, ἐάν τόν βρεῖτε νά μοῦ τόν δώσετε καί «ὁ εὐρών ἀμειφθήσεται»!

Εὐχεσθε ὑπέρ ἐμοῦ. Μέ πολλές εὐχές καί ἀγάπη Χριστοῦ
† Ὁ Μητροπολίτης Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως Ἱερεμίας

ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ ΕΙΣ ΔΙΑΚΟΝΟΝ

τοῦ Ἀνδρέου - Βαρθολομαίου Κανάκη εἰς Βυτίνα τήν 19ῃ Ἰουλίου

Ἀγαπητέ μας Ὑποδιάκονε Βαρθολομαῖε,

1. Χθές κατά τήν ἑσπερινή Ἀκολουθία ἔγινες μοναχός. Ἐνεδύθης τό τίμιο ράσο, πού στάζει αἵματα μαρτύρων καί δάκρυα ἀσκητῶν. Κατά τόν Ἅγιο Κοσμᾶ τόν Αἰτωλό, πού θά γιορτάσει ἡ Ἐκκλησία μας τόν ἄλλο μήνα, τό ράσο τοῦ μοναχοῦ εἶναι τό φέρετρό του· εἶναι δεῖγμα δηλαδή ὅτι κάνει τόν ἀγώνα του γιά νά νεκρώσει τά πάθη του.

Εὐχομαι, ἀγαπητέ, νά τιμήσεις τό ράσο καί ὅλη σου ἡ ζωή νά εἶναι ἀνάλογη μέ τήν μοναχική σου πολιτεία.

Δεῖγμα ὅτι εἰσέρχεται πιά σέ μία νέα ζωή καί πολιτεία εἶναι καί ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ὀνόματός σου. Σέ ὀνόμασα Βαρθολομαῖο, γιατί κατάγεται ἀπό τήν Μητρόπολη Μεγαρίων, τῆς ὁποίας ὁ Ποιμένας της, ὁ ἐπιστήμων στήν θεολογία καί τήν ποιμαντική, ἔχει τό ὄνομα αὐτό, τό ὁποῖο εἶναι καί πατριαρχικό ὄνομα. Ἐπίσης τό ὄνομα Βαρθολομαῖος τό ἔχει καί ὁ ἀγαπητός καί εἰς ἐμέ ἀρχιμανδρίτης, ὁ προϊστάμενος τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου Ἐλευσίνος καί πνευματικός σου καθοδηγητής, π. Βαρθολομαῖος Κατσούρης. Σοῦ ἔδωσα τό ὄνομά του. Εἶχες ἀποστολικό ὄνομα, τό ὄνομα Ἀνδρέας. Ἀλλά καί τό νέο σου ὄνομα Βαρθολομαῖος εἶναι καί αὐτό ἀποστολικό. Αὐτό δηλώνει ὅτι ὁ βίος σου πρέπει νά εἶναι ἀποστολικός καί ἱεραποστολικός.

2. Τώρα θά λάβεις τόν πρῶτο βαθμό τῆς ἱερωσύνης· θά γίνεις Διάκονος. Τρεῖς, ἀγαπητέ, εἶναι οἱ βαθμοί ἱερωσύνης, τοῦ Διακόνου, τοῦ Πρεσβυτέρου καί τοῦ Ἐπισκόπου, ὅπως καί τρία εἶναι τά στάδια τῆς πνευματικῆς ζωῆς, τῆς καθάρσεως, τῆς ἐλλάμψεως καί τῆς θεώσεως. Ὁ βαθμός τοῦ Διακόνου πού θά λάβεις ταυτίζεται μέ τήν κάθαρση. Ὅλοι μας πρέπει νά κάνουμε τόν ἀγώνα τῆς καθάρσεως, γιά νά δοῦμε πρόσωπο Θεοῦ μέ καθαρότητα. Ὁ Κύριός μας εἶπε: «Οἱ καθαροί τῇ καρδίᾳ τόν Θεόν ὁψονται».

Στήν προσλαλιά μου αὐτή πρός σέ, τούτη τήν ἱερή στιγμή τῆς χειροτονίας σου εἰς Διάκονον, ἔχω νά σοῦ πῶ ὅτι θά σέ βοηθήσει πολύ στόν ἀγώνα σου γιά τήν καθαρότητα τῆς καρδιάς σου τό νά σκέπτεσαι τήν ὑψηλή καί μεγάλη τιμή πού λαμβάνεις. Καί πραγματικά εἶναι μεγάλη, εἶναι πολύ μεγάλη ἡ τιμή πού θά λάβεις. Θά σοῦ τά πῶ πιό συγκεκριμένα:

(α) Τώρα θά ανέβεις τήν κλίμακα καί θά σταθεῖς μπροστά στό πανάγιο Θυσιαστήριο. Θά χορέψεις τρεῖς φορές γύρω ἀπό αὐτό ὡς δεῖγμα ὅτι αὐτό, τό πανάγιο Θυσιαστήριο, θά εἶναι ὁ ἀγαπητός σου τόπος. Αὐτό, λοιπόν, τό ὅτι θά σταθεῖς μπροστά στό ἱερό Θυσιαστήριο σέ ὑποχρεώνει καί ἐσένα καί ὄλους ἐμᾶς τούς κληρικούς γιά νά ἔχουμε ψυχική καθαρότητα. Ὁ λαός στήν Παλαιά Διαθήκη ρωτοῦσε τόν ἀρχιερέα: «Τίς ἀναβήσεται εἰς τό ὄρος Κυρίου; Καί τίς στήσεται ἐν τόπῳ ἁγίῳ αὐτοῦ;». «Ἄθῳος χερσί - ἀπαντοῦσε ὁ ἀρχιερεὺς - καί καθαρὸς τῇ καρδίᾳ». Πρέπει λοιπόν, ἀγαπητέ, νά ἔχουμε καθαρὴ καρδιά καί καθαρὰ χέρια, νά εἶναι δηλαδή τίμια τά ἔργα τῶν χειρῶν μας, γιά νά διακονοῦμε τόν Κύριο.

(β) Ἀκόμη πρέπει νά σκέπτεσαι τήν ἄλλη ὑψηλή σου τιμὴ πού θά λάβεις, δηλαδή ὅτι τά χέρια σου θά κρατήσουν τό Ἅγιο Ποτήριο. Πραγματικά, δέν ὑπάρχει μεγαλύτερη τιμὴ ἀπὸ αὐτή. Στό Ἅγιο Ποτήριο δέν εἶναι μόνο τό Σῶμα καί τό Αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ἀλλά καί ὅλη ἡ Ἐκκλησία. Σ' αὐτό εἶναι ἡ μερίδα τῆς Θεοτόκου καί Ἁειπαρθένου Μαρίας, οἱ μερίδες τῶν Ἀγγέλων καί ὄλων τῶν Ἁγίων καί οἱ μερίδες τῶν χριστιανῶν, ζώντων καί τεθνεώτων. Ὅλη ἡ Ἐκκλησία εἶναι μέσα στό Ἅγιο Ποτήριο, πού θά κρατήσουν τά χέρια σου, ἀγαπητέ.

(γ) Σκέψου πάλι ὅτι ἐσύ, ὁ Διάκονος τῶν Μυστηρίων τοῦ Θεοῦ, ἐσύ θά δίνεις, λέγω, αὐτό πού λαχταροῦν τά εὐλογημένα τέκνα τοῦ Θεοῦ. Καί τί λαχταροῦν τά τέκνα τοῦ Θεοῦ; Τήν θεία Κοινωνία! Τό Σῶμα καί τό Αἷμα τοῦ Χριστοῦ! Ἐσύ, ἀγαπητέ μου, σάν Διάκονος τώρα, μπορεῖς νά κοινωνεῖς τούς χριστιανούς. Θά κοινωνεῖς τήν μάνα σου καί τόν πατέρα σου, τόν ἀδελφό σου καί τούς φίλους σου. Σκέψου λοιπόν τήν μεγάλη τιμὴ καί τό ὑψηλό ἔργο πού σου χαρίζει ὁ Θεός καί δεῖξε φιλοτιμία νά ἀνταποκριθεῖς σ' αὐτήν τήν ἱερά καί ὑψηλή βαθμίδα πού σέ ἀνεβάζει ὁ Χριστός· νά ἀνταποκριθεῖς, λέγω, μέ καθαρότητα καρδιάς. Πρέπει, ἀδελφέ, ὡς κληρικός τώρα, πρέπει νά ἀγωνίζεσαι πολύ περισσότερο γιά τήν καθαρότητά σου.

(δ) Ἀκόμη τώρα, στήν βαθμίδα τοῦ Διακόνου στήν ὁποία ἀνέρχεσαι, θά προστάξεις μέσα στήν Ἐκκλησία, γιατί πράγματι ὁ Διάκονος ἔχει τό κελευστικόν. Θά λές «πρόσχωμεν» καί «σοφία· πρόσχωμεν». Θά λές «προσέλθετε», καί «προέλθετε». Στήν Θεία Λειτουργία, πού εἶναι τό πᾶν, ἡ φωνή ἡ δική σου ὡς Διακόνου θά ἀκούγεται συχνά. Καί προπαντός θά ἀκούγεται ἀπό σένα σέ ὄλο τό ἐκκλησίασμα τό ἀγγελικό ἐκεῖνο πρόσταγμα: «Στῶμεν καλῶς. Στῶμεν μετὰ φόβου»!

3. Γιά τήν πνευματική σου πορεία ὡς κληρικοῦ ἔχω νά σοῦ συστήσω, γιά νά γίνεις

καλός κληρικός και νά σέ χαίρεται ὁ πνευματικός σου καθοδηγός στήν Ἐλευσίνα ὁ π. Βαρθολομαῖος, ἀλλά και οἱ γονεῖς σου και ὅλοι και τελευταῖος ἐγώ, ἔχω νά σοῦ πῶ νά δείχνεις ζήλο σ' αὐτά τά δύο: (α) Νά ἀγαπήσεις, ἀδελφέ, πολύ τήν προσευχή. Δέν ἐννοῶ τήν τελετουργική προσευχή, ἀλλά τήν κατ' ἴδιαν. Ὅταν εἶσαι μόνος σου στόν ναό, νά ἐκμεταλλεύεσαι αὐτή τήν εὐκαιρία. Νά γονατίζεις μπροστά στήν ἁγία Τράπεζα και νά προσεύχεσαι. Νά λές γλυκά λόγια στόν Χριστό. Νά τόν παρακαλεῖς νά σοῦ δώσει τήν ἀγάπη Του, νά σέ φυλάγει ἀπό πειρασμούς και ἀπό πτώσεις και νά σέ χρησιμοποιεῖ σάν ἱερό Του ὄργανο γιά τήν σωτηρία ψυχῶν. Θά δοκιμάσεις, ἀγαπητέ μου, θλίψεις και συκοφαντίες και ἐπιθέσεις τοῦ κόσμου ἐναντίον σου. Τόν πόνο σου ὅμως γι' αὐτά θά τόν κάνεις προσευχή και σ' αὐτήν θά χύνεις τό ποτήρι τῆς καρδιάς σου στόν Θεό. Ἔτσι λέγει ἕνα ψαλμικό: «Ἐκχεῶ ἐνώπιον αὐτοῦ τήν δέησίν μου, τήν θλίψιν μου ἐνώπιον αὐτοῦ ἀπαγγελῶ». Ἐπιμένω στό θέμα τῆς προσευχῆς, Βαρθολομαῖε. Αὐτό θά σέ ἀναδείξει εὐλαβῆ κληρικό. Και σάν μοναχός πού εἶσαι μήν παραλείπεις τό κομποσχοῖνι σου.

(β) Ἀκόμη, μαζί μέ τήν προσευχή, νά ἀγαπήσεις πολύ και τό διάβασμα και τήν μελέτη θεολογικῶν βιβλίων. Θέλω νά μορφωθεῖς θεολογικά. Θέλω νά διαβάσεις τήν Ἁγία Γραφή, τήν Παλαιά και τήν Καινή Διαθήκη, τούς Βίους τῶν Ἁγίων και τό Ἱερό Πηδάλιο. Αὐτά ἐπιθυμῶ νά εἶναι τά κύρια ἀναγνώσματά σου. Και μαζί μ' αὐτά και ἄλλα θεολογικά βιβλία ὀρθοδόξου γραμμῆς και παραδόσεως.

4. Τέλος, ἔχω νά σοῦ πῶ τό νά σκέπτεσαι ὅτι ἤλθες νά ὑπηρετήσεις τήν Ἱερά Μητρόπολη Γόρτυνος και Μεγαλοπόλεως. Ἡ Μητρόπολη αὐτή, ἀγαπητέ, εἶναι πτωχή μέν και μικρή σέ πληθυσμό, εἶναι ὅμως μεγάλη στήν ἱστορία της και τήν παλαιά της δόξα. Ἐδῶ γεννήθηκαν ἅγιοι και μάρτυρες και ἥρωες τῆς πίστεώς μας και τῆς πατρίδος μας. Ἐδῶ εἶναι πού κάθε πέτρα κρένει και φωνάζει μία λαμπρή και ἐνδοξη ἱστορία. Ἀλλά, φεῦ!... Στά τελευταῖα ὅμως χρόνια ἔχει ἐρημωθεῖ ὁ τόπος και τά χωριά τῆς Μητροπόλεως αὐτῆς, πού ἄλλοτε ἔσφυζαν ἀπό ζωή, τώρα, καιρό μέ τόν καιρό, λιγοστεύουν. Κι ἀκόμη ποιός τό ξέρει τά χρόνια τί θά φέρουν!... Τό κακό δέ εἶναι ὅτι πολλά χωριά, κάπου ἐξήντα στόν ἀριθμό, εἶναι χωρίς ἱερέα. Ἔτσι, σ' εὐχαριστοῦμε πού προσῆλθες στήν φτωχική μας Μητρόπολη, γιά νά ὑπηρετήσεις τήν Ἐκκλησία. Ἐδῶ ὑπάρχει ἀνάγκη. Ἔχε ὅμως ὑπ' ὄψιν σου, ἅγιε Ἰποδιάκονε, ὅτι ἐδῶ, στήν Μητρόπολη αὐτή, δέν ὑπάρχουν ὑλικές ἀπολαβές και τά πλούσια τυχερά τῶν ἱερέων. Οἱ ἱερεῖς, πού ὑπηρετοῦν τόν τόπο αὐτόν, ἔχουν πνεῦμα θυσίας και

γι' αὐτό εἶναι ἀξιοθαύμαστοι. Ἐγώ, ὄχι μόνο τούς ἀγαπῶ, ἀλλά καί τούς σέβομαι καί τούς θαυμάζω. Σ' αὐτούς τούς κληρικούς τῆς Γορτυνίας καί τῆς Μεγαλοπόλεως θά προστεθεῖς κι ἐσύ, ἀγαπητέ. Οἱ κάτοικοι πού ἀπέμειναν ἐδῶ εἶναι καλοί καί ἐκλεκτοί καί ἀξίζει κανείς νά θυσιαστεῖ γι' αὐτούς. Θά εἶναι ὅμως φοβερό τό, ἀντί νά τούς ὑπηρετήσουμε, νά τούς σκανδαλίζουμε μέ τήν ἀπρόσεκτη συμπεριφορά μας. Γι' αὐτό, ἀδελφέ, προσοχή στό βίο σου. Νά εἶναι τέτοια ἡ συμπεριφορά σου, ὥστε νά σέ χαίρονται οἱ ἐδῶ χριστιανοί, πού ἤλθες νά τούς διακονήσεις, καί νά δοξάζουν τόν Θεό γιά σένα.

Εἴσελθε τώρα, Ἰποδιάκονε Βαρθολομαῖε, στό πανάγιο Θυσιαστήριο τοῦ Κυρίου γιά τήν χειροτονία σου σέ Διάκονο. Παρακαλῶ, κατά τήν ὥρα πού θά γίνει ἡ Πεντηκοστή σου καί θά ἔλθει Πνεῦμα Ἅγιον εἰδικά σέ σένα, γιά νά σέ καταστήσει Διάκονο τῶν Μυστηρίων τοῦ Θεοῦ, αὐτή τήν ὥρα, λέγω, μαζί μέ τά ἄλλα αἰτήματά σου, προσευχήσου καί γιά μένα τόν ἀνάξιο Ἀρχιερέα καί Ποιμένα τῆς Ἐπαρχίας αὐτῆς, νά μοῦ συγχωρεῖ ὁ Χριστός τά ἁμαρτήματά μου καί νά μοῦ δίνει τήν Χάρη Του γιά τήν ἱερή μου διακονία, ἀλλά προσευχήσου καί γι' αὐτήν τήν Ἐπαρχία, γιά τήν Μητρόπολη Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως, πού τώρα γίνεται καί δική σου Μητρόπολη.

ΙΕΡΑΤΙΚΗ ΣΥΝΑΞΗ

(Γιά τήν διευκόλυνση τῶν Ἱερέων τῆς ἐπαρχίας μας ἡ ἱερατική Σύναξις ἔγινε σέ τρεῖς διάφορες περιοχές: Στό Σταυροδρόμι, τήν 9η Ἰουλίου, γιά τίς ἀρχιερατικές περιφέρειες Κοντοβαζαίνης, Σταυροδρομίου καί Βελημαχίου· στήν Μεγαλόπολη, τήν 10η Ἰουλίου, γιά τήν ἀρχιερατική περιφέρεια Μεγαλοπόλεως καί στήν Βυτίνα, τήν 29η Ἰουλίου, γιά τίς ἀρχιερατικές περιφέρειες Δημητσάνης, Βυτίνας καί Βαλτεσινίου.)

Ἀγαπητοί μου Συλλειτουργοί Πατέρες Ἱερεῖς,

Εὐχαριστῶ πολύ πού ἀνταποκριθήκατε στήν πρόσκλησή μου καί ἦλθατε στήν Σύναξή μας αὐτή, ἄν καί ἡ περίοδος εἶναι θερινή. Πρέπει τακτικά νά συναντώμεθα γιά νά λέμε τά προβλήματα μας καί τίς χαρές μας, ἀλλά καί νά συμπνευματιζόμαστε. Τό ἔχουμε ἀνάγκη αὐτό, γιατί πραγματικά ὁ ἕνας δυναμώνεται ἀπό τόν ἄλλο καί μόνο πού τόν βλέπει.

Στή Σύναξή μας αὐτή ἤθελα νά σᾶς πῶ μερικά γενικά, ἀλλά καί εἰδικά πράγματα γιά μία σωστότερη ποιμαντική καί γιά μία καλύτερη βοήθεια καί γιά τόν ἑαυτό μας καί γιά τό ποίμνιό μας. Ἰδιαίτερα θέλω νά ἐπιμείνω στήν εὐλαβῆ καί σωστή τέλεση τῆς Θείας Λειτουργίας.

Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΜΑΣ

Τό πρῶτο πού ἤθελα νά σᾶς πῶ, Πατέρες μου, εἶναι νά νοήσουμε τό τί εἴμαστε. Εἴμαστε Ἱερεῖς τοῦ Ὑψίστου, εἴμαστε ἀντιπρόσωποι τοῦ Θεοῦ. Αὐτό τό «ἀντιπρόσωποι τοῦ Θεοῦ» πρέπει νά μιλάει πολύ δυνατά μέσα μας. Στήν γῆ, στόν οὐρανό, δέν ὑπάρχει μεγαλύτερη τιμή ἀπό αὐτό, τό νά εἶσαι ἀντιπρόσωπος τοῦ Θεοῦ! Ἄς τό καταλάβουμε. Εἴμαστε ἀντιπρόσωποι τοῦ Θεοῦ καί ἡ συμπεριφορά μας λοιπόν πρέπει νά εἶναι ἀνάλογη πρός τήν ὑψηλή μας αὐτή τιμή. Φανταστεῖτε τόν ἀντιπρόσωπο ἑνός πολιτικοῦ κόμματος, τοῦ ἑνός ἢ τοῦ ἄλλου ἢ τοῦ ἄλλου κόμματος. Πόσο καυχᾶται καί κομπάζει γιά τήν θέση του αὐτή, ἀλλά καί πόσο ἀγωνίζεται γιά νά διαδώσει στήν ἐπαρχία του τίς ἰδέες τοῦ κόμματος πού ἐκπροσωπεῖ. Γιά πόσο τώρα περισσότερο, χίλιες φορές περισσότερο, ἐμεῖς πρέπει νά

νοιώθουμε ιερή καύχηση για τήν ύψηλή μας θέση ως Ίερείς του Ἰψίστου! Καί πόσο πολύ πρέπει νά ἀγωνιζόμαστε για νά μπεῖ ἡ ἀγάπη του Χριστοῦ καί ὁ λόγος Του στίς καρδιές τῶν ἀνθρώπων.

Ἔχουμε πολλά ἐφημεριακά κενά στήν Μητρόπολή μας. Εἴμαστε λίγοι. Ἀλλά δέν εἴμαστε λίγοι. Τουλάχιστον εἴμαστε περισσότεροι ἀπό δώδεκα!!! Δώδεκα ἦταν οἱ Ἀπόστολοι, πού τήν Σύναξή τους τήν γιορτάσαμε πρό ἡμερῶν. Καί ὅμως οἱ Δώδεκα αὐτοί, ἐπειδή εἶχαν τήν Χάρη του Ἁγίου Πνεύματος, σάν νά εἶχαν φτερά στά πόδια, πέταξαν σ' ὄλο τόν κόσμο καί μέ μύρια μάλιστα ἐμπόδια κήρυξαν τόν Σταυρωμένο καί Ἀναστάντα Ἰησοῦ Χριστό. Καί κατάφεραν νά κατακρημνίσουν τά εἰδωλα καί νά ξεριζώσουν τά ἀπό χρόνια καί αἰῶνες φυτεμένα εἰδωλολατρικά ἤθη καί ἔθιμα. Ἐνῶ ἐμεῖς δέν ἔχουμε τήν δύναμη οὔτε τό κατάλοιπο εἰδωλολατρικό ἔθιμο του καρναβάλου, πού γίνεται μάλιστα καί στήν ἅγια μέρα τῆς Τυρινῆς, δέν ἔχουμε τήν δύναμη, λέγω, νά καταργήσουμε. Μᾶς λείπει, Πατέρες μου, ἡ Χάρη του Ἁγίου Πνεύματος!... Καί μᾶς λείπει ἡ Χάρη του Ἁγίου Πνεύματος, ἐπειδή χάσαμε τήν καθαρότητά μας.

Τό χαρακτηριστικό τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς μας, ἅγιοι Ίερείς, εἶναι ὅτι αὐτοί εἶναι ἀδιάφοροι στά πνευματικά. Οἱ ἄνθρωποι σήμερα νοιάζονται για τήν πολιτική, για τά φούτ-μπῶλ, μιλάνε μέ πυρετό για τά σαρκικά καί τά ἄλλα κοσμικά πράγματα, ἀλλά δέν νοιάζονται καθόλου νά ἀκούσουν τόν ἅγιο λόγο του Θεοῦ. Ἔτσι λοιπόν σήμερα ἐργαζόμαστε σέ ἕναν ἀδιάφορο για τά πνευματικά κόσμο καί ἡ θέση ἡ δική μας εἶναι νά δημιουργήσουμε ἕνα ξύπνημα καί μιά στροφή τῶν συνειδήσεων τῶν ἀνθρώπων πρός τόν Θεό. Ἀλλά, για νά γίνει τό ξύπνημα τῶν ἀνθρώπων, θά πρέπει ἡ φωνή μας νά εἶναι σάλπιγγα καί ὄλοι οἱ κληρικοί νά εἴμαστε ἄγρυπνοι στήν σκοπιά μας, για νά ἀγρυπνοῦμε καί νά σαλπίζουμε τό μήνυμα τῆς πίστεως. Πόσο ὠραῖος πού εἶναι αὐτός ὁ λόγος του Θεοῦ στόν προφήτη Ἰερεμία: «Σκοπόν τέθηκά σε τῷ οἴκῳ Ἰσραήλ». Τόν λόγο αὐτό τόν εἶχε ὡς σύνθημά του ὁ δικός μας, ὁ ἀπό τήν Γορτυνία καταγόμενος πατήρ Γερβάσιος Παρασκευόπουλος! Θεωροῦσε τόν ἑαυτό του ὅτι πρέπει νά εἶναι πάντα ἄγρυπνος στήν σκοπιά του. Δηλαδή, ἦταν πραγματικά ἐπίσκοπος! Γιατί, ὅπως τό λέει καί ἡ λέξη, αὐτός πραγματικά εἶναι ἐπίσκοπος, ὁ φυλάσσει τήν σκοπιά. Ἄλλοι λέγονται ἐπίσκοποι, ἀλλά δέν εἶναι. Ὁ πατήρ Γερβάσιος ἦταν ἀπλός ἱερέας, ἀλλά στήν πραγματικότητα, ἐξ ἐπόψεως ποιμαντικῆς, ἦταν ἐπίσκοπος! Γι' αὐτό καί οἱ χριστιανοί στήν Πάτρα τόν κήδευσαν μέ τιμές Πατριάρχου!

Οἱ σημερινοὶ χριστιανοὶ μας, Πατέρες μου, πού εἶναι, ὅπως τό εἶπαμε, ἀδιάφοροι στό πνευματικά, ὅμως μέσα τους ἔχουν τήν ἱερή σπίθα γιά τόν Θεό. Τούς τήν ἀναψε μιά εὐλογημένη μάνα καί γιαγιά. Τήν ἔχουν ὅμως καταχώσει τήν σπίθα αὐτή καί τό δικό μας ἔργο εἶναι νά φυσᾶμε-νά φυσᾶμε γιά νά ἀναλάμψει ἡ φωτιά καί νά μὴν κατασβεστεῖ. Στό φύσημά μας αὐτό μπορεῖ νά σπάσουν τά πνευμόνια μας καί νά πεθάνουμε. Ἄς πεθάνουμε! Δέν γενήκαμε παπάδες γιά νά καλοπεράσουμε. Εἶναι ἀηδία οἱ καλοπερασάκηδες παπάδες καί ἀρχιμανδριτάδες. Τουλάχιστον τό μαῦρο ἔνδυμά μας, αὐτό τό τίμιο ράσο μας, μᾶς λέγει ὅτι πρέπει νά θυσιάστοῦμε στήν ἀποστολή μας.

Πιστεύω, σεβαστοί καί ἀγαπητοί μου Πατέρες, ὅτι θά πετύχουμε στό ἔργο τῆς πνευματικῆς ἀναγεννήσεως τοῦ λαοῦ μας, ἂν ἐπιμεληθοῦμε αὐτά πού θά πῶ παρακάτω, τά ὁποῖα παρακαλῶ πολύ νά ἀκούσετε μέ προσοχή.

Η ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΜΑΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Κατά πρῶτον πρέπει νά προσέξουμε τήν δική μας, τήν ἀτομική μας πνευματικότητα. Νά πονᾶμε γιά τά ἁμαρτήματα πού κάναμε, νά τά ἐξομολογούμαστε καί νά βρίσκουμε εὐκαιρίες νά ἀπομονωνόμαστε κάπου καί νά προσευχόμαστε. Ἐπιμένω πολύ στήν προσευχή, Πατέρες μου, στήν ἀτομική προσευχή. Δέν ἐννοῶ τίς Ἀκολουθίες στόν Ναό, πού ὅπωςδήποτε πρέπει νά γίνονται, ἀλλά ἐννοῶ τήν ἀτομική μας προσευχή. Ὁ Ναός, μόνοι μας σ' αὐτόν, ἢ καί ἓνα κοντινό ἐξωκκλήσι εἶναι ὁ καλύτερος τόπος γι' αὐτό τό ὠραῖο ἔργο. Σᾶς βεβαιώνω ὅτι θά γλυκαθεῖτε ἀπό αὐτή τήν κατά μόνας ἐπικοινωνία μέ τόν Θεό, ἀλλά καί θά τονωθεῖτε πνευματικά καί θά πορεύονται καλύτερα ὅλα σας τά προβλήματα.

Ο ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΣ ΜΑΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΜΟΣ

Τό δεύτερο, τό πολύ ἀπαραίτητο πάλι, ὅπως καί τό πρῶτο, εἶναι ὁ θεολογικός μας καταρτισμός. Ὁ Ἱερέας πρέπει νά διαβάξει τόν λόγο τοῦ Θεοῦ. Συγγνώμη πού θά τό πῶ, ἀλλά ἔχω φοβηθεῖ ἀπό τήν ἀδιαφορία μερικῶν ἢ καί πολλῶν παπάδων στό νά μελετοῦν τά ἱερά βιβλία, τήν Ἁγία Γραφή, τούς βίους τῶν Ἁγίων καί τούς λόγους τῶν Ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας. Αὐτά εἶναι τά βιβλία πού σᾶς συνιστῶ νά διαβάσετε. Ἀπό αὐτά τά βιβλία θά θελγθεῖτε καί θά εὐφρανθεῖτε, ἀλλά καί θά μορφωθεῖτε πνευματικά. Βάλτε το πρόγραμμα, Πατέρες μου, κάθε μέρα νά πίνετε μία

κούπα γάλα ἀπ' αὐτά τὰ βιβλία! Ἔτσι θά ἐνθουσιάζεστε καί θά μιλάτε μέ πόθο στούς ἀνθρώπους γιά τόν Θεό. Θά ξέρετε τί θά τοὺς λέτε, γιατί θά εἴστε διαβασμένοι. Ἐνῶ, χωρίς διάβασμα, τί μάθημα νά πει ὁ μαθητής; Νά ξέρετε πάντως ὅτι οἱ λαϊκοὶ χριστιανοὶ διαβάζουν. Καί εἶναι κρίμα – ἢ γιά νά τό πῶ ἀκριβέστερα καί συγγνώμη γι' αὐτό – , εἶναι ἐντροπή οἱ λαϊκοὶ νά διαβάζουν θεολογικά βιβλία καί ὁ Ἱερέας, γιά τόν ὁποῖο ὁ προφήτης Μαλαχίας λέει ὅτι «ὁ λαός κρεμιέται ἀπό τὰ χεῖλη του, ζητώντας ἀπό αὐτόν λόγον» (2,7), ὁ Ἱερέας λέγω νά εἶναι ἀδιάφορος στό νά μελετήσῃ τόν λόγο τοῦ Θεοῦ. Συνιστῶ σέ ὄλους νά διαβάσετε τό βιβλίον *Γέροντος Πορφυρίου, Βίος καί Λόγοι*. Εἶναι τό Γεροντικό τοῦ αἰῶνος μας τό βιβλίον αὐτό. Ζητήστε το καί ἀγοράστε το. Παρακαλῶ δέ νά τό διαβάσει καί ἡ κυρία πρεσβυτέρα σας.

Η ΕΥΛΑΒΗΣ ΚΑΙ ΣΩΣΤΗ ΤΕΛΕΣΗ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Τρίτον, Πατέρες μου, φρονῶ ὅτι ὁ Ἱερέας θά ἐπιδράσει πολύ στό ποιμνίό του καί θά τό ἀναγεννήσῃ μέ τό νά τελεῖ εὐλαβῶς τήν Θεία Λειτουργία. Θά ἐπιμείνω περισσότερο, σέ ἰδιαίτερα σέ σημεῖα τὰ ὁποῖα θεωρῶ σημαντικά.

1. Πραγματικά, ἅγιοι Ἱερεῖς! Ἡ εὐλαβής τέλεση τῆς Θείας Λειτουργίας εἶναι τό καλύτερο κήρυγμα γιά τόν λαό. Εἶναι ἡ καλύτερη ἱεραποστολή μας σ' αὐτόν. Ὁ λαός, ὅταν βλέπει τόν Ἱερέα του νά λειτουργεῖ, πρέπει νά νοιώθῃ ἀπό τήν ἱεροπρεπῆ του στάση, ἀπό τίς κινήσεις του, ἀπό τὰ βλέμματά του καί ἀπό τό ὅλο φέρεσίμου του, ὅτι κάτι τό θεῖο τελεῖ ἐκείνη τήν ὥρα καί μάλιστα ὅτι τό νοιώθῃ ὁ Παπᾶς αὐτό πού τελεῖ. Στήν Τουρκοκρατία, Πατέρες μου, οἱ Παπάδες τῶν χωριῶν τελοῦσαν μέ πολλή εὐλάβεια τήν Θεία Λειτουργία. Καί γιά τήν εὐλάβειά τους αὐτή καί τήν καθαρότητα πού εἶχαν τοὺς ἐρχόταν μιά ἰδιαίτερη ἐπίσκεψη τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ καί πάθαιναν θεοπτία. Ὁ λαός τό καταλάβαινε αὐτό καί ἔλεγε: «Ὁ Παπούλης μας εἶναι ἅγιος».

Λοιπόν, Πατέρες μου! Τό εἶπαμε πολλές φορές καί πάλι τό ξαναλέμε. Θά προσπαθεῖτε μέ τήν ὅλη σας ἱεροπρεπῆ στάση στήν Θεία Λειτουργία, ἀλλά καί σέ ὅλα τὰ Μυστήρια καί τίς ἱερές Ἀκολουθίες, νά δίνετε στόν λαό νά καταλάβῃ ὅτι κάτι τό πολύ ἱερό καί θεῖο γίνεται ἐκείνη τήν ὥρα. «Καί ἐγένετο σιγή ἐν οὐρανῶ ὡς ἡμῶριον» (Ἀποκ. 8,1)! Πρῶτα-πρῶτα: Ἀφοῦ σταθήκατε μπροστά στό ἱερό Θυσιαστήριον καί βάλατε «Εὐλογημένη ἡ Βασιλεία...», σταθήκατε μπροστά στόν Θεό. Μήν μετακινεῖστε ἀπό τήν Ἁγία Τράπεζα. Σάν τοὺς τσολιάδες στά παλαιά ἀνάκτορα στήν πλατεῖα Συντάγματος, πού κάθονται ἀκίνητοι τήν ὥρα τῆς φρουρᾶς τους· ἀκίνητοι καί

σέ βαρύ χειμώνα και σέ λιοπύρι καλοκαιριού! Δέν ἐπιτρέπονται λοιπόν κατά τήν ὥρα τῆς Θείας Λειτουργίας οἱ μετακινήσεις τοῦ Ἱερέα ἀπό τό ἱερό Θυσιαστήριο πρὸς τό ἓνα ἢ τό ἄλλο κλίτος τοῦ Ἱεροῦ. Μή δίνουμε, ἅγιοι Πατέρες μου, τήν ἐντύπωση στούς ἐπιτρόπους μας ἢ καί στόν κάθε ἓνα γιά νά νομίζουν ὅτι ὁποιαδήποτε ὥρα αὐτοί θέλουν μποροῦν νά μποῦν στό Ἱερό καί νά μᾶς ἀποσπάσουν ἀπό τήν Θεία Λειτουργία, γιά νά «μᾶς ποῦν κάτι». Τί ὠραίο ἀντίθετα εἶναι νά μάθουν οἱ χριστιανοί μας καί προπαντός οἱ ἐπίτροποί μας καί οἱ νεωκόροι μας ὅτι ὁ Παπᾶς λειτουργεῖ καί δέν ἐπιτρέπεται νά τόν διακόψουμε.

Ἰδιαιτέρα εἶναι ἀνεπίτρεπτα τά περάσματα τοῦ Ἱερέα μπροστά ἀπό τήν ἁγία Τράπεζα. Εἶναι πολύ ἀνευλαβές τό νά θέλει ὁ Ἱερεὺς νά πάει ἀπό τήν μιά μεριά τοῦ Ἱεροῦ στήν ἄλλη καί νά περάσει γι' αὐτό μπροστά ἀπό τήν Ἁγία Τράπεζα, λές καί εἶναι πέραςμα ὁ ἱερός αὐτός τόπος. Ἄς σκεφθοῦμε, Πατέρες, ὅτι, γιά νά εἰσέλθουμε στό Ἱερό καί νά σταθοῦμε μπροστά στήν Ἁγία Τράπεζα γιά νά λειτουργήσουμε, κάνουμε ὀλόκληρη Ἀκολουθία ἔξω ἀπό τό Ἱερό, τόν λεγόμενο «Καιρό». Καί ἄς σκεφθοῦμε πάλι ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἔχει Ἀκολουθίες «ἐκτός τοῦ ἱεροῦ Βήματος»· γι' αὐτό καί στά μοναστήρια κρεμοῦν ἓνα πετραχήλι ἐκτός τοῦ ἱεροῦ Βήματος στό Τέμπλο. Γιατί συμβαίνει αὐτό; Γιά νά μὴν πάθει ἐξοικείωση ὁ Ἱερεὺς μέ τό ἱερό Θυσιαστήριο! Φανταστεῖτε λοιπόν μετά ἀπό τήν τόση φροντίδα πού λαμβάνει ἡ Ἐκκλησία γιά νά μὴν πάθει ὁ Ἱερέας τήν ἐξοικείωση αὐτή, αὐτός, σάν νά μὴ συμβαίνει τίποτα, νά περνάει ἀδιάφορα μπροστά ἀπό τήν Ἁγία Τράπεζα, γιά νά διευκολυνθεῖ νά πάει πρὸς τήν ἄλλη πλευρά τοῦ Ἱεροῦ. Σκεφθεῖτε πάλι, Πατέρες, τήν θαυματουργή εἰκόνα τῆς Παναγίας Γοργούπηχου τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Ὁ μοναχός περνοῦσε καί αὐτός ἀδιάφορα μπροστά ἀπό τήν ἁγία εἰκόνα τῆς Παναγίας. Ἀλλά ἡ Παναγία τόν ἤλεγξε γιά τήν ἀνευλάβειά του αὐτή καί τόν ἐκάλεσε νά μετανοήσει. Τό Ἅγιο Θυσιαστήριο ὅμως, Πατέρες μου, πού ὑπηρετοῦμε ἐμεῖς οἱ Ἱερεῖς, εἶναι μείζον μιᾶς εἰκόνας. Εἶναι ὁ Τάφος τοῦ Χριστοῦ!

2. Ἡ Θεία Λειτουργία γιά τήν ὁποία μιλάμε, ἀρχίζει μέ τήν Προσκομιδή. Εἶπαμε παλαιότερα ὅτι ἡ Προσκομιδή εἶναι μία πλήρης Ἀκολουθία, εἶναι μία «Λειτουργία ἐν ἐμβρύῳ». Παλαιότερα γινόταν μετά τό Εὐαγγέλιο. Ἔτσι ὁ Ἱερεὺς πού τελεῖ τήν Προσκομιδή πρέπει νά φορεῖ καί τό Φαιλόνιό του, ὅπως καί ὁ Ἀρχιερεὺς βέβαια μνημονεύοντας στήν Προσκομιδή, πρέπει νά φορεῖ καί αὐτός τό Ὠμοφόριό του.

3. Γιά τά πρόσφορα ἔχω πάλι νά πῶ ὅτι, ὅπως πολλές φορές τό ἔχω διαπιστώσει,

τό αλεύρι πού χρησιμοποιεῖτε δέν εἶναι καλό· γι' αὐτό καί τά χρησιμοποιούμενα στήν Προσκομιδῇ πρόσφορά σας δέν εἶναι σφιχτά, ἀλλά τρίβονται καί δέν εἶναι καλό αὐτό γιά τήν Θεία Κοινωνία. Ζητήστε ἀπό τίς ἄλλες πλευρικές Μητροπόλεις τί αλεύρι χρησιμοποιοῦν καί παρασκευάζουν οἱ χριστιανοί τους τόσο ὠραῖα πρόσφορα. Γιατί ἐμεῖς νά εἴμαστε πίσω καί σ' αὐτό; Ὡς ἀνάμα θά χρησιμοποιεῖτε τό «Βυζαντινό» ἢ ὅποιο ἄλλο θέλετε μέ τήν ἴδια ὁμως γεύση πρὸς τό «Βυζαντινό». Ἐπίσης προσοχή, νά εἶναι καθαρὰ καί πεντακάθαρα τά Ἅγια Μανδύλια καί τά χρησιμοποιούμενα Ἱερά Σκεύη.

4. Καί ἓνα ἄλλο ἤθελα νά πῶ γιά τήν τέλεση τῆς Προσκομιδῆς. Ἡ Θεία Κοινωνία πού λαμβάνει ὁ λαός πρέπει νά εἶναι ζεστή, γι' αὐτό καί χύνουμε τό ζέον σ' Αὐτήν. Πρέπει δέ νά εἶναι ζεστή ἡ Θεία Κοινωνία γιά δύο λόγους. Πρῶτον μὲν γιά νά γεύεται ὁ λαός ὅτι κοινωνάει ἀπό τήν ἴδια ἀνοιγμένη πλευρά τοῦ Χριστοῦ, πού ἐλόγγευσε ὁ στρατιώτης τήν Μεγάλῃ Παρασκευῇ καί ἔτρεξε «αἷμα καί ὕδωρ». Ἀλλά τό Αἷμα τοῦ Χριστοῦ ἐκείνη τήν στιγμή ἦταν θερμό. Γι' αὐτό λοιπόν κατὰ πρῶτο λόγο πρέπει νά εἶναι θερμὴ ἡ Θεία Κοινωνία, γιά νά γεύονται οἱ πιστοί, ἐπαναλαμβάνω, ὅτι κοινωνοῦν ἀπό τήν ἀνοιγμένη πλευρά τοῦ Χριστοῦ. Καί αὐτὴ τήν λογιζομένη πλευρά τοῦ Χριστοῦ συμβολίζει τό Ἅγιο Ποτήριο. Ἀλλά πρέπει νά εἶναι θερμὴ ἡ Θεία Κοινωνία καί γιά τόν ἄλλο ἀκόμη λόγο. Γιατί ὅταν κοινωνοῦμε τό Σῶμα καί τό Αἷμα τοῦ Χριστοῦ, κοινωνοῦμε καί «εἰς Πνεύματος Ἁγίου κοινωνίαν», ὅπως λέγει κάποια εὐχή. Ἀλλά τό Ἅγιο Πνεῦμα ἦλθε κατὰ τήν Πεντηκοστή «ἐν εἶδει πυρίνων γλωσσῶν». Πρέπει λοιπόν καί ἡ Θεία Κοινωνία νά εἶναι θερμὴ. Νά εἶναι ζεστή. Ὅπως ἔτσι πρέπει νά εἶναι ἡ πίστη μας καί ἡ ἀγάπη μας στὸν Χριστό. «Ζέσις πίστεως»! Καί, ὅπως μᾶς λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, «τῷ πνεύματι ζέοντες, τῷ Κυρίῳ δουλεύοντες» (Ρωμ. 12,11)! Ἀλλά συμβαίνει νά μὴν εἶναι ζεστή ἡ Θεία Κοινωνία καί τό λάθος αὐτό γίνεται κατὰ τήν τέλεση τῆς Προσκομιδῆς. Ἀκοῦστε: Ὅταν κάνετε Προσκομιδῇ δέν θά χύνετε πολὺ-πολὺ ἀνάμα στό Ἅγιο Ποτήριο. Γιατί ἂν χύσετε πολὺ ἀνάμα, ὅπως τό εἶδα νά τό κάνετε μερικοί, τότε αὐτό τό ἀνάμα θέλει καί πολὺ ζέον γιά νά θερμανθεῖ (καί μάλιστα ὅταν εἶναι χειμερινὴ περίοδος). Ἀλλά, μέ τό πολὺ ἀνάμα πού χύσατε στό Ἅγιο Ποτήριο, δέν ὑπάρχει καί χῶρος σ' αὐτό, γιά νά χύσετε ἱκανὸ ζέον νά τό θερμάνει, γιατί στό Ἅγιο Ποτήριο θά γίνῃ πάλι ἡ πλήρωση μέ τό Ἅγιο Σῶμα. Ἐτσι, μέ τό πολὺ ἀνάμα τῆς Προσκομιδῆς φθάνει μέχρι τό χεῖλος τοῦ Ἁγίου Ποτηρίου ἡ Θεία Κοινωνία, πράγμα πού εἶναι ἐπικίνδυνο. Μέ τήν εὐκαιρία νά πῶ ὅτι τό δοχεῖον τοῦ ζέοντος πού χρησιμοποιεῖτε πρέπει νά εἶναι πολὺ καθαρὸ. Νά

πείτε στά παιδιά τοῦ Ἱεροῦ ἢ στόν νεωκόρο σας νά τό πλένουν πρίν νά βάλουν τό ζεστό νερό σ' αὐτό. Εἶναι σοβαρό αὐτό πού σᾶς λέγω καί μπορεῖτε νά ὑποφιαστεῖτε τήν ζημιά πού θά γίνει, ἂν τό δοχεῖον τοῦ ζέου δέν ἔχει ἀποπλυθεῖ. Τήν ἔχω πάθει σ' ἓνα Ναό τῆς ἐπαρχίας μας.

5. Φεύγουμε ἀπό τήν Προσκομιδή καί πᾶμε στήν κυρίως Θεία Λειτουργία. Εἶπαμε ὅτι εἶναι λειτουργικός κανόνας πρίν ἀπό κάθε μεγάλο στήν Θεία Λειτουργία νά προηγεῖται θυμίαμα. Ἔτσι, εἶπαμε παλαιότερα ὅτι πρίν ἀπό τό «*Εὐλογημένη ἡ Βασιλεία*» στήν Θεία Λειτουργία νά γίνεται θυμίαμα στήν Δοξολογία. Καί δέν γίνεται βέβαια τό θυμίαμα γιά τήν Δοξολογία, ἀλλά γιά τήν Θεία Λειτουργία, πού πρόκειται νά ἀκολουθήσει. Παρακαλῶ νά τηρεῖται αὐτό, γιατί παρατηρῶ ὅτι δέν τηρεῖται. Ὅμοίως θυμίαμα πρέπει νά προσφέρεται καί κατά τόν Ἀπόστολο, γιά τήν ἀνάγνωση τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου, πού πρόκειται νά ἀκολουθήσει. Δέν πρέπει ὅμως νά θυμιάζει ὁ Ἱερεὺς τήν ὥρα τοῦ ἀποστολικοῦ ἀναγνώσματος, γιατί κατά τόν Ἀπόστολο ὁ λαός κάθεται καί, ὅταν ἐξέλθει ὁ Ἱερεὺς γιά νά θυμιάσει, ἀναγκαστικά ἐγείρονται οἱ πιστοί. Ἔπειτα, μέ τό κουδούνισμα τοῦ θυμιατοῦ καλύπτεται τό ἀποστολικό ἀνάγνωσμα καί δέν ἔχει λοιπόν νόημα τό «*Πρόσχωμεν*» καί τό «*Σοφία. Πρόσχωμεν*», πού εἶπε ὁ Ἱερεὺς προηγουμένως γιά τό ἀποστολικό ἀνάγνωσμα, ἀφοῦ ὁ ἴδιος μέ τό κουδούνισμα διαταράσσει τήν προσοχή τῶν χριστιανῶν ἀπό αὐτό. Γι' αὐτό προτείνω νά ἐφαρμόσετε τό λεγόμενο «*Ἀλληλουάριο*». Δηλαδή, μετά τήν ἀνάγνωση τοῦ Ἀποστόλου νά εὐλογεῖτε τόν Ψάλτη λέγοντας «*Εἰρήνη σοι τῷ ἀναγνῶντι*» καί μετά αὐτός θά ψάλει τό «*Ἀλληλούϊα*» ἀργά κάπως καί μέ στίχους. Ἔτσι, στό διάστημα αὐτό ἐσεῖς ἔχετε τόν χρόνο νά θυμιάσετε τό Θυσιαστήριο (ὄχι κυκλικῶς) καί ἐκτός τοῦ Ἱεροῦ Βήματος ἀπό τήν Ὠραία Πύλη, τίς εἰκόνες τοῦ Τέμπλου, τόν λαό, πάλι τίς εἰκόνες τοῦ Τέμπλου καί πάλι τό Ἱερό Θυσιαστήριο. Τό θυμίαμα αὐτό, εἶπαμε, εἶναι γιά τό Εὐαγγέλιο πού ἀκολουθεῖ. Ἐντέλλονται τό θυμίαμα τήν ὥρα αὐτή ὅλες οἱ λειτουργικές δέλτοι. Τώρα, πού θυμιάζει ὁ Ἱερεὺς στό Ἀλληλουάριο, εἶναι καλό νά λέγει τήν εὐχή τῶν ἱερῶν ἀναγνωσμάτων, τό «*Ἐλλαμψον ἐν ταῖς καρδίαις...*». Τήν προτροπή αὐτή τήν λέγει ὁ δικός μας πατήρ Γερβάσιος Παρασκευόπουλος, ἐπειδή ἡ εὐχή ἔτσι λέγεται. ἀκριβῶς μεταξύ τῶν δύο ἀναγνωσμάτων, τοῦ ἀποστολικοῦ καί τοῦ εὐαγγελικοῦ.

6. Ἔχουμε πεῖ καί ἔχουμε τονίσει ὅτι μετά τήν ἀνάγνωση τοῦ Εὐαγγελίου δέν θά λέτε ἀμέσως τό «*Ὅπως ὑπό τοῦ κράτους σου...*». Ἀπό ποῦ ἐξαρτᾶται αὐτός ὁ τελικός

σύνδεσμος «ὅπως» καί τόν πετᾶμε ἀπότομα; Τό «ὅπως» αὐτό ἐξαρτᾶται ἀπό τήν προηγούμενη εὐχή, ἀπό τό «Πάλιν καί πολλάκις...», τήν ὁποία τώρα πρέπει νά λέτε. Δηλαδή, μετά τό Εὐαγγέλιο θά λέτε: «Ἔτι καί ἔτι ἐν εἰρήνῃ...», τήν εὐχή «Πάλιν καί πολλάκις...» μέ τήν κατάληξή της «Ὅπως ὑπό τοῦ κράτους σου πάντοτε φυλαττόμενοι...». Τό «Εἰπώμεν πάντες...» καί τά Κατηγούμενα ἐννοεῖται ὅτι τά εἶπατε μυστικῶς πρὶν ἀπό τόν Ἀπόστολο, ἂν καί ἡ κανονική τους θέση δέν εἶναι ἐκεῖ. Τέλος πάντων! Ἀλλά, μετά τό Εὐαγγέλιο, ἐπαναλαμβάνω, δέν θά λέτε ἀμέσως τό «Ὅπως ὑπό τοῦ κράτους σου...», ἀλλά, ὅπως εἶπα προηγουμένως: «Ἔτι καί ἔτι ἐν εἰρήνῃ...», τήν εὐχή «Πάλιν καί πολλάκις...» καί ἔπειτα τό «Ὅπως ὑπό τοῦ κράτους σου πάντοτε φυλαττόμενοι...».

7. Στά Ἅγια, σᾶς εἶχα πει καί ἄλλοτε, ἡ μνημόνευση τῶν ζώντων καί τῶν κεκοιμημένων νά εἶναι λιτή καί περιορισμένη. Ἡ προσωπική μου θέση εἶναι ὅτι πρέπει νά γίνεται μνημόνευση στά Ἅγια, γιατί αὐτό ὑπενθυμίζει ὅτι στήν θέση αὐτή παλαιότερα γινόταν ἡ Προσκομιδῆ· καί, ὅπως ξέρουμε, κατά τήν Προσκομιδῆ ἔχουμε μνημονεύσεις. Προτείνω ὅμως στίς μνημονεύσεις τῶν ζώντων νά ἐνθυμούμαστε ἰδιαίτερα τούς νέους καί τά ἀνδρόγυνα. Πάει καλά ἡ κοινωνία μας, Πατέρες, ἂν αὐτά τά δύο πᾶνε καλά. Ἀλλά τά παιδιά μας, ἂν καί εἶναι καλά καί φιλότιμα, ὅμως ἔχουν χάσει τό δρόμο τους. Δέν ἐκκλησιάζονται, δέν προσεύχονται, δέν μελετοῦν τόν λόγο τοῦ Θεοῦ, δέν μᾶς ἔρχονται τήν Κυριακή στήν Θεία Λειτουργία, δέν ἔρχονται στά Κατηχητικά καί τίς ἱερές Συναξίες, ὅταν τά καλοῦμε, τό δέ σέξ τό ἔχουν κάνει θεό καί εἰδωλο!...Ντροπή!... Καί στήν οἰκογένεια πάλι δέν ὑπάρχει ἀγάπη τοῦ ἀνδρογύνου. Καί ποῦ εἶσαι ἀκόμη; Σέ μᾶς, σέ μᾶς τούς Ἱερεῖς προπαντός, ἀπέμεινε τό νά προσευχόμαστε γι' αὐτά τά δύο. Ἔτσι προτείνω, ὅπως τό κάνω καί ἐγώ, κατά τά Ἅγια, στό τέλος τῆς μνημονεύσεως τῶν ζώντων νά λέτε: «Τῶν νέων καί τῶν νεανίδων, ὑπέρ υἰγείας καί φωτισμοῦ αὐτῶν καί πάντων τῶν ἐν συζυγίᾳ ὄντων, ὑπέρ ἀγάπης καί ὁμονοίας αὐτῶν». Καί ἔπειτα ἀρχίζει ἡ μνημόνευση τῶν τεθνεώτων.

8. Κατά τήν ὥρα τοῦ καθαγιασμοῦ, δηλαδή τήν ὥρα πού λέτε τό «Τά Σά ἐκ τῶν Σῶν...» καί ὁ ψάλτης λέει τό «Σέ ὑμνοῦμεν...», μεγάλη προσοχή τήν ὥρα αὐτή! Μέ τήν δική μας ἐπίκληση θά γίνει θαῦμα τήν ὥρα αὐτή. Ὁ κόσμος ζητάει θαύματα, ἀλλά λησμονεῖ ὅτι τό μεγάλο θαῦμα γίνεται στήν Θεία Λειτουργία. Στό «Σέ ὑμνοῦμεν...», μέ τήν ἐπίκληση τοῦ Ἱερέα, Πνεῦμα Ἅγιο κατέρχεται ἀπό τόν οὐρανό

καί τήν μερίδα «*Ἰησοῦς Χριστός Νικᾶ*», πού εἶναι ἐπάνω στό Ἅγιο Δισκάριο, τήν μεταποιεῖ σέ Σῶμα Χριστοῦ. Καί τό κρασί, πού εἶναι στό Ἅγιο Ποτήριο, τό μεταποιεῖ σέ Αἷμα Χριστοῦ, σ' αὐτό τό ἴδιο Αἷμα πού χύθηκε ἀπό τά τρυπημένα χέρια καί πόδια τοῦ Χριστοῦ καί ἀπό τήν ἀνοιγμένη Του πλευρά τήν Μεγάλη Παρασκευή στόν Γολγοθᾶ. Εἶναι πολύ ἱερή ἡ στιγμή τήν ὥρα αὐτή, Πατέρες μου. Χειροτονηθήκαμε γιά νά κάνουμε τό θαῦμα πού γίνεται τήν ὥρα αὐτή. Μέσα σας πρέπει νά τό γεύεστε ὅτι πραγματικά θά κάνετε θαῦμα μέ τήν εὐχή πού θά πεῖτε καί μέ τό σταύρωμα στό Ἅγιο Δισκάριο καί στό Ἅγιο Ποτήριο πού θά κάνετε. Μάλιστα πρέπει νά βοηθᾶμε καί τόν λαό νά γεύεται τό Μυστήριο τῆς ὥρας αὐτῆς. Ἄν θά ἔχετε προσέξει, μερικές φορές (ἀνάλογα μέ τόν χρόνο πού διαθέτουμε), ὅταν λειτουργῶ παραγγέλλω στόν Ἱεροψάλτη νά πεῖ συντομώτερα κάπως τό «*Σέ ὑμνοῦμεν...*» καί, ὅταν τελειώσει, σέ ἄκρα σιωπή καί τοῦ Ἱεροψάλτου καί ὅλου τοῦ ἐκκλησιάσματος, ἀρχίζω νά λέγω ἐκφώνως τήν εὐχή. Τονίζω δέ ἰδιαίτερα τά: «*Καί ποιήσον τόν μὲν ἄρτον τοῦτον τίμιον Σῶμα τοῦ Χριστοῦ Σου, Ἀμήν*». «*Τό δέ ἐν τῷ ποτηρίῳ τούτῳ τίμιον Αἷμα τοῦ Χριστοῦ Σου, Ἀμήν*». Ὁμοίως καί τό: «*Μεταβαλὼν τῷ Πνεύματί Σου τῷ Ἁγίῳ*». Καί ἀκόμη ἐντονώτερα λέγω τό τελευταῖο: «*Ἀμήν, Ἀμήν, Ἀμήν*»! Δέν προτείνω νά τό κάνετε καί ἐσεῖς αὐτό – ὅποιος θέλει ἄς τό κάνει –, ἀλλά θέλω νά πῶ ὅτι ἔτσι βοηθοῦμε καί τόν λαό νά νοήσει τό τί γίνεται τήν ὥρα αὐτή. Γιατί μέ τό «*Σέ ὑμνοῦμεν...*» τοῦ ψάλτου καλύπτεται τό θαῦμα τῆς ὥρας αὐτῆς καί ὁ λαός μας εἶναι σέ ἄγνοια. Μέ τό νά λέγεται δέ ἐκφώνως, ὅπως τό κάνω, ἡ ἐπίκληση τοῦ «*Τά σά ἐκ τῶν σῶν...*» φαίνεται καί ἡ θέση τῶν Ὁρθοδόξων στό σημεῖο αὐτό. Γιατί οἱ μὲν Καθολικοί πιστεύουν ὅτι τό θαῦμα τῆς μεταβολῆς (αὐτοί τό λένε «μετουσίωση»· θά σᾶς πῶ ἄλλοτε τί φρικτό λάθος πού εἶναι αὐτό τό «μετουσίωση») γίνεται μέ τό «*Λάβετε, φάγετε...*» καί τό «*Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες...*». Οἱ Ὁρθόδοξοι ὅμως πιστεύουμε ὅτι ἡ μεταβολή γίνεται τήν ὥρα πού ὁ Ἱερεὺς σταυρώνει τά Ἅγια καί λέγει «*Καί ποιήσον τόν μὲν Ἄρτον τοῦτον...*», «*Τό δέν ἐν τῷ ποτηρίῳ τούτῳ...*» καί «*Μεταβαλὼν τό Πνεύματί Σου τῷ Ἁγίῳ...*». Εἶναι λοιπόν μιά μεγάλη διαφορά αὐτή τῶν Ὁρθοδόξων καί τῶν Καθολικῶν καί μάλιστα λειτουργική διαφορά, πού δέν τήν ξέρει ὁ λαός. Μέ τήν ἐκφώνως ὅμως ἀπαγγελία τοῦ τμήματος αὐτοῦ ὁ λαός σιγά-σιγά θά μάθει αὐτό πού γίνεται τήν ὥρα αὐτή καί θά καταλάβει γιατί ἡ ὥρα αὐτή εἶναι πολύ ἱερή.

9. Μετά τό «*Ἐξαιρέτως...*» γίνεται ἡ «εὐλογία τοῦ ἀντιδώρου». Λανθασμένα τό εἶπα. Γιατί κανονικά ἀντίδωρο εἶναι αὐτό πού κόβεται ἀπό τό πρόσφορο πού προσκο-

μίστηκε. Ἀλλά αὐτό τό πρόσφορο ὑψώθηκε καί εἶναι ἤδη εὐλογημένο (ἡ Προσκομιδὴ ἄρχισε μέ τό «Εὐλογητός ὁ Θεός...») καί περιπεύει λοιπόν ἡ εὐλογία τοῦ ἀντιδώρου, ἐάν αὐτό τό ἀντίδωρο εἶναι ἀπό τό πρόσφορο πού προσκομίστηκε. Σάν ἀπόδειξη αὐτοῦ, γιά νά τό καταλάβετε, ἔχω νά σᾶς πῶ γιά τό «κατακλαστόν», πού εἶναι στήν Προσκομιδὴ καί δέν προσάγεται γιά εὐλογία μέ τά ἀντίδωρα, ἀκριβῶς γιατί εἶναι ἤδη εὐλογημένο· γιατί εἶναι τεμάχιο (αὐτό σημαίνει ἡ λέξη «κατακλαστόν») ἀπό τό πρόσφορο πού προσκομίστηκε. Ἐπειδὴ ὅμως συνήθως – λόγω τοῦ πολλοῦ ἐκκλησιασματος – δέν κόβουμε γιά ἀντίδωρο μόνο τό προσκομισθέν πρόσφορο, ἀλλά καί ἄλλα πρόσφορα, γι' αὐτό σταυρώνουμε τά κάνιστρα μέ τά ἀντίδωρα. Δέν νομίζω ὅμως ὅτι αὐτό τό ἀπλό σταύρωμα ἐπιβάλλει γι' αὐτό τό λεγόμενο ἀντίδωρο (πού δέν εἶναι στήν πραγματικότητα ἀντίδωρο) στόν λαό νά εἶναι νηστικός γιά νά τό πάρει. Ὡς ἀπόδειξη φέρω τήν ἀρτοκλασία, στήν ὁποία κάνουμε ὀλόκληρη ἀκολουθία καί ὁ λαός ἔπειτα τήν τρώει χωρίς νά ἐπιβάλλεται νά εἶναι νηστικός. Ὅταν ὅμως τό ἀντίδωρο πού μοιράζουμε εἶναι πραγματικό ἀντίδωρο, δηλαδή, ὅταν εἶναι τεμάχιο ἀπό τό πρόσφορο πού προσκομίστηκε, τότε ὁ λαός πρέπει νά εἶναι νηστικός γιά νά τό πάρει.

10. Ἀλλά κάτι ἄλλο ἤθελα νά πῶ, Πατέρες μου, σχετικά μέ τήν εὐλογία τοῦ ἀντιδώρου τήν ὥρα αὐτή. Δέν εἶναι εὐλογία τοῦ ἀντιδώρου αὐτό πού πρέπει νά κάνουμε τήν ὥρα αὐτή, ἀλλά εἶναι μία ἄλλη πράξη, βαθειά καί ὠραία καί πολύ σπουδαία, τήν ὁποία ὅμως δέν ἔχουμε καταλάβει. Παρακαλῶ, ἀκοῦστε καί προσέξτε: Τό πρόσφορο, Πατέρες καί Συλλειτουργοί Ἀδελφοί, συμβολίζει ὅλη τήν Ἐκκλησία. Γιά νά γίνει τό πρόσφορο συλλέχθηκαν διάφοροι σπόροι, ἐδῶ κι ἐκεῖ διασκορπισμένοι, οἱ σπόροι αὐτοί ἀλέστηκαν, ζυμώθηκαν καί ἔκαναν ἓνα πράγμα, τό πρόσφορο πού ἔχουμε. Παλαιά, ὅταν ὁ Ἱερέας ἔπαιρνε ἀπό τούς πιστούς τό πρόσφορο γιά νά τό προσαγάγει στόν Θεό (γι' αὐτό λέγεται «πρόσφορο», ἐπειδὴ «προσφέρεται» στόν Θεό), ἔλεγε τήν ἐξῆς εὐχή: «Ὡσπερ τοῦτο τό κλάσμα (= τό τεμάχιο) διασκορπισμένο ἦν ἐπάνωθεν τῶν ὀρέων καί συναχθέν ἐγένετο ἓν, οὕτω σύναξον τήν Ἐκκλησίαν Σου εἰς τήν Βασιλεία Σου τήν ἐπουράνιον». Τό πρόσφορο λοιπόν συμβολίζει ὅλη τήν Ἐκκλησία, ὅλα τά τέκνα τοῦ Θεοῦ, τά ἐδῶ κι ἐκεῖ διασκορπισμένα. Βέβαια ὁ ἅγιος Γερμανός ὁ Πατριάρχης λέγει ὅτι τό πρόσφορο συμβολίζει τήν Παναγία. Αὐτό λέγεται γιά τήν θεολογική ἰδέα πού ἐπικρατεῖ στήν λατρεία μας, πώς ὅ,τι λέγεται γιά τήν Ἐκκλησία λέγεται καί γιά τήν Παναγία. Καί ὅ,τι λέγεται γιά τήν Παναγία, λέγεται γιά τήν Ἐκκλησία. Ἀλλά καί πραγματικά τό πρόσφορο συμβολίζει τήν Παναγία, γιατί, ὅπως ἀπό τήν Κοιλιά τῆς Παναγίας βγήκε ὁ Χριστός, ἔτσι

καί ἀπό τήν «κοιλιά» τοῦ προσφόρου, βγαίνει ἡ κεντρική μερίδα, πού θά γίνει ὁ Χριστός στήν Θεία Λειτουργία. Κρατήστε αὐτό πού σᾶς εἶπα μέχρι τώρα, ὅτι δηλαδή τό πρόσφορο πού προσκομίστηκε συμβολίζει τήν Ἐκκλησία.

Ἐγινε ὁ καθαγιασμός στήν Θεία Λειτουργία μέ τήν ἐπίκληση τοῦ Ἱερέως. Ἐνώπιόν μας ἔχουμε πιά Αὐτόν τόν Ἰδιο τόν Κύριό μας, τόν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Τώρα, μέ τήν παρουσία τοῦ Χριστοῦ ἐνώπιόν μας (μέ τό θαῦμα τοῦ καθαγιασμοῦ πού ἔγινε) θά πρέπει ἀσφαλῶς κάποιο δῶρο νά τοῦ προσφέρουμε. Ποιό δῶρο; Μέ ποιό δῶρο εὐχαριστεῖται ὁ Χριστός; Ὁ Χριστός, Πατέρες μου, εὐχαριστεῖται στήν Ἁγία Του Ἐκκλησία, γιά τήν ὁποία ἔχυσε τό Πανάγιό Του Αἷμα στόν Γολγοθᾶ. Τήν Ἐκκλησία Του λοιπόν θά προσφέρουμε ὡς δῶρο στόν Ἰησοῦ Χριστό, τώρα πού στήν Θεία Λειτουργία, μέ τόν καθαγιασμό τῶν Τιμίων Δώρων, ἤλθε ἀνάμεσά μας. Ἀλλά εἶπαμε ὅτι τήν Ἐκκλησία τήν ἐκφράζει τό πρόσφορο. Αὐτός λοιπόν εἶναι ὁ λόγος πού προσφέρουμε τά ἀντιδώρα (πού πρέπει νά εἶναι κατακλαστά [= τεμάχια] ἀπό τό προσκομισθέν πρόσφορο) τήν ὥρα μετά τό «Ἐξαιρέτως...». Εἶναι ἡ προσφορά τῆς Νύμφης Ἐκκλησίας στόν Νυμφίο Χριστό. Καί δέν εἶναι, ὅπως τό νομίζουμε, ἡ εὐλογία τοῦ ἀντιδώρου. Γι' αὐτό τόν λόγο, ὅταν μετά τό «Ἐξαιρέτως...» μοῦ φέρνουν τά ἀντιδώρα, μέσα μου ἐγώ λέγω: *«Μνήσθητι, Κύριε, τῆς ἁγίας Σου Ἐκκλησίας, τῆς ἀπό περάτων ἕως περάτων τῆς οἰκουμένης καί εἰρήνευσον αὐτήν, ἣν περιεποιήσω τῷ τιμίῳ Σου Αἵματι»*. Καί μετά, ἐπειδή γνωρίζω ὅτι δέν εἶναι τά ἀντιδώρα ἀπό τό προσκομισθέν πρόσφορο, τά σταυρώνω λέγοντας μέσα μου: *«Μνήσθητι, Κύριε, τῶν προσφερόντων καί λαμβανόντων τά δῶρα ταῦτα»*. Τέλος πάντων! Ἐσεῖς στό θέμα αὐτό, στήν «εὐλογία τοῦ ἀντιδώρου», κάνετε ὅπως ξέρετε, ἀλλά εἶπα τά παραπάνω γιά μία λειτουργική γνώση τοῦ θέματος.

ΑΓΩΝΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΜΑΣ

Πατέρες μου, τελειώνω καί συγγνώμη πού σᾶς κούρασα. Στό τέλος τώρα θέλω νά σᾶς πῶ νά στραφοῦμε μέ ἀγάπη καί ἀγωνία πρὸς τήν Μητρόπολή μας. Τί θά γίνει μέ τήν φτώχεια μας!... Ὅταν ἤλθα βρῆκα ἐβδομήντα τόσα κενά. Ἦλθαν ἀπό ἄλλοῦ μερικοί νέοι καί χειροτονήθηκαν καί, τέλος πάντων, καλύφθηκαν μερικά κενά. Τά κενά μας ὅμως καί τώρα εἶναι πάρα πολλά. Εἶναι περίπου πενήντα ὀκτώ. Παρακαλῶ τήν Κυρία Θεοτόκο νά ἐπιβλέψει στήν φτώχεια μας καί νά στείλει κι ἄλλους νέους γιά χειροτονία, γιά νά καλυφθοῦν καί ἄλλα κενά. Ἦδη μοῦ ἔρχονται πάλι τρεῖς-τέσσερις γιά χειροτονία.

Τούς ἐξηγῶ ὅτι ἡ Μητρόπολή μας εἶναι φτωχή, ὅτι οἱ ἐνορίες μας εἶναι χωριά καί ὅτι δέν θά ἔχουν τά «τυχερά» τῶν μεγάλων Μητροπόλεων. Κυρίως οἱ νέοι προέρχονται ἀπό τήν Ἀθήνα. Ἐγώ θά ἤθελα οἱ πρός χειροτονίαν ὑποψήφιοι νά εἶναι ἀπό τά δικά μας χώματα, ἀπό τήν Γορτυνία καί τήν Μεγαλόπολη. Ἀλλά τί εἶναι αὐτό τό κακό πού συμβαίνει σέ μᾶς; Ἄλλοτε ἡ ἐπαρχία μας ἦταν παπαδομάνα καί δεσποτομάνα καί τώρα πνευματικῶς ἐγίνε «ξεραῖλα»!...Καί τά Μοναστήρια μας ἐρημώνονται. Ἔ, βέβαια! Ἀφοῦ τά κηρύγματα μας δέν ἀνάβουν στήν καρδιά φωτιά ἀγάπης γιά τόν Χριστό καί εἶναι κηρύγματα τετριμμένα, πού λένε ἀπλᾶ νᾶμαστε καλοί ἄνθρωποι, καί ἀφοῦ δέν πλησιάζουμε μέ ἀγάπη τά νέα παιδιά, πῶς νά ἔχουμε προσέλευση νέων γιά τήν ἱερωσύνη, καί πῶς νά ἔχουμε πάλι ἀφιερώσεις νέων καί νεανίδων γιά νά γίνουν Μοναχοί καί Μοναχές; Μᾶς πῆραν ἄλλες Μητροπόλεις τήν δόξα, πού εἶχε ἡ Μητρόπολή μας στά παλιά τά χρόνια!... Ὁ λαός τῆς Μητροπόλεώς μας εἶναι βέβαια καί τώρα πολύ καλός καί προσωπικά εἶμαι πολύ εὐχαριστημένος ἀπό αὐτόν. Ἀλλά θά πρέπει σεις οἱ Παπάδες καί ἐγώ μαζί σας νά τόν καλλιεργήσουμε πνευματικά καί θά πρέπει νά πλησιάσουμε μέ ἀγάπη τά νέα παιδιά, νά τά ἐλκύσουμε στόν Θεό καί μετά μόνα τους αὐτά θά ἀγαπήσουν τήν Ἱερωσύνη. Παρακαλῶ πολύ, σέ ὅσα παιδιά βλέπετε νά ἔρχονται στήν Ἐκκλησία καί νά δεικνύουν κάποιο ἱερατικό πόθο νά φέρεστε μέ ἰδιαίτερη ἀγάπη, γιατί αὐτά τά παιδιά, μέ τόν ἱερατικό τους πόθο, αὐτά εἶναι οἱ χαρές μας καί ἡ ἐλπίδα μας γιά νά ζήσει καί νά ἀναλάμψει ἡ Μητρόπολή μας.

Ἔχω ὑπολογίσει, Πατέρες μου, ὅτι μετά ἀπό πέντε-ἑπτὰ χρόνια, ὅταν πολλοί ἀπό σᾶς θά ἀπέλθετε τῆς ἐνεργοῦ δράσεως, τά κενά μας θά γίνουν ἐνενήντα. Βοήθεια!!! Προσευχηθεῖτε, βάλτε καί ἄλλους νά προσευχηθοῦν καί ἀναζητήστε ὑποψηφίους Ἱερεῖς γιά τήν Μητρόπολή μας, εἴτε ἀπό τά δικά μας μέρη εἴτε καί ἀπό ἄλλου, ὅπου ἔχετε γνώριμα πρόσωπα.

Σᾶς εὐχαριστῶ πολύ πού μέ ἀκούσατε καί σᾶς εὐχομαι πλούσια τήν εὐλογία τοῦ Χριστοῦ καί τῆς Παναγιᾶς μας στήν διπλῆ σας οἰκογένεια: Στήν ἐνορία σας καί στήν προσωπική σας οἰκογένεια. Πραγματικά, ὁ Ἱερέας ἔχει διπλῆ οἰκογένεια. Ναί, τήν ἐνορία σας, Πατέρες, πρέπει νά τήν βλέπετε καί νά τήν ἀγαπᾶτε σάν τήν οἰκογένειά σας, καί νά φροντίζετε καί νά πάσχετε γι' αὐτήν, ὅπως καί γιά τήν οἰκογένειά σας. Τότε θά δεῖτε καί μεγαλύτερη τήν εὐλογία τοῦ Χριστοῦ στά παιδιά σας καί σ' ὅλα τά ὑπάρχοντά σας.

Μαθήματα αποσπελλόμενα στους Ἱερείς καί τίς Ἱερές Μονές τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως γιά τήν θεολογική τους κατάρτιση καί γιά χρήση Ἐνοριακῶν Συνάξεων.

Παρακαλῶ τίς σεβάσμιες Ἱερές Μονές τό ἀποσπελλόμενο αὐτό Κατηχητικό Μάθημα νά ἀποτελεῖ κάποια ἡμέρα τῆς ἐβδομάδος ἀνάγνωσμα στήν Τράπεζα.

ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΑ ΚΗΡΥΓΜΑΤΑ – ΜΑΘΗΜΑΤΑ
ΓΕΝΙΚΟ ΘΕΜΑ: Η ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΙΣΤΗ ΜΑΣ
(Σέ συνέχειες)

ΕΚΤΟ ΜΕΡΟΣ:
ΑΝΑΛΗΨΗ ΚΑΙ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗ
Η ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 18

ΤΟ ΑΓΙΟ ΠΝΕΥΜΑ ΣΤΗΝ ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ

Εἶδαμε ὅτι τήν ἡμέρα τῆς Ἀναλήψεως ὁ Ἰησοῦς Χριστός ὑποσχέθηκε στους Μαθητές Του ὅτι θά τοὺς στείλει τό Ἅγιο Πνεῦμα. Στό σημερινό μας μάθημα θά σᾶς μιλήσω γιά τό Ἅγιο Πνεῦμα στήν Παλαιά Διαθήκη.

1. Ἀπό τήν ἀρχή της ἡ Παλαιά Διαθήκη μιλώντας γιά τήν δημιουργία τοῦ κόσμου κάνει λόγο γιά τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ (τό «Ρούαχ Ἐλωχίμ»). «Ἡ γῆ ἦταν ἔρημη καί ἀσχημάτιστη – λέγει – καί πάνω ἀπό τά νερά ἔπνεε τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ» (Γεν. 1,2). Ἡ ἔκφραση αὐτή δείχνει καί τήν σχέση τοῦ Θεοῦ μέ τήν δημιουργία, γιατί τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ζωογονοῦσε τήν νεκρή ὕλη γιά νά φέρει ζωή, ἀλλά δείχνει καί τόν χωρισμό τοῦ Θεοῦ ἀπό τήν ὕλη, γιατί τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἦταν πάνω ἀπό τά νερά καί ὄχι μέσα στά νερά.

2. Ἀκόμη ἡ Παλαιά Διαθήκη μᾶς λέγει ὅτι ἐκεῖνος στόν ὁποῖον «ἀναπαύεται» τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ παίρνει τήν δύναμη νά προφητεύει καί νά ἐκπληρώνει μεγάλα ἔργα. Αὐτό συνέβηκε μέ τόν Ἰωσήφ, γιά τόν ὁποῖο λέγει ἡ Παλαιά Διαθήκη ὅτι «εἶχε μέσα του τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ» (Γεν. 41,38) καί ἐρμήνευσε τά ὄνειρα τοῦ Φαραώ (βλ. καί Ἀριθμ. 24,2-9).

3. Στήν Παλαιά Διαθήκη πάλι ἀπό μία περικοπή, πού διαβάζουμε τήν Πεν-

τηκοστή, μαθαίνουμε ότι τό Ἅγιο Πνεῦμα μερικές φορές δίνεται ανάλογα μέ τίς ἀνάγκες πού δημιουργοῦνται (βλ. Ἄριθμ. 11,24-30). Ἐπειδή ὁ Μωυσῆς δέν μποροῦσε μόνος του νά φέρει τήν εὐθύνη τῆς καθοδηγήσεως τοῦ λαοῦ, γι' αὐτό, κατά τήν ἐντολή τοῦ Θεοῦ, συγκέντρωσε ἑβδομήντα πρεσβυτέρους στήν Σκηνή τοῦ Μαρτυρίου. Τότε ὁ Θεός κατέβηκε μέσα σέ νεφέλη καί πῆρε ἀπό τό Πνεῦμα πού εἶχε δώσει στόν Μωυσῆ καί ἔδωσε στους ἑβδομήντα πρεσβυτέρους καί ἄρχισαν καί αὐτοί νά προφητεύουν. Ἔτσι, τό ἔργο τοῦ Θεοῦ πήγαινε καλύτερα, ἐπειδή ἔλαβαν περισσότεροι τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Ἀντίθετα, ἡ ἱστορία τῆς Βαβέλ (Γεν. 11,1-9), ἡ ἀντι - Πεντηκοστή, δείχνει ὅτι, ὅταν ἀναλαμβάνουμε ἔργα χωρίς τήν Χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τά ἔργα αὐτά εἶναι καταδικασμένα σέ ἀποτυχία. Τό ἀποτέλεσμά τους εἶναι ἡ σύγχυση, ἡ ταραχή καί ὁ πόλεμος.

4. Τό Πνεῦμα, πού δίνει δύναμη ζωῆς, τό «Ρούαχ», ὅπως τό λέει ἡ Παλαιά Διαθήκη, ὅταν προσφέρεται σέ κάποιον μέ τό χρίσμα, τοῦ γίνεται ἀμέσως σημεῖο καί δῶρο μιᾶς ἐξαιρετικῆς δύναμης. Ἔτσι, μέ τό χρίσμα, τό Πνεῦμα ἀνέδειξε τόν Σαούλ ὡς τόν πρῶτο βασιλέα τοῦ Ἰσραήλ καί, ἐπειδή αὐτός φάνηκε ἀνάξιος, στήν συνέχεια τό Πνεῦμα ἀνέδειξε βασιλέα τόν Δαυῖδ, τόν νεώτερο υἱό τοῦ Ἰεσσαί. Ὁ Σαμουήλ ἔχυσε λάδι ἀπό τό δοχεῖο πάνω στόν Δαυῖδ καί τόν ἔχρισε βασιλέα τοῦ Ἰσραήλ (Α' Βασ. 16,1-3). Ἀλλά τό Ἅγιο Πνεῦμα καί πολύ πρῖν ὁ Δαυῖδ ἀνακηρυχθεῖ βασιλεύς εἶχε γίνει φανερό σ' αὐτόν μέ τά καταπληκτικά κατορθώματα πού τέλεσε, μεταξύ τῶν ὁποίων τό πιό σημαντικό ἦταν ὁ ἀγώνας του μέ τόν Γολιάθ.

5. Οἱ βασιλεῖς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης δέν ἦταν πάντοτε ἄξιοι τοῦ χρίσματος πού ἐλάμβαναν. Ἡ δύναμη ὅμως τοῦ Πνεύματος δινόταν καί διετηρεῖτο στους ἀληθινούς Προφῆτες, γι' αὐτό καί ὁ Μιχαίας λέγει: «Ἐγώ εἶμαι γεμάτος δύναμη. Μαζί μου εἶναι τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ» (3,8).

Ὁ προφήτης Ἡσαΐας προφητεύοντας τόν ἔρχομό τοῦ Μεσσία, τοῦ κατ' ἐξοχήν Χριστοῦ τοῦ Κυρίου, πάνω στόν Ὅποῖον ἔχει ἀναπαυθεῖ προαιωνίως τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ λέγει: «Ράβδος θά βλαστήσει ἀπό τόν κορμό τοῦ Ἰεσσαί καί βλαστός θά ἀναθάλει ἀπό τήν ρίζα του. Πάνω σ' αὐτόν θά ἀναπαύεται τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, πνεῦμα συνέσεως καί σοφίας, πνεῦμα βουλήσ καί δυνάμεως, πνεῦμα γνώσεως καί φόβου Θεοῦ» (11,1-2). Καί στόν προφήτη Ἡσαΐα πάλι βρίσκουμε τά λόγια, πού εἶπε ὁ Ἰησοῦς Χριστός γιά τόν Ἐαυτό Του στήν συναγωγή τῆς Ναζαρέτ: «Τό Πνεῦμα τοῦ Κυρίου εἶναι πάνω μου, γιατί ὁ Κύριος μέ ἔχρισε» (Λουκ. 4,18-19). Τό βασίλειο τοῦ Μεσσία, πάνω στόν Ὅποῖον ἀναπαύεται τό Πνεῦμα τοῦ Κυρίου, εἶναι βασίλειο δικαιοσύνης (Ἠσ. κεφ. 11). Εἶναι βασίλειο εἰρήνης, πού προεικονίζει τήν εἰρήνη τῶν ἐσχάτων χρόνων, ὅταν «ὁ λύκος θά βοσκάει μέ

τό αρνί, ἡ πάρδαλη θά εἶναι μαζί μέ τό ἐρίφιο, τό μοσχάρι θά τρώγει μαζί μέ τόν λέοντα καί ἓνα μικρό παιδί θά τά ὀδηγεῖ» (Ἡσ. 11,6-8)! Οἱ εἰκόνες αὐτές συμβολίζουν τήν ἁρμονία καί τήν εἰρήνη, πού θά εἶναι οἱ καρποί τοῦ δώρου τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

6. Ὁ προφήτης Ἰεζεκιήλ (βλ. 36,25-28) παρουσιάζει τό Ἅγιο Πνεῦμα νά παρέχεται ὄχι μόνο σέ ἐκεῖνο ἢ στό ἄλλο πρόσωπο, ἀλλά σέ ὁλόκληρο τόν λαό, τόν ὁποῖο Αὐτό ἐξαγνίζει μέ μία προσωπική ἀναγέννηση. Τό Πνεῦμα δίνεται στόν καθένα χωριστά, εὐρισκόμενον ὅμως μέσα στό σύνολο: «Θά σᾶς δώσω – λέγει ὁ Θεός – καινούργια καρδιά καί θά βάλω μέσα σας νέο πνεῦμα. Θά ἀφαιρέσω ἀπό τό σῶμα σας τήν πέτρινη καρδιά καί θά σᾶς δώσω καρδιά ζωντανή. Θά βάλω μέσα σας τό Πνεῦμα μου καί θά σᾶς κάνω νά ἀκολουθεῖτε τούς νόμους μου καί νά τηρεῖτε μέ προσοχή τίς ἐντολές μου... Θά εἶστε λαός μου καί ἐγώ θά εἶμαι Θεός σας».

7. Ὁ προφήτης Ἰωήλ παίρνει τήν παραπάνω ἰδέα τοῦ Ἰεζεκιήλ, πού συνδέει τό Πνεῦμα μέ ὅλο τόν λαό, καί τήν πλατύνει· προφητεύει ὅτι τό Ἅγιο Πνεῦμα θά γεμίσει ὅλο τό σύμπαν. Ὁ ἀπόστολος Πέτρος μιλώντας τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς, πού τό Ἅγιο Πνεῦμα ἦρθε σέ ὅσους ἦταν συγκεντρωμένοι στό ὑπερῶο τῆς Ἱερουσαλήμ, ἐπικαλέστηκε αὐτή τήν προφητεία τοῦ Ἰωήλ (Πράξ. 2,14-21). «Θά ἐκχύσω τό Πνεῦμα μου – λέγει ὁ Θεός διά τοῦ προφήτου Ἰωήλ – σέ κάθε ἄνθρωπο καί θά προφητεύσουν οἱ υἱοί σας καί οἱ θυγατέρες σας» (3,1)!

8. Συμπερασματικά λέγομε ὅτι στήν Παλαιά Διαθήκη τό Ἅγιο Πνεῦμα δέν φαίνεται μέν καθαρά σάν ἰδιαίτερο Πρόσωπο, φαίνεται ὅμως ὅτι προέρχεται ἀπό τόν ἴδιο τόν Θεό, μέ τήν μορφή τῆς πνοῆς Του. Στήν Παλαιά Διαθήκη τό Ἅγιο Πνεῦμα φαίνεται νά εἰσέρχεται στά ἔγκατα τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου καί νά τόν ικανώνει νά ὑπακούει στό ἅγιο θέλημά Του. Νά τόν μεταμορφώνει (βλ. καί Ψαλμ. 50,12. 13).

ΣΤΗΝ ΕΓΚΛΙΣΗ ΤΟΝΟΥ Ὁ ΤΟΝΟΣ ΤΙ ΠΑΘΑΙΝΕΙ
ΚΑΙ ΣΕ ΠΟΙΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ

Τί παθαίνει ὁ τόνος	Παράδειγμα	Πότε; (σέ ποιά περίπτωση)	Ποιῶν ἐγκλιτικῶν;
Α' ἀποβάλλεται	• πτωχός <u>εἰμι</u> • σοφοί <u>τινες</u> λέγουσι • ναός <u>τις</u>, ναοί <u>τινες</u> • καλόν <u>ἔστι</u> • ἐχθρικῶς <u>πως</u> • ἀγαπῶ <u>τινα</u> • γέρων <u>τις</u>. • παιδεύω <u>σε</u>	ὅταν ἡ προηγ. λέξη εἶναι ὀξύτονη περισπωμένη ἢ παροξύτονη	1) ὄλων (μονοσυλ. καί δισυλ.) 2) τῶν μονοσυλλάβων <u>μόνο</u>
Β' Ἀναβιβάζεται ὡς ὀξεῖα στήν λήγουσα τῆς προηγ. λ.	• <u>ἄνθρωπός</u> τις • <u>ἄνθρωποί</u> τινες • <u>σῶσόν</u> με, Κύριε • <u>ταῦτά</u> φησι • <u>ἐν</u> τινι τόπῳ • <u>εἶ</u> τις βούλεται, • <u>εἶ</u> τίς <u>ἔστί</u> μοι φίλος	ἢ προηγ. λέξη προπαροξύτονη ἢ προπερισπωμένη ἢ <u>ἄτονη</u> ἢ <u>ἐγκλιτική</u>	ὄλων (μονοσυλλάβων καί δισυλλάβων)
Γ' Διατηρεῖται (δέν γίνεται ἐγκλιση τόνου)	• τρόπον <u>τινά</u> • φίλοι <u>τινές</u> • ἀνθρώπων <u>τινῶν</u> • ὀλίγοι <u>εἰσίν</u> • Καλόν <u>δ'</u> ἔστί • πολλοί <u>δ'</u> εἰσίν ἀγαθοί • Ὅμηρος. φασί, τυφλός ἦν • πρὸς <u>σέ</u> κατέφυγον • παρά <u>σοί</u> ὁ ἰλασμός • Ταῦτα <u>σοί</u> λέγω, οὐκ ἐκείνῳ	ἢ προηγούμ. λ. <u>ἄτονη παροξύτονη</u> ἢ προηγ. λ. ἔχει πάθει <u>ἐκθλιψη*</u> <u>προηγεῖται</u> τοῦ ἐγκλιτικοῦ ὅταν <u>ὑπάρχει ἔμφαση</u> ὅταν <u>ὑπάρχει ἀντιδιαστολή</u>	τῶν δισυλλάβων <u>μόνο</u> [στά μονοσύλλαβα ἀποβάλλεται· πίνακας Α'2]

Σημείωση: Μερικές ἐγκλιτικές λέξεις ἐνώνονται μέ τήν προηγούμενή τους σέ μία. Αὐτές εἶναι τά μόρια τέ, τοί κ.ἄ.

π.χ. οὔτε (οὐ+τέ), μήτε (μή+τέ), εἴτε (εἰ+τέ), ὥστε (ὡς+τέ), καίτοι (καί+τοί).

Γι' αὐτό οἱ λ. αὐτές παροξύνονται καί δέν προπερισπῶνται, γιατί θεωροῦνται δύο ἀπό τίς ὁποῖες ἡ δεύτερη εἶναι ἐγκλιτική πού ἀπέβαλε ἡ ἀναβίβασε τόν τόνο της στήν προηγούμενη.

* Ἐκθλιψη λέγεται ἡ ἀποβολή τοῦ τελικοῦ βραχέος φωνήεντος μιᾶς λέξεως, ὅταν ἡ ἐπόμενη λ. ἀρχίζει ἀπό φωνῆεν ἢ δίφθογγο.

• Ἐπάνω ἀπό τήν θέση τοῦ φωνήεντος πού ἐκθλίβεται σημειώνεται ἡ ἀπόστροφος ('),

π.χ. κατά ἐμοῦ ⇨ κατ' ἐμοῦ

ἐπί αὐτοῦ τοῦ θέματος ⇨ ἐπ' αὐτοῦ

παρά ὀλίγον ⇨ παρ' ὀλίγον

• Ἐκθλιψη γίνεται καί σέ σύνθετες λέξεις: τότε ὅμως δέν σημειώνεται ἀπόστροφος,

π.χ. παρά + ἔχω ⇨ παρέχω

ἀνά + ἔρχομαι ⇨ ἀνέρχομαι

• Ἄν μετά τήν ἐκθλιψη τοῦ φωνήεντος ὑπάρχει ἄφωνο ψιλό (κ, π, τ) καί ἡ ἐπόμενη λέξη ἔχει δασεῖα τό ψιλό ἢ τά ψιλά τρέπονται στά ἀντίστοιχα δασέα (χ, φ, θ),

π.χ. ὑπό ἡμῶν ⇨ ὑπ' ἡμῶν ⇨ ὑφ' ἡμῶν

ἐφ' ὅλης τῆς ὕλης (ἀπό τό ἐπί ὅλης τῆς ὕλης)

ἐφ' ἀπλοῦ χάρτου (ἀπό τό ἐπί ἀπλοῦ χάρτου)

οἱ ἀκολουθίες τοῦ νυχθημέρου (ἀπό τό νύκτα + ἡμέρα ⇨ νυχθήμερον)

• Ὁ τόνος τοῦ φωνήεντος πού ἐκθλίβεται ἀποβάλλεται μαζί μέ τό φωνῆεν

• Δέν ἐκθλίβονται:

1. τό υ

2. τό τελικό α καί ο τῶν μονοσυλλάβων λέξεων τά, τό, πρό

3. τό ι α) τῶν προθέσεων ἄχρι, μέχρι, περί

β) τοῦ εἰδικοῦ συνδέσμου ὅτι

γ) τῶν τύπων τῆς ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας τί (=ποιό)

τῆς ἀόριστης τί (= κάποιο)

τῆς ἀναφορικῆς ὅ,τι (= ὅποιο)

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΕΣ ΕΚΠΟΜΠΕΣ

(Κάθε Τρίτη ἑσπέρας, ὥρα 9,30' μ.μ. στὸν Ραδιοφωνικὸ Σταθμὸ
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος)

Ἐκπομπή Τρίτης 7 Ἰουλίου 2009

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΡΟΥ,
ΣΕ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ (Ε.Π. Migne 80,76 ἑξ.)

Ἐρώτ. ΙΓ'

«Τί δὴ ποτε τὰς οὐκ ἐδωδίμους βοτάνας βλαστῆσαι προσέταξεν ὁ Θεός;»

Συνεχίζουμε, ἀγαπητοί μου ἀκροα-
τές, τὰ ἐρμηνευτικά μας στὴν Παλαιὰ
Διαθήκη, προσφέροντες τίς ἐρωταπαν-
τήσεις τοῦ Θεοδώρητου στό βιβλίό τῆς
Γενέσεως. Εὐρισκόμεθα στὴν ΙΓ' ἐρώ-
τηση, ἣ ὁποία λέγει: «Τί δὴ ποτε τὰς
οὐκ ἐδωδίμους βοτάνας βλαστῆσαι προ-
σέταξεν ὁ Θεός;». Δηλαδή, γιατί ὁ Θεός
διέταξε νά βλαστήσουν μή φαγώσιμες
βοτάνες; Ἡ ἀπάντηση τοῦ Θεοδώρητου
εἶναι ὅτι αὐτές, οἱ μή φαγώσιμες βοτά-
νες γιά τόν ἄνθρωπο, εἶναι φαγώσιμες
γιά τὰ γένη τῶν ζώων. Δηλαδή, γιά τήν
τροφή τῶν ζώων ὁ Θεός διέταξε νά
βλαστήσουν οἱ μή φαγώσιμες βοτάνες
γιά τόν ἄνθρωπο. Πολλά εἶναι τὰ γένη
τῶν ἀλόγων ζώων λέγει ὁ Θεοδώρητος.
Τά μέν εἶναι θηρία, τὰ δέ προσαγορεύον-
ται κτήνη· καί τὰ μέν ἔρπετά, τὰ δέ
πτηνά. Καί γιά ὅλα αὐτά τὰ γένη ὁ
Θεός πρόσφερε τροφή, αὐτήν τήν τροφή
πού δέν εἶναι χρήσιμη γιά τόν ἄνθρωπο.
Τό λέγει καί τό ψαλμικό: «Τῷ ἐξανα-
τέλλοντι χόρτον τοῖς κτήνεσι καί χλόην

τῇ δουλείᾳ τῶν ἀνθρώπων». Ὁ Θεός
φρόντισε γιά τήν τροφή τῶν ζώων καί
νά τρέφονται ἀπό βοτάνες, ἀπό χλόη μή
φαγώσιμη ἀπό τόν ἄνθρωπο. Καί ἔτσι
αὐτά πού εἶναι ἄχρηστα γιά τόν
ἄνθρωπο εἶναι χρήσιμα γιά τὰ ζῶα, τὰ
ὁποῖα ὅμως ζῶα εἶναι χρήσιμα πάλι γιά
τόν ἄνθρωπο. Ὅπως τό λέγει ὁ Θεοδώ-
ρητος ἐδῶ «τό τοίνυν τούτῳ ἄχρηστον
– αὐτό πού εἶναι ἄχρηστο γιά τόν
ἄνθρωπο – ἐκείνῳ χρήσιμον – γιά τό
ζῶο εἶναι χρήσιμο – , καί τὰ τοῖς
ἀνθρώποις οὐκ ἀναγκαῖα τοῖς δι' ἄνθρω-
πον γεγεννημένοις ἀρμόδια» – γιά τὰ
ζῶα πού ἔγιναν γιά τόν ἄνθρωπο εἶναι
ἀρμόδια, εἶναι ἀναγκαῖα.

Ἀκόμη καί μία ἄλλη ἀπάντηση ἔχει
νά προσφέρει ὁ Θεοδώρητος στό ἐρώ-
τημα «Τί δὴ ποτε τὰς οὐκ ἐδωδίμους
βοτάνας βλαστῆσαι προσέταξεν ὁ
Θεός;», γιατί ὁ Θεός διέταξε νά βλα-
στήσουν οἱ μή φαγώσιμες γιά τόν
ἄνθρωπο βοτάνες; Ἡ ἄλλη ἀπάντηση
τοῦ Θεοδώρητου εἶναι ὅτι αὐτά τὰ μή

φαγώσιμα βότανα εἶναι ἀναγκαῖα, εἶναι φάρμακα γιά τίς ἀρρώστιες τοῦ ἀνθρώπου. Προεῖδε ὁ Θεός ὅτι ὁ ἄνθρωπος θά ἀμαρτήσῃ καί θά ἔλθῃ λοιπόν σάν ἀποτέλεσμα τῆς ἀμαρτίας ἡ ἀρρώστια καί ὁ θάνατος καί γιά θεραπεία τῆς ἀσθενείας ἔδωσε αὐτά τά «οὐκ ἐδώδιμα βότανα», αὐτά τά μή φαγώσιμα βότανα. Τό ξέρουν, λέγει, καί οἱ ἰατροί ὅτι αὐτά τά βότανα πού φαίνονται σάν δηλητήρια, ὅταν ὁμως ἀναμειχθοῦν μέ ἄλλα βότανα, εἶναι φάρμακα, ἀποδιώκουν τήν

ἀρρώστια καί προσφέρουν τήν ὑγεία. Νά διαβάσω τήν περικοπή, ὅπως τό λέγει ἐδῶ τό κείμενο πού ἔχω μπροστά μου: «Καί τοῦτο μάθοι τις ἄν ἀκριβέστερον παρά τῶν τήν ἰατρικήν ἠσκημένων τέχνην· ὅτι καί τά δοκοῦντα εἶναι δηλητήρια – καί αὐτά τά βότανα, τά μή φαγώσιμα πού φαίνονται γιά δηλητήρια – παθῶν ἐστίν ἰατήρια – εἶναι θεραπευτήρια ἀσθενειῶν, γιατί – κεραυνύμενα γάρ ἐτέραις βοτάναις ἀλεξίκακα γίνεται καί ὑγείας παρεκτικά».

ΣΚΟΠΙΜΗ Η ΑΣΑΦΕΙΑ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

(Κήρυγμα τήν 30-1-1997. Τό περιεχόμενο τοῦ παρόντος κηρύγματος χρησιμοποιήσαμε γιά τίς ραδιοφωνικές ἐκπομπές 14ης, 21ης καί 28ης Ἰουλίου)

Θά παρακαλέσω, ἀδελφοί μου χριστιανοί, ἀκροατές τοῦ θείου κηρύγματος, νά προσέξετε τά ὅσα θά σᾶς πῶ στό σημερινό μου κήρυγμα, γιατί δέν θά εἶναι δικά μου λόγια, ἀλλά λόγια τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Διάβασα δύο ὁμιλίες τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ Πατέρα περί τῆς «σκοπιμότητος τῆς ἀσαφείας τῶν προφητειῶν»¹ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καί θά σᾶς πῶ μέ σύντομο λόγο μερικά ἀπό τά ὠραῖα τῶν ὁμιλιῶν αὐτῶν. Παρακαλῶ, προσέξτε!

Τό θέμα: Γιατί ἡ ἀσάφεια τῶν προφητειῶν τῆς Π.Δ.;

Ὁ ἱερός Χρυσόστομος ὁμιλεῖ γιά τήν Παλαιά Διαθήκη καί λέει ὅτι εἶναι δύσκολη στήν ἐρμηνεία της, πολύ δυσκολώτερη ἀπό τήν Καινή Διαθήκη. Σᾶς τό διαβάζω, ὅπως τό λέει: «Αἰνίγμασι γάρ ἔοικε τά προφητικά, καί πολύ δυσκολία ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ καί δυσεπίληπτα τά βιβλία· ἡ δέ Καινή σαφεστέρα καί εὐκολωτέρα». Στήν πραγματικότητα θά ἔπρεπε ἡ Καινή Διαθήκη νά εἶναι δυσκολώτερη, γιατί μᾶς μιλάει γιά ὑψηλότερα πράγματα,

γιά ἀνάσταση σωμάτων, γιά Βασιλεία Οὐρανῶν καί γιά ἀπόρρητα ἀγαθά, πού ὑπερβαίνουν τόν ἀνθρώπινο νοῦ. Καί ὅμως εἶναι δυσκολώτερη ἢ Παλαιά, ἐπειδή εἶναι διατυπωμένες μέ ἀσάφεια οἱ προφητεῖες της.

Ἀπάντηση: Γιά τήν θηριωδία τῶν Ἰουδαίων

Γιατί συμβαίνει αὐτό; Ὁ ἱερός Χρυσόστομος, στίς δύο ὁμιλίες πού θίγει τό θέμα, δίνει δύο ἀπαντήσεις. Θέτει τό ἐρώτημα: «Τίς οὖν ἡ αἰτία τοῦ τᾶς προφητείας ἀσαφεῖς εἶναι;». Καί ἀπαντᾷ: Οἱ προφητεῖες στήν Παλαιά Διαθήκη προλέγουν πολλά κακά ἐναντίον τῶν Ἰουδαίων: Ὅτι θά καταστραφεῖ ἡ Ἱερουσαλήμ καί ὁ ναός της, ὅτι αὐτοί θά αἰχμαλωτισθοῦν καί θά διασκορπισθοῦν στά πέρατα τῆς οἰκουμένης, ὅτι θά χάσουν ὅλες τίς δωρεές πού ἔλαβαν, τήν ἱερωσύνη καί τήν βασιλεία. Λοιπόν: Γιά νά μὴν ἐπιτεθοῦν οἱ Ἰουδαῖοι ἐναντίον τῶν προφητῶν καί τούς φονεύσουν, γιατί ἦσαν μανιακοί καί θηριώδεις, γι' αὐτό καί οἱ προφητεῖες τῶν προφητῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης λέγονται μέ

1. Εἰς τήν Σειρά ΑΑΠ (Ἄπαντα Ἁγίων Πατέρων), Ἰωάννου Χρυσοστόμου ἔργα, τομ. 36, 168Α - 198Ε.

ἀσάφεια, ὥστε «τῇ ἀσαφείᾳ τῶν λεγομένων τοῖς λέγουσι παρασκευάζοντες ἀσφάλειαν». Τέτοιοι, πραγματικά, ἦταν οἱ Ἰουδαῖοι, ἀγαπητοί μου χριστιανί: Φονιάδες τῶν προφητῶν. Θυμηθεῖτε τόν προφήτη Ἡλία, πού λέει στόν Θεό γιά τούς Ἰουδαίους: «Κύριε, τούς προφήτας σου ἀπέκτειναν, τά θυσιαστήριά σου κατέσκαψαν» (Γ' Βασ. 19,10). Θυμηθεῖτε, πάλι, τόν Ἡσαΐα πού εἶπε γι' αὐτούς ὅτι τά χέρια τους εἶναι γεμάτα ἀπό αἷμα (Ἠσ. 1,15). Καί ὁ Χριστός μας εἶπε: «Ἰερουσαλήμ, Ἰερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα τούς προφήτας καί λιθοβολοῦσα τούς ἀπεσταλμένους πρός αὐτήν» (Ματθ. 23,29). Σάν νά τους ἔλεγε, ὅπως τό ἐρμηνεύει ὁ Χρυσόστομος: «Ἀποκτείνετε, λοιπόν, καί ἐμένα. Προσθέστε στά αἷματα τῶν δούλων καί τήν δεσποτική σφαγή!»

Κινδύνευαν καί τά προφητικά βιβλία ἀπό τήν ἀγριότητα τῶν Ἰουδαίων

Θά σᾶς ἀναφέρω, ἀγαπητοί μου χριστιανοί, μιά ἱστορία ἀπό τήν Παλαιά Διαθήκη, πού ἀναφέρει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, γιά νά πεισθεῖτε γιά τήν ἀλήθεια αὐτή πού εἶπαμε: Ὅτι, δηλαδή, οἱ Ἰουδαῖοι ἄν ἄκουαν μέ σαφήνεια τούς προφήτες νά λέγουν γιά, ἔστω καί πρόσκαιρη, καταστροφή τῆς

Ἰερουσαλήμ καί τοῦ ἔθνους τους, θά ἐπετίθεντο ἄγρια ἐναντίον τῶν προφητῶν. Ἦταν ὁ καιρός πού οἱ Βαβυλώνιοι εἶχαν πολιορκήσει τήν Ἰερουσαλήμ.² Καί ἐνῶ ἦταν τόσο φανερός ὁ κίνδυνος, ἐπειδή ὅμως ὁ προφήτης Ἰερεμίας εἶπε «ἡ πόλη θά παραδοθεῖ στά χέρια τῶν Χαλδαίων»,³ τόν θεώρησαν προδότη, τόν κατηγόρησαν ὅτι «παραλύει τά χέρια τοῦ στρατοῦ καί τοῦ λαοῦ», τόν μαστίγωσαν καί τόν ἐκλείσαν σέ μιά ὑπόγεια ὑγρή φυλακή (Ἰερ. κεφ. 44). Βλέπετε; Δέν ἀνέχτηκαν οἱ Ἰουδαῖοι νά ἀκούσουν οὔτε γιά πρόσκαιρη αἰχμαλωσία τους καί κακοποίησαν τόν προφήτη Ἰερεμία. Πῶς, λοιπόν, θά ἄκουγαν προφητεῖες γιά τήν μόνιμη δουλεία τους; Θά κακοποιοῦσαν ἀκόμη περισσότερο τούς προφήτες. Γι' αὐτό καί οἱ προφῆτες προφήτευαν μέν τά μέλλοντα κακά, ἀλλά ὄχι μέ σαφήνεια. «Ἐλεγον μέν οἱ προφῆται ταῦτα, οὐκ ἔλεγον δέ φανερώς», ὅπως τό λέει ὁ Χρυσόστομος.

Καί ὄχι μόνο αὐτοί οἱ ἴδιοι οἱ προφῆτες κινδύνευαν ἀπό τήν κακότητα τῶν Ἰουδαίων, ἀλλά καί αὐτά τά βιβλία τους θά καταστρέφονταν ἀπό αὐτούς, ἄν ἔγραφαν σ' αὐτά μέ σαφήνεια γιά τήν ὑποδούλωση τοῦ ἔθνους τους. Καί ἀναφέρει ἐδῶ ὁ Χρυσόστομος, ὡς ἀπόδειξη, ἓνα περιστατικό, πάλι ἀπό τήν ζωή τοῦ Ἰερεμίου. Εἶπε ὁ Κύριος στόν Ἰερεμία:

2. Πρὶν ἀπό τό 586 π.Χ.

3. Ἄν καί ἀκριβῶς ὁ λόγος αὐτός, ὅπως λέει ὁ Χρυσόστομος, «οὐδέ προφητεία ἦν· οἱ γάρ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐώρων τά συμβησόμενα».

«Γράψε σέ βιβλίο, ὅλες τίς προφητεῖες πού σου εἶπα ἐναντίον τῆς Ἱερουσαλήμ, ἐναντίον τῶν Ἰουδαίων καί ὄλων τῶν ἐθνῶν» (Ἱερ. 43,2). Καί αὐτό ἐσήμαινε ὄχι μόνο νά τίς γράψει, ἀλλά καί νά τίς ἀναγνώσει στούς ἄρχοντες καί τόν λαό. Καί ἐπειδή ὁ προφήτης Ἱερεμίας δέν μπορούσε νά κάνει τό ἔργο αὐτό, γιατί ἦταν φυλακισμένος, ὅπως εἶπαμε προηγουμένως, γι' αὐτό κάλεσε τόν μαθητή του Βαρούχ νά γράψει καί νά ἀναγνώσει τίς προφητεῖες του. «Γράφον καί ἀνάγνωθι», τοῦ εἶπε· «ἐγώ γάρ κατέχομαι ἐν τῇ φυλακῇ». Ἀλλά, θά πρέπει νά σταθοῦμε ἐδῶ γιά λίγο καί νά θαυμάσουμε μαζί μέ τόν Χρυσόστομο: «Ὁ μεγαλοψυχίας» τοῦ προφήτου! «Ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ ἦν, καί τῆς προφητείας οὐκ ἀφίστατο!» Ἐγραψε λοιπόν, ἀγαπητοί μου, ὁ Βαρούχ καθ' ὑπαγόρευση τοῦ δασκάλου του Ἱερεμίου τούς λόγους τῶν προφητειῶν κατά τῆς Ἰουδαίας καί τῶν ἐθνῶν, ἀπό τήν ἀρχή τῆς δράσης του μέχρι τότε, καί πῆγε ἔπειτα καί τίς διάβασε ἐνώπιον τῶν ἀρχόντων. Καί οἱ ἄρχοντες πῆραν τό βιβλίο αὐτό τῶν προφητειῶν καί πῆγαν στόν βασιλιά Ἰωακείμ γιά νά τό ἀναγνώσουν. Ὁ καιρός ἦταν χειμῶνας, γι' αὐτό καί ὁ βασιλιάς εἶχε «ἐσχάραν πυρός κατά πρόσωπον αὐτοῦ». Καί

ὅταν τοῦ διάβασαν τρεῖς τέσσερις σελίδες ἀπό τό βιβλίο τοῦ Ἱερεμίου, τόσο πολύ ὀργίστηκε, ὥστε πῆρε μαχαιρίδιο, κατέκοψε τό βιβλίο καί τό πέταξε στήν φωτιά, πού ἦταν μπροστά του, γιά νά κατακαεῖ.⁴ Τόση ὀργή καί πρὸς τό ἄψυχο βιβλίο! Καί λέει ὁ Χρυσόστομος: «Ὁ τοίνυν τοῖς ἀψύχοις οὕτω πολεμῶν, εἰ τήν ψυχὴν ἔχοντα εὖρε, τί οὐκ ἂν εἰργάσατο;». Γι' αὐτό καί ὁ Θεός ἤθελε οἱ προφητεῖες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης νά λέγονται μέ ἀσάφεια γιά τήν ἀσφάλεια τῶν δούλων Του, τῶν προφητῶν Του.

Εἶναι βέβαια ἀλήθεια ὅτι ὑπάρχουν καί προφήτες πού προφήτευαν μέ σαφήνεια στούς Ἰουδαίους τά μέλλοντα νά συμβοῦν σ' αὐτούς κακά. Ἀλλά αὐτό ἦταν, πραγματικά, μία τόλμη τους, γι' αὐτό καί ὁ ἀπόστολος Παῦλος λέει γιά τόν Ἡσαΐα, πού προφήτευσε τήν ἀπόρριψη τῶν Ἰουδαίων καί τήν πρόσληψη τῶν ἐθνικῶν: «Ἡσαΐας δέ ἀποτολμᾷ καί λέγει: “Εὐρέθη τοῖς ἐμέ μή ζητοῦσιν”». Καί αὐτός ὁ λόγος τοῦ Ἡσαΐα ἦταν, πραγματικά, μία μεγάλη κατηγορία κατά τῶν Ἰουδαίων, λέει ὁ Χρυσόστομος: «Οἱ μή ἀκούσαντες ἐπίστευσαν καί οἱ ἀκούσαντες ἐσταύρωσαν. Διά ταῦτα τολμητήν ἐκάλεσε τόν Ἡσαΐαν».

4. «Καί ἐγενήθη ἀναγιγνώσκοντος Ἰουδίν τρεῖς σελίδας καί τέσσαρας, ἀπέτεμεν αὐτάς τῷ ξυρῷ τοῦ γραμματέως καί ἔρριπτεν εἰς τό πῦρ τό ἐπί τῆς ἐσχάρας, ἕως ἐξέλιπε πᾶς ὁ χάρτης εἰς τό πῦρ τό ἐπί τῆς ἐσχάρας» (Ἱερ. 43,23).

Χριστολογική έρμηνεία για τήν ασάφεια τών προφητειών

Δέν ἦταν ὁμως, ἀγαπητοί μου χριστιανοί, ὅλες οἱ προφητεῖες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀσαφεῖς. Κυρίως ἀσαφεῖς ἦταν οἱ προφητεῖες πού ἀναφέρονταν στήν ἀποβολή τῆς συναγωγῆς τών Ἰουδαίων, στήν κατάργηση τοῦ νόμου καί στήν κλήση τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτά δέν ἔπρεπε νά τά γνωρίζουν φανερά οἱ Ἰουδαῖοι ἀπό τήν ἀρχή, ὅχι μόνο γιατί θά ἐξαγριώνονταν ἐναντίον τών προφητῶν, ὅπως εἶπαμε προηγουμένως, ἀλλά καί γιατί θά καταφρονοῦσαν τόν νόμο, ἄν γνώριζαν ὅτι ἀργότερα θά καταργηθεῖ: «Εἰ γάρ ἐξ ἀρχῆς ἔμαθον, ὅτι πρόσκαιρος ὁ νόμος, πάντως ἄν αὐτοῦ κατεφρόνησαν», λέει ὁ Χρυσόστομος.

Αὐτές κυρίως οἱ προφητεῖες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης φέρονται ὡς ἀσαφεῖς, αὐτές πού ἀναφέρονται στήν κατάργηση τοῦ νόμου καί τῆς ἰουδαϊκῆς συναγωγῆς καί πού ἀποτελοῦν ὁμως τήν οὐσία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, γιατί σχετίζονται μέ τήν ἔλευση τοῦ Μεσσία: ἡ κατάργηση, δηλαδή, τοῦ νόμου καί τῆς συναγωγῆς ἐρμηνεύεται χριστολογικά, γι' αὐτό καί οἱ Ἰουδαῖοι μέχρι σήμερα, ἀφοῦ δέν πίστεψαν τόν Ἰησοῦ Χριστό ὡς ἀληθινό Μεσσία, δέν μπορεῖ νά νοήσουν τήν Παλαιά Διαθήκη. Ὁραῖα τό λέει αὐτό ὁ ἀπόστολος Παῦλος: Γιά τούς Ἰουδαίους, λέει, «κάλυμμα ἐπί τῆ ἀναγνώσει τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης μένει, μή ἀνακαλυπτόμενον

ὅτι ἐν Χριστῷ καταργεῖται» (Β' Κορ. 3,14).

Στό ἐρώτημα, λοιπόν, «τίνας ἔνεκεν ἀσαφεστέρα τῆς Καινῆς ἢ Παλαιᾶ Διαθήκης», ἀπαντᾷ ὁ Χρυσόστομος: Ὅπως ὁ Μωυσῆς παλαιά εἶχε κάλυμμα στό πρόσωπό του, γιατί δέν μπορούσαν οἱ Ἰουδαῖοι νά τόν ἀτενίσουν λόγω τῆς ψυχικῆς τους ἀσθένειας, ἔτσι καί ὁ Νόμος, ἡ Παλαιά Διαθήκη, εἶχε κάλυμμα τήν ασάφεια γιά τήν «ἀσθένεια τών ἀκουόντων» Ἰουδαίων. Καί ὡς «ἀσθένεια τών ἀκουόντων» ὁ Χρυσόστομος εἶπε τήν ἀγριότητα τών Ἰουδαίων πρῶτα, πού δέν θά ἀνέχονταν νά ἀκούσουν γιά τήν καταστροφή τοῦ ναοῦ καί τοῦ ἔθνους τους καί θά φόνευαν τούς προφήτες, καί τήν ἀπιστία τους ἔπειτα στό νά δεχθοῦν τόν Μεσσία, ὥστε νά πιστέψουν ἀπό τήν ἀρχή τήν κατάργηση τοῦ νόμου καί τῆς συναγωγῆς.

Ἄλλη αἰτία δυσκολίας τῆς Π.Δ.:

Ἔτσι δέν ἔχουμε τό πρωτότυπο
κείμενό της

Ἀλλά στήν ἄλλη του, τήν δεύτερη ὁμιλία γιά τό ἴδιο θέμα, ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος προσθέτει καί ἕναν ἄλλο λόγο, πολύ δυνατό καί αὐτόν, γιά νά ἐρμηνεύσουμε τήν ασάφεια τών προφητειῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἀλλά καί ὅλο τό κείμενό της γενικά.

Τήν Παλαιά Διαθήκη δέν τήν ἔχουμε στό πρωτότυπο κείμενό της,

ὅπως βγήκε, δηλαδή, ἀπό τὰ χέρια τῶν ἱερῶν συγγραφέων της, ἀλλά τὴν ἔχουμε σέ μετάφραση. Ὅπως μᾶς εἶναι γνωστό, ἡ Παλαιὰ Διαθήκη γράφτηκε στὴν ἑβραϊκὴ γλῶσσα, ἐμεῖς ὅμως τὴν ἔχουμε μεταφρασμένη ἀπὸ τὴν ἑβραϊκὴ στὴν ἑλληνική. Τὸ διαβάζω ὅπως τό λέει ὁ Χρυσόστομος: «*Οὐχί τῇ ἐγχωρίῳ φωνῇ ἔχομεν τὴν Παλαιάν Διαθήκην παρ' ἡμῖν γεγραμμένην· ἀλλ' ἑτέρα μὲν συνετέθη γλώττη, ἑτέρα δέ ἔχομεν αὐτὴν ἀναγνωσκομένην ἡμεῖς. Τῇ γάρ Ἑβραίων φωνῇ παρά τὴν ἀρχὴν συνεγράφη, ἡμεῖς δέ αὐτὴν τῇ Ἑλληνικῶν παρελάβομεν γλώττη*». Ὡραία δέ τό λέει παρακάτω ὁ Χρυσόστομος, ὅτι δέν εἶναι εὐκόλο νά μεταφέρει κανεὶς ἀκριβῶς, μέ σαφήνεια, τό νόημα τοῦ πρωτοτύπου κειμένου μεταφράζοντάς το σέ ἄλλη γλῶσσα. Ἄλλος εἶναι ὁ τρόπος σκέψεως τῆς μιᾶς γλώσσης καί ἄλλος τῆς ἄλλης, ὅπως τό γνωρίζουν αὐτό καλά ὅσοι γνωρίζουν πολλές γλώσσες: «*Ὅταν γλῶττα — λέει ὁ Χρυσόστομος — ἐρμηνευθῇ εἰς ἑτέραν γλῶτταν, πολλὴν ἔχει τὴν δυσκολίαν. Καί ἴσασιν ἀκριβῶς, ὅσοι πολλῶν γλωσσῶν εἰσιν ἔμπειροι, πῶς οὐ δυνατόν πᾶσαν τὴν σαφήνειαν τῆς φωνῆς τῆς ἐν τῇ οἰκειᾷ φύσει κειμένης μετενεγκεῖν εἰς τὴν ἑτέραν μεταβάλλοντας γλῶσσαν*»! Καί μάλιστα ὅταν πρόκειται γιὰ μετάφραση ἀπὸ τὴν δυσκολω-

τάτη ἑβραϊκὴ γλῶσσα, πού ἐκφράζει τὸν σημειτικὸ τρόπο σκέψης! «*Τοῦτο οὖν*», αὐτό λοιπόν, «*αἴτιον τῆς δυσκολίας τῆς ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ γέγονε*», μᾶς λέει ὁ ἅγιος Χρυσόστομος.

Ἡ χρησιμότητα τῆς μεταφράσεως τῶν Ο΄

Ὅπως εἶναι γνωστό στοὺς θεολογοῦντες, τριακόσια περίπου χρόνια π.Χ., ἐπὶ τοῦ βασιλέως τῶν Αἰγυπτίων Πτολεμαίου Β΄,⁵ μεταφράστηκε ἡ Παλαιὰ Διαθήκη ἀπὸ τὴν ἑβραϊκὴ στὴν ἑλληνική γλῶσσα καί ἡ μετάφραση αὐτή, λέει ὁ Χρυσόστομος, ἦταν «*χρησίμως σφόδρα καί ἀναγκαίως*». Καί τό ἐξηγεῖ, γιατί: Ὅταν ἡ Παλαιὰ Διαθήκη ἦταν γραμμένη στὴν Ἑβραϊκὴ μόνο γλῶσσα, ἦταν καταληπτὴ μόνο στοὺς Ἰουδαίους. Γιὰ τὰ ἄλλα ἔθνη, πού εἶχαν μάλιστα ξωκείλει σέ μεγάλη θηριωδία, ἦταν ἄγνωστη ἡ Παλαιὰ Διαθήκη. Ἐπειδὴ ὅμως ἐπρόκειτο νά ἔλθει ὁ Χριστός καί νά καλέσει ὅλα τὰ ἔθνη, καί ὄχι μόνο τοὺς Ἰουδαίους, στὴν Βασιλεία Του, γι' αὐτό καί εὐδόκησε ὁ Θεός νά μεταφραστεῖ στὴν κοινὴ γιὰ ὅλους ἑλληνική γλῶσσα ἡ Παλαιὰ Διαθήκη, γιὰ νά προσκυνήσουν ὅλοι οἱ λαοὶ τὸν μονογενῆ Του Υἱό, πού προκατήγγειλαν οἱ Προφῆτες. Γιατί ἔτσι γνώρισαν οἱ λαοὶ — ὅπως τό γράφει σέ πολλὰ σημεία

5. Τοῦ Φιλαδέλφου (285-246).

Της ἡ Παλαιά Διαθήκη – ὅτι ὁ Χριστός ἦρθε γιά τήν σωτηρία ὅλου τοῦ κόσμου καί ὄχι γιά τούς Ἰουδαίους μόνο.

Ἐπειδή, λοιπόν, συμπεραίνει ὁ Χρυσόστομος, ὅλα τά σχετικά μέ τόν Χριστό τά προεῖπε ἡ Παλαιά Διαθήκη, γιά νά μήν εἶναι ἄγνωστα αὐτά στούς ἐθνικούς, πού ἐπρόκειτο νά πιστέψουν στόν Χριστό, ἀλλά καί γιά νά γνωρίσουν αὐτοί τήν δύναμη τῆς προφητείας – γιάτί πραγματοποιήθηκαν ὅσα προφητεύθηκαν στήν Παλαιά Διαθήκη – γι' αὐτό ἐπέτρεψε ὁ Θεός, πρίν ἀπό τόν ἐρχομό τοῦ Χριστοῦ, νά μεταφραστεῖ αὐτή στήν ἐλληνική, πράγμα πού ἦταν χρήσιμο καί ἀναγκαῖο ὄχι μόνο γιά τούς ἐθνικούς, ἀλλά καί γιά τούς Ἰουδαίους, λέει ὁ Χρυσόστομος. Γιατί καί οἱ Ἰουδαῖοι, πού εἶχαν διασπαρεῖ σέ ὅλη τήν οἰκουμένη, εἶχαν ξεχάσει τήν ἐβραϊκή γλώσσα· ἦταν, λοιπόν, καί γι' αὐτούς χρήσιμη ἡ μετάφραση τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης στήν ἐλληνική.

Χάσαμε τό παλιό χάρισμα τῆς ὁμοφωνίας

Ἀλλά, γιάτί, θά ρωτήσῃ κάποιος,

γιάτί νά μήν ἔχουμε μιά γλώσσα ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ὅλοι οἱ λαοί, καί νά ἀποφεύγονται ἔτσι οἱ δυσκολίες;

Πραγματικά, λέει ὁ ἱερός Χρυσόστομος, παλαιά στήν ἀρχή, μιά γλώσσα μιλοῦσαν οἱ ἄνθρωποι: «Ὡσπερ μιά φύσις ἀνθρώπων, καί μιά φωνή πάντων ἦν!» Ἔτσι, ὅπως συνεχίζει νά λέει ὁ Χρυσόστομος, «οὐκ ἦν ἑτερόγλωσσος ἀπ' ἀρχῆς, οὐκ ἦν ἑτερόφωνος, οὐκ ἦν Ἰνδός, οὔτε Θραῶξ, οὔτε Σκύθης, ἀλλά πάντες μιᾷ διελέγοντο γλώσση». Ἀλλά φανήκαμε ἀνάξιοι αὐτῆς τῆς δωρεᾶς καί καταντήσαμε καί σ' αὐτό χειρότεροι καί ἀπό τά ζῶα· γιάτί ὅλα τά ζῶα ἔχουν τήν ἴδια φωνή, τήν ἴδια γλώσσα: Βελάζουν τά πρόβατα, μουγκρίζουν οἱ ταῦροι, χρεμετίζουν οἱ ἵπποι, βρυχῶνται τά λιοντάρια, οὐρλιάζουν οἱ λύκοι, σφυρίζουν τά φίδια. Κάθε ζῶο, λοιπόν, διατήρησε τήν γλώσσα του καί μόνο ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι, γιά τήν ἁμαρτία μας ἐκπέσαμε αὐτῆς τῆς δωρεᾶς.

Σάν νά μή μᾶς ἔφταναν οἱ ἄλλες τιμωρίες,⁶ γιά τήν παράβαση τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ, τό ὅτι δηλαδή χάσαμε τόν παράδεισο, τό ὅτι καταδικαστήκαμε νά ζοῦμε μέ κόπο καί μόχθο καί οἱ γυναῖκες νά γεννᾶνε μέ πόνο τά παιδιά τους, καί ἄλλες καί ἄλλες τιμωρίες, λά-

6. Δέν πρόκειται περί «τιμωριῶν» τοῦ Θεοῦ, γιάτί ὁ Θεός εἶναι πάντοτε ἀγάπη, ἀλλά στήν πεπτωκυῖα κατάσταση πού βρέθηκε ὁ ἄνθρωπος μέ τήν πτώση του δέν ἦταν δυνατόν νά παραμείνουν σ' αὐτόν τά πρῶτα δῶρα τοῦ Θεοῦ, ὁ ἀταλαίπωρος καί ἄπνοος βίος· ὥστε ὁ ἄνθρωπος ἀπέβαλε τά δῶρα τοῦ Θεοῦ πού ἔλαβε μέ τήν δημιουργία του, ὅπως καί μόνοι μας τώρα στόν καθημερινό μας βίο χάνουμε τήν Χάρη τοῦ Θεοῦ ὅταν ἁμαρτάνουμε, γιάτί δέν μπορεῖ ἡ Χάρη τοῦ Θεοῦ νά παραμείνει σέ ἀκάθαρτο.

βαμε ἀργότερα γιά τίς ἀμαρτίες μας καί αὐτή τήν τιμωρία, τό νά μή μποροῦμε νά συνεννοηθοῦμε οἱ ἄνθρωποι, γιατί δέν ἔχουμε ὅλοι τήν ἴδια φωνή, τήν ἴδια γλώσσα.

Παλαιότερα εἶχαμε τό χάρισμα αὐτό. Ποῦ τό ξέρουμε; τό λέει ἡ Ἁγία Γραφή: «Ἦν πᾶσα ἡ γῆ – λέει – χειλὸς ἓν» (Γεν. 11,1). Ὡς «γῆ» ἐδῶ θά νοήσουμε ὅλο τό ἀνθρώπινο γένος. Ἀλλά, γιατί τόν ἄνθρωπο τόν λέει «γῆ»; Πραγματικά, ἀπό τήν γῆ προῆλθε τό σῶμα τοῦ ἀνθρώπου καί ἡ ὀνομασία του αὐτή τοῦ θυμίζει τήν χωματένια αὐτή προέλευσή του.⁷ Ἀλλά ἡ ὀνομασία αὐτή, γῆ, δηλώνει καί τήν ἀμαρτωλή κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου. «Ὅταν ἀμαρτάνωμεν – λέει

ὁ Χρυσόστομος – καί ὑποσκελισθῶμεν καί πράξωμεν τί ἀνάξιον τῆς ἡμετέρας εὐγενείας, ἀπό τῆς εὐτελοῦς ἡμᾶς καλεῖ φύσεως, γῆν ἡμᾶς ὀνομάζων» (ἡ Γραφή). Γι' αὐτό καί ὁ Θεός τόν Ἀδάμ μετὰ τήν πτώση του τόν ὀνόμασε «γῆν» λέγοντάς του: «Γῆ εἶ καί εἰς γῆν ἀπελεύση» (Γέν 3,19)· καί ὅμως δέν ἦταν γῆ – λέει ὁ Χρυσόστομος – ἀλλά εἶχε καί ἀθάνατη ψυχή. Γιατί τόν ὀνόμασε «γῆ»; Γιατί ἀμάρτησε. Ὅταν τόν ἐπλαττε δέν τόν κάλεσε «γῆ», ἀλλά εἶπε: «Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καί ὁμοίωσιν» (Γέν. 1,26). Αὐτά, πρὶν ἀπό τήν ἀμαρτία. Μετά ὅμως ἀπό τήν ἀμαρτία ὁ Θεός τοῦ εἶπε: «Γῆ εἶ καί εἰς γῆν ἀπελεύση».⁸

7. Ὑπό τήν ἔννοια αὐτή ἡ γῆ ὀνομάζεται «μητέρα». Ἄς θυμηθοῦμε τόν ἀναβαθμὸ τοῦ πλ. δ' ἤχου «Ἐπὶ τήν μητέρα αὐτοῦ γῆν δύνων πᾶς αὐθις ἀναλύσει...». Ἡ γῆ λέγεται «μητέρα» ὑπό τριπλῆν ἔννοια: Γιατί ἀπό αὐτὴν πλασθήκαμε, ἀπ' αὐτὴν τρεφόμεθα (μέ τούς καρπούς) καί σ' αὐτὴν ἐπανέρχεται τό σῶμα μας μέ τόν θάνατό μας· γι' αὐτό καί οἱ παλαιοὶ ὀνομάζαν τήν γῆ «Τρισαγάθην». Ὁ Χρυσόστομος λέει κάπου γιά τήν γῆ: «Αὐτή καί τροφὸς καί μήτηρ ἡμῶν ἐστὶ καί ἐξ αὐτῆς καί γεγόναμεν καί τρεφόμεθα καί αὐτὴ ἡμῖν καί πατρίς καί κοινὸς τάφος γίνεται καί πρὸς αὐτὴν πάλι ἐπάνοδος καί τῶν μυρίων ἀγαθῶν δι' αὐτῆς ἀπολαύομεν» (Εἰς τήν Γένεσιν ὁμιλία Β', εἰς ΑΑΠ 41, 12BC σ. 123. Βλ. καί ὁμιλίαι εἰς ΜΗ' Ψαλμόν, ΑΑΠ 56, 204B ἐξ. εἰς Θ' Ψαλμόν, ΑΑΠ 54,94E ἐξ.).

8. Στὴν συνέχεια ὁ ἱερός Πατὴρ ἀναφέρει καί ἄλλα γραφικὰ χωρία στὰ ὁποῖα φαίνεται ὅτι μέ τὴ λ. «γῆ» νοοῦνται οἱ ἀσεβεῖς, ὅπως τὰ Μαλαχ. 4,5. Ἠσ. 11,4. Ἔτσι, λοιπόν, καί στό χωρίο Γεν. 11,1, ξαναλέει ὁ Χρυσόστομος, μέ τήν λ. «γῆ» πρέπει νά νοήσουμε ὅλη τήν ἀνθρώπινη φύση· ἡ Γραφή μᾶς ὑπενθυμίζει τήν οἰκεία εὐτέλειά μας. Γιατί εἶναι καλό, λέει ὁ Χρυσόστομος, καλό γιά νά ταπεινωθοῦμε καί νά καταστειλοῦμε τὰ πάθη μας, τό νά γνωρίζουμε τήν εὐτέλειά μας, τήν ταπεινή μας σύσταση: «Καί γάρ μέγα ἀγαθὸν τήν οἰκείαν ἐπισκέπτεσθαι συγγένειαν καί εἰδέναι πόθεν συνεστήκαμεν. Ἀρκοῦσα αὕτη διδασκαλία ταπεινοφροσύνης, ἥ τῆς φύσεως ἐπίσκεψις· πάντα τὰ πάθη καταστεῖλαι δύναται καί ποιῆσαι γαλήνην ψυχῆς». Καί ἀρπάζεται ἀπό τήν σκέψη αὐτὴ ὁ ἱερός Πατέρας γιά νά μιλήσει δυνατὰ καί παραστατικά ὅτι ἡ εὐτέλεια τῆς σωματικῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου καταστελλεῖ τήν ὑπερηφάνειά του καί τήν σαρκικότητά του. Ἐξηγεῖ ὅμως ὅτι μιλώντας γιά τήν ταπεινή σωματικὴ σύσταση τοῦ ἀνθρώπου αὐτό ἀναδεικνύει περισσότερο τήν σοφία τοῦ Δημιουργοῦ, ὅπως θαυμάζουμε περισσότερο τόν ἀγαματοποιὸ πού κατασκευάζει ἓνα ὠραιότατο ἄγαλμα ὄχι ἀπὸ χρυσό, ἀλλά ἀπὸ πηλό καί εὐτελεῖ ὕλη (βλ. ΑΑΠ 36,189D -193A. Συνιστοῦμε τήν ἀνάγνωση τοῦ ὠραιότατου αὐτοῦ τμήματος).

Ὅστε, λοιπόν, ἀγαπητοί μου, ὅταν ἡ Ἁγία Γραφή λέει «ἦν πᾶσα ἡ γῆ χειῖλος ἕν», δέν μιλάει γιά τήν γῆ, ἀλλά γιά τούς ἀνθρώπους, ὅτι εἶχαν μία φωνή, μία γλώσσα· αὐτό σημαίνει «χειῖλος ἕν».

Καί γιατί τήν φωνή ἡ Ἁγία Γραφή τήν καλεῖ «χειῖλος ἕν»; Εἶναι συνήθειά της, ἀπαντᾷ ὁ Χρυσόστομος, νά ὀνομάζει τά λόγια ὡς «γλώσσα». Καί εἶναι ἀνάγκη νά τό ποῦμε αὐτό, γιατί οἱ αἵρετικοί, μή γνωρίζοντες αὐτό τό ἰδίωμα τῆς Ἁγίας Γραφῆς, νομίζουν ὅτι αὐτή κατηγορεῖ ὡς ἀμαρτωλό τό ἀνθρώπινο σῶμα. Ἡ Ἁγία Γραφή «τά πονηρά κινήματα τῆς διανοίας τοῖς μέλεσι τοῦ σώματος καλεῖ», λέει ὁ Χρυσόστομος. Συνηθίζει, δηλαδή, ἡ Ἁγία Γραφή νά ὀνομάζει ἕνα ἀμάρτημα μέ τό μέλος τοῦ σώματος μέ τό ὁποῖο ἐκδηλώνεται τό ἀμάρτημα αὐτό: Λέει γιά παράδειγμα ὁ Ψαλμωδός: «Ἡ γλώσσα αὐτῶν μάχαιρα ὀξεῖα» (Ψαλμ. 56,5). Ἀσφαλῶς τόν λόγο αὐτόν δέν τόν λέει γιά τήν γλώσσα, γιατί καί αὐτή εἶναι ἔργον τοῦ Θεοῦ· ἀλλά τό λέει γιά ἀνθρώπους πού λένε φονικά λόγια, λόγια πού καρφώνουν σάν ξίφος καί σκοτώνουν. Ἔτσι, πάλι, ὅταν λέει ἡ Γραφή περί τῶν ἰδίων ἀνθρώπων «τάφος ἀνεωγμένος ὁ λάρυγξ αὐτῶν» (Ψαλμ 5,10), δέν κατηγορεῖ

τόν λάρυγγα, ἀλλά τά κακά λόγια πού ἀνεβαίνουν ἀπό ἐκεῖ· ἐλέγχει αὐτούς πού κατηγοροῦν καί ἐκφράζονται μέ βρώμικα καί πονηρά λόγια.

**Μήν κατηγοροῦμε τούς ἀδελφούς
μας καί μή διαπομπεύουμε
τά ἀμαρτήματά τους**

Καί μέ ἀφορμή αὐτό ὁ ἱερός Χρυσόστομος ἀρχίζει ἕνα νέο, ὠραιότατο θέμα στόν λόγο του, μέ τό ὁποῖο καί τελειώνει. Τά στόματά μας, λέει, νά τά γεμίσουμε μέ εὐωδία καί ὄχι μέ δυσωδία μέ τό νά λέγουμε αἰσχροῦ καί νά κατηγοροῦμε τούς ἄλλους. Κι ἄν ἔχουμε στήν ψυχή μας πονηρά ἐνθυμήματα,⁹ αὐτά νά ἀγωνίζομαστε νά τά καταπνίγουμε καί νά μήν τά ἐκφράζουμε μέ λόγια. Σάν τά ἄγρια θηρία, πού, ἄν τά φράξουμε καλά σ' ἕνα λάκκο, χωρίς ν' ἀναπνέουν, θά ἀποπνιγοῦν· ἔτσι καί τούς ἐντός μας κακούς λογισμούς: Ἄν τούς κλείσουμε καλά καί δέν τούς σκεπτόμαστε καί τούς συζητᾶμε, γρήγορα θά ἀφανισθοῦν· ἄν ὅμως τούς ἐκφράζουμε μέ λόγους, σάν νά ἀναπνέουν μέ τήν γλώσσα μας, τότε θά μᾶς παρασύρουν σέ ἔργα, σ' αὐτά τά ἔργα τῶν κακῶν λογισμῶν.¹⁰ Ἔτσι, λοιπόν, ἀδελ-

9. «Ἄνθρωποι ἔσμεν, πολλά πολλάκις πονηρά βουλευόμενοι καί ἄτοπα καί αἰσχροῦ βουλεύματα» (Χρυσόστομος).

10 «... Ἄν δέ διά τῶν ρημάτων αὐτούς (τούς λογισμούς) ἐξενέγκωμεν, κάκεινους ἰσχυροτέρους εἰργασάμεθα, δόντες ἀναπνεῦσαι διά τῆς γλώσσης αὐτοῖς, καί πρός τά τῶν ἀτόπων πράξεων βάραθρα ταχέως ἀπό τῆς τῶν αἰσχροῦ ρημάτων μελέτης καταπίπτομεν».

φοί μου, ὅπως μᾶς συμβουλεύει στήν συνέχεια ὁ ἅγιος Χρυσόστομος, ἄς βάλουμε χαλινό στήν γλῶσσα μας γιά νά μή λέει αὐτά τά ἁμαρτωλά πού σκέπτεται ἡ διάνοια. Ἄς μήν κατηγοροῦμε τούς ἀδελφούς μας. Καί δέν εἶναι μικρό τό ἁμάρτημα αὐτό, μᾶς λέει ὁ ἱερός Πατέρας, γιατί δέν ἔχει καμμιά δικαιολογία. Γιά τίς ἄλλες ἁμαρτίες, πραγματικά, βρίσκεται κάποια δικαιολογία, ἔστω καί ἄλογη. Ὁ πόρνος, γιά παράδειγμα, μπορεῖ νά πεῖ ὅτι τόν παρέσυρε ἡ σαρκική ἐπιθυμία καί ὁ κλέπτης μπορεῖ νά πεῖ ὅτι πεινοῦσε· αὐτός ὅμως πού κατηγορεῖ τόν ἄλλον δέν ἔχει καμμιά πρόφαση. Κι ἂν θέλουμε νά κατηγοροῦμε, μᾶς συμβουλεύει ὁ Χρυσόστομος, νά κατηγοροῦμε τόν ἑαυτό μας, ὅπως τό κάνει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, λέγοντας τόν ἑαυτό του βλάσφημο, διώκτη καί ὑβριστή (βλ. Α΄ Τιμ. 1,12-13). Καί νά σκεφθεῖ κανεῖς ὅτι τά ἁμαρτήματα αὐτά τοῦ Ἀποστόλου ἦταν πρῖν ἀπό τό βάπτισμά του καί, λοιπόν, συγχωρέθηκαν. Τό ἴδιο κάνει καί ὁ εὐαγγελιστής Ματθαῖος, πού κατηγορεῖ τήν προτέρα του ζωή καλώντας τόν ἑαυτό του τελώνη, χωρίς νά ἐντρέπεται, ἐκπομπεύοντας τόν πρότερο βίο του. Ἐπειδὴ αὐτοί οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι δέν εἶχαν ἁμαρτήματα μετά τό βάπτισμα, γι' αὐτό, λέει ὁ Χρυσόστομος, θυμοῦνται τά προηγούμενα ἁμαρτήματά

τους· γιατί τό νά θυμᾶται κανεῖς τά παλαιά του ἁμαρτήματα καί νά κατηγορεῖ τόν ἑαυτό του γι' αὐτά, εἶναι φάρμακο κατά τῆς ἁμαρτίας, τό νά ἀναιρεθεῖ, δηλαδή, ἐντελῶς ἡ ἁμαρτία ἀπό τήν ψυχή.¹¹ Γι' αὐτό καί τῆς Παλαιᾶς ἀκόμη Διαθήκης οἱ δίκαιοι ὄλο κατηγοροῦσαν τόν ἑαυτό τους ὡς ἁμαρτωλό. Ὁ Δαυΐδ ἔλεγε: «Αἱ ἀνομίαι μου ὑπερῆραν τήν κεφαλὴν μου· ὡσεὶ φορτίον βαρὺ ἐβαρύνθησαν ἐπ' ἐμέ» (Ψαλμ. 37,5). Καί ὁ Ἡσαΐας ἔλεγε ὅτι ἔχει «ἀκάθαρτα χεῖλη» καί ἐθρῆνει γιά τόν ἑαυτό του λέγοντας: «Οἷμοι ὁ τάλας ἐγώ» (Ἡσ. 6,5). Καί οἱ τρεῖς Παῖδες μέσα στήν κάμινο ὄντες καί παραδώσαντες καί αὐτά τά σώματά τους γιά τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ὅμως καί ἐκεῖ ἀκόμη εὐρισκόμενοι ἀριθμοῦσαν τούς ἑαυτούς τους στούς χειρότερους ἁμαρτωλούς λέγοντας: «Ἡμάρτομεν, ἤνομήσαμεν» (Δαν. 3,29).

Ἄς τό μάθουμε: Ὅποιος κατηγορεῖ τούς ἄλλους, παροξύνει τόν Θεό· ὅποιος ὅμως κατηγορεῖ τόν ἑαυτό του πετυχαίνει τά ἐλέη τοῦ Θεοῦ. Αὐτό τόν δίκαιο τόν κάνει δικαιότερο καί στόν ἁμαρτωλό τοῦ συγχωρεῖ τά ἁμαρτήματα! Λοιπόν, τό συμπέρασμα: Νά μήν ἀσχολούμαστε μέ τά ξένα ἁμαρτήματα, ἀλλά μέ τά ἰδικά μας. Καί ὄχι μόνον ἐμεῖς νά μήν κατηγοροῦμε τούς ἄλλους, ἀλλά καί νά μή νοιώθουμε εὐχάριστα,

11. «Οὐ γάρ ἐστίν, οὐκ ἐστίν οὐδέν φάρμακον τοιοῦτον πρὸς τὴν τῶν ἁμαρτημάτων ἀναίρεσιν, ὡς ἡ συνεχῆς αὐτῶν ἀνάμνησις καί ἡ διηνεκῆς αὐτῶν κατηγορία».

ὅταν ἄλλοι κάνουν τό ἔργο αὐτό. Νά μιμηθοῦμε τόν ψαλμωδὸ πού ἔλεγε: «Τόν καταλαλοῦντα λάθρα τόν πλησίον αὐτοῦ, τοῦτον ἐξεδίωκον» (Ψάλμ. 100,5). Δέν ἔλεγε ὅτι δέν πιστεύω αὐτά πού λέγουν ἐναντίον τοῦ ἄλλου, οὔτε ἀπλᾶ δέν παραδέχομαι τά λεγόμενα, ἀλλά ἔλεγε ὅτι ἔδιωχνε αὐτόν πού κατηγοροῦσε κάποιον· τόν ἔδιωχνε σάν νά ἦταν ἐχθρός του.

Στό σημεῖο αὐτό ὁ Χρυσόστομος, ἀδελφοί μου χριστιανοί, θά μᾶς πεῖ ἕνα σπουδαῖο μάθημα: Νά μήν κατηγοροῦμε τόν ἄλλο, ἔστω καί ἂν εἶναι ἀληθινή ἡ κατηγορία ἐναντίον του. Τό νά κατηγοροῦμε κάποιον χωρίς ἡ κατηγορία ἐναντίον του νά εἶναι ἀληθινή, αὐτό λέγεται συκοφαντία: « Καί ὅτι μέν ὁ συκοφαντῶν ἀπόλωλεν, οὐδέ ἀποδείξεως χρεία». Ἀλλά θέλει νά πεῖ τό ἄλλο τώρα ὁ Χρυσόστομος: Ὅτι καί ἀληθινή νά εἶναι ἡ κατηγορία ἐναντίον κάποιου δέν πρέπει νά τήν μεταδίδουμε, γιατί α) καί γιά τόν ἑαυτό μας κάνουμε αὐστηρότερο τό δικαστήριον τοῦ Θεοῦ· β) γιατί πληγώνουμε τόν ἀδελφὸ μας ἐκπομπέοντας τίς συμφορές του – τίς πτώσεις του καί γιατί γινόμεθα ἐμεῖς αἴτιοι μεγαλυτέρου σκανδαλισμοῦ δημοσιεύοντας τό σκάνδαλο ἑνός ἀδελφοῦ, πού ἔπρεπε νά τό σκεπάσουμε! – Λόγω τῆς σπουδαιότητος τῆς μικρῆς αὐτῆς περικοπῆς τοῦ ἱεροῦ Πατρός τήν παραθέτουμε καί στό κείμενο: «Ὅτι δέ καὶ ἀληθῆ λέγη (ὁ κατηγορῶν), φορτικώτερον ἑαυτῷ ποιεῖ τό δικαστήριον

ἐκπομπέων τὰς τοῦ πλησίον συμφορὰς καί σκανδάλων αἴτιος γινόμενος. ἃ κρύπτειν δέον, ἐκκαλύπτων ἅπασι καί κηρύττων τὰ ἁμαρτήματα τοῦ πλησίον, παντί που δῆλόν ἐστιν»! Καί ἄς μή δικαιολογοῦνται ὅσοι δημοσιεύουν τά σκάνδαλα τῶν ἄλλων λέγοντες ὅτι εἶναι ἀληθινά αὐτά πού λέγουν καί γράφουν, γιατί ὁ Φαρισαῖος τῆς παραβολῆς τοῦ Εὐαγγελίου ἔλεγε ἀληθινές κατηγορίες· ὅμως «δίκην ἔδωκε», λέει ὁ Χρυσόστομος. Τιμωρήθηκε!

Γι' αὐτό, μᾶς συμβουλεύει πάλι ὁ Χρυσόστομος, ἀδελφοί, νά ἀποφεύγουμε τό νά κατηγοροῦμε. Καί θέλει ἀγώνα γιά νά μήν πέσουμε στήν ἁμαρτία αὐτή, γιατί, ὅσο μεγάλη εἶναι ἡ ἁμαρτία αὐτή, τόσο εἶναι καί εὐκολη, εὐκολώτερη ἀπό κάθε ἄλλη ἁμαρτία. «Πάσης παρανομίας ὀξύτερον δρᾶται καί ταχέως συναρπάζει τόν μή προσέχοντα», λέει ὁ Χρυσόστομος. Γιά τήν διάπραξη δηλαδή τῶν ἄλλων ἁμαρτιῶν χρειάζεται χρόνος, χρειάζεται δαπάνη, χρειάζονται συνεργοί καί γι' αὐτό, πολλές φορές, ἐπειδὴ δέν συντρέχουν τά ἀναγκαῖα αὐτά, διακόπτονται καί δέν γίνονται. Γιά παράδειγμα: Ἐνας θέλει νά κλέψει ἢ νά πορνεύσει ἢ καί νά φονεύσει ἀκόμη. Αὐτό ὅμως θέλει κάποια προεργασία, ἡ προεργασία δέ ἀπαιτεῖ χρόνο καί συμβαίνει, λοιπόν, μέ τήν ὅλη φροντίδα καί ἀγωνία γιά τήν προετοιμασία τοῦ κακοῦ σκοποῦ νά φύγει ἡ πονηρὴ ἐπιθυμία. Δέν συμβαίνει ὅμως τό ἴδιο μέ τό ἁμαρτήμα τῆς κατηγορίας: Δέν θέλει ἐδῶ

προετοιμασία και δαπάνη χρόνου και τά άλλα· μόλις ἔρθει ἡ ὄρμη μέσα μας για συκοφαντία και κατηγορία κάποιου, ἀμέσως αὐτό γίνεται πραγματικότητα, ἀφοῦ για τό ἔργο αὐτό γλώσσα μόνο χρειάζεται!... Γι' αὐτό, ἀδελφοί, και ἀπαιτεῖται πολλή προσοχή για νά μήν παρασυρθοῦμε. Σ' αὐτό εἰδικά τό πάθος τῆς κατηγορίας «ἐάν μή σφόδρα ὦμεν νήφοντες, συναρπαζόμεθα ραδίως», ὅπως λέει ὁ Χρυσόστομος.¹² Εὐκόλα δηλαδή τήν παθαίνουμε!... Γι' αὐτό ἄς μήν ἀσχολούμαστε μέ τά κακά τῶν ἄλλων και ἄς μήν τά ἐκπομπεύουμε. Και κηρύττει μιά ὠραία ἀρχή ὁ Χρυσόστομος λέγοντας: «Τό ἀδημοσίευτον τῶν ἐλέγχων εὐκολωτέραν ποιήσει τήν θεραπείαν»! Δέν πρέπει, λοιπόν νά δημοσιεύσουμε τά σκάνδαλα τῶν ἄλλων, γιατί γινόμαστε ἐμεῖς πιά τώρα αἴτιοι μεγαλύτερου σκανδαλισμοῦ τῶν

ἀδελφῶν μας· ἀλλά και αὐτούς τούς ἀδύνατους σκανδαλοποιούς ἀδελφούς μας δέν τούς βοηθοῦμε μέ τό νά κοινοποιοῦμε τίς πτώσεις τους.¹³

Τελειώνει τήν ὠραία του ὁμιλία ὁ ἱερός Πατήρ μέ τήν προτροπή νά μιμηθοῦμε τίς μέλισσες και ὄχι τίς μυῖγες: Οἱ μυῖγες κάθονται στά τραύματα και στά ἀκάθαρτα, ἐνῶ οἱ μέλισσες στά ἄνθη. Και γι' αὐτό αὐτές μᾶς κάνουν κηρῆθρες, ἐνῶ οἱ μυῖγες προκαλοῦν ἀσθένειες στά σώματα πού κάθονται. Και ἐμεῖς, λοιπόν, ἄς γίνουμε μέλισσες και ἄς πετᾶμε πάνω στό λιβάδι τῆς ἀρετῆς τῶν ἁγίων και ἄς ἀπολαμβάνουμε συνέχεια τήν εὐωδία τῶν κατορθωμάτων τους και ἄς μή γινόμαστε μυῖγες δαγκώνοντας τά τραύματα – τά ἁμαρτήματα τῶν πλησίον μας. Και ἄν δοῦμε μερικούς πού τό κάνουν αὐτό, λέγοντες για τίς πτώσεις και τίς ἁμαρτίες

12. «Και οὔτε χρόνου, οὔτε μελλήσεως, οὔτε δαπάνης, οὔτε πραγματείας ἡμῖν δεῖ τινος, ὥστε κακῶς εἰπεῖν· ἀλλ' ἄρκει μόνον ἐλέσθαι και εὐθέως εἰς ἔργον ἐξῆλθε τό βούλημα. Γλῶσσα γάρ ἐστιν ἡ ὑπηρετούμενη μόνον»!

13. Τό γιατί δέν ὠφελοῦνται οἱ ἁμαρτήσαντες ὅταν δημοσιεύουμε τά σκάνδαλά τους τό λέει σέ ἄλλη του ὁμιλία ὁ Χρυσόστομος: «Δημοσιεύόμενα γάρ τά ἁμαρτήματα εἰς ἀναισχυντίαν προκαλεῖται τόν ἡμαρτηκότα» (Περί μετανοίας ὁμιλία Β' εἰς ΑΠΠ 9,289BC, βλ. και τήν ἄλλη ὁμιλία τοῦ ἱεροῦ Πατρός Περί μή κοινολογήσεως τῶν ἁμαρτημάτων, εἰς ΑΠΠ 20,347AB)! Ἦ, πολύ πιθανόν, ἡ δημοσίευση ἐνός σκανδαλοῦ νά ὀδηγήσει σέ ἀπογοήτευση τόν πεπτωκότα ἀδελφό. Γι' αὐτό και ὁ Χρυσόστομος πάλι λέει: «Αἱ γάρ δημοσία γενόμενα κατηγορίαί πολλάκις και ἀναισχυντοτέρους ποιοῦσι· και ἕως μέν ἄν ἴδωσιν οἱ πολλοί τῶν ἁμαρτανόντων ὅτι δυνατόν αὐτούς λαθεῖν και ἐπανελθεῖν ραδίως αἰροῦνται· ὅταν δέ τήν παρά τῶν πολλῶν ἀπολέσῃσι δόξαν εἰς ἀπόγνωσίν τινες λοιπόν ἐμπίπτουσι και εἰς ἀναισχυντίαν ἐξολισθαίνουσιν» (Ὁμιλία εἰς τόν ΜΘ' Ψαλμόν, εἰς ΑΑΠ 56,239DE σ. 175). Πραγματικά, πρέπει νά ἔχει κανείς γενναία ψυχή, πρέπει νά ἐνεργήσει πολύ ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ για νά μήν πέσει σέ ἀπογοήτευση ὁ ἀδελφός ἐκεῖνος τοῦ ὁποῦ διαπομπεύτηκε (μέ τά ἔντυπα τῶν «Καθαρῶν») μιά πτώση: «Ἴστε δέ πάντως ἡλικόν ἐστίν ἁμαρτήματα ἐκπομπεύεσθαι και πῶς μεγάλης δεῖται ψυχῆς ὁ τοιοῦτος, ὥστε μετά τήν τῶν πολλῶν κατηγορίαν και τό μάρτυρας ἔχειν τοσοῦτους τῶν οἰκείων πλημμελημάτων μή ἀναπεσεῖν» (Χρυσόστομος εἰς τό κατά Ματθαῖον ὁμιλία ΚΣΤ', εἰς ΑΑΠ 65,324C σ. 269).

τῶν ἄλλων, ἅς προσπαθήσουμε νά τούς κλείσουμε τό στόμα («ἐπιστομίζωμεν») λέγοντάς τους ὅτι εἶναι ἀδελφοί τους αὐτοί ἐναντίον τῶν ὁποίων γράφουν καί ἀκόμη ὅτι θά κολασθοῦν μέ τό ἔργο αὐτό πού κάνουν. Καί ἂν μ' αὐτά δέν σωφρονίζονται, τότε – λέει ὁ ἱερός Χρυσόστομος – ἅς τούς ὀνομάζουμε «μυῖγες»!, μήπως καί ἐντραποῦν ἀπό τήν κακόφημη αὐτή ὀνομασία καί σταματήσουν πιά τό ἔργο τους καί ἀρχίσουν καί ἀσχολοῦνται μέ τά δικά τους ἀμαρτήματα καί ὄχι μέ τά ἀμαρτήματα

τῶν ἄλλων.¹⁴ Ἔτσι – λέει τελειώνοντας ὁ Χρυσόστομος – καί οἱ πεπτωκότες ἀδελφοί θά μποροῦν νά σηκωθοῦν, γιατί δέν κοινολογοῦνται τά ἀμαρτήματά τους καί ὅσοι σκέπτονται συνέχεια τά δικά τους ἀμαρτήματα θά γίνουν καλύτεροι καί θά παύσουν νά ἀσχολοῦνται μέ τά ἀμαρτήματα τῶν ἄλλων καί ὅλοι θά ἀποκτήσουμε ζῆλο γιά τήν μίμηση τῶν ἁγίων. Καί μέ τήν Χάρη τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ θά μπορέσουμε νά ἀπολαύσουμε ὅλοι τήν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ΑΜΗΝ.

14. «Εἰ δέ μηδενί τούτων εἴκοιεν, μυίας αὐτούς καλωῶμεν, ἵνα κἄν τό ὄνειδος τῆς προσηγορίας ταύτης ἀποστήσῃ τῆς πονηρᾶς μελέτης αὐτούς, ἵνα τῆς κακοσχολίας ταύτης ἀπαλλαγέντες, πᾶσαν τήν σχολήν εἰς τήν ἔρευναν τῶν οἰκείων ἀναλίσκωσι κακῶν»!

ΑΠΛΗ ΚΑΤΗΧΗΣΗ
Μηνιαία Ἐκδόση τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως
Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως
Ἰούλιος 2009 – Τεύχος 31
Ἰδιοκτήτης
Ἱερά Μητρόπολις Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως
Δημητσάνα 220 07 Κ.Τ. 8294
Ἐκδότης-Συντάκτης
Ὁ Μητροπολίτης Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως Ἱερεμίας
Διευθυντής
Ἀρχμ. Ἰάκωβος Κανάκης
220 07 Δημητσάνα - Τηλ. 27950-31217
Ἰπεύθυνος Τυπογραφείου:
Ἀρχμ. Γρηγόριος Κιούσης

